

RICHARDROLLE

POUSTEVNÍK HAMPOLSKÝ

OHEŇ LÁSKY

PŘELOŽIL

P. EM. SOUKUP O. P.

V OLOMOUCI 1930

VYDALA EDICE KRYSTAL (REVUE NA HLUBINU)

NIHIL OBSTAT
Olomucii, die 15. Decembris 1929.
Censor ex officio:
Fr. Methodius M. Habáň O. P.

Reg. fol. 166.
IMPRIMATUR
Pragae, die 4. Januarii 1930.
P. Odilo Pospíšil,
Prior Provincialis.

Nr. 382.
IMPRIMATUR
Olomucii, die 9. Januarii 1930.
Josephus Vyvlečka,
Praeses a. e. Consistorii.

RICHARD ROLLE narodil se mezi 1290 — 1300 v Thronton-de-Dale v hrabství yorksském, v rodině nebohaté. Jeho první vychování se dalo pod vlivem mnichů, neznámo kterých, pravděpodobně benediktinů. Byl příznivcem rodiny udržován na studiích na oxfordské universitě, odkud se odebral na pařížskou Sorbonnu ve věku asi dvaceti let. Na Sorbonně studoval asi deset let. Na obou universitách prožil všechny duchovní bouře té doby, odnesl si odtud i necht k novým řádům žebravým, ale zachoval si přesnou pravověrnost a oddanost římské církvi i papeži. Z dob těchto studií zůstala v jeho duši i hluboká necht k filosofickým subtilnostem, hříčkám a planému disputování. To prozrazují jeho spisy, ale zároveň dosvědčují, jak vážně bral své studium. Přesnost výrazu a nauky, všude se jevící veliká sečtělost vynesly mu čestný název „insignis theologus“, znamenitý theolog.

S doktorátem theologie se vrátil do svého rodného domu a přijal kněžství. Ale již v něm pracovaly myšlenky na „obrácení“, t. j. na úplné opuštění světa a na život poustevnický. Oddal se skutečně poustevnickému způsobu života, obýváje osamělý domek na panství svého příznivce Daltona, jenž pečoval o nepatrné jeho životní potřeby. Opouštěl však občas svou poustevnu, aby pomáhal duším. Bylo mu s počátku překonávati veliká protivenství, ale s pomocí nejsvětější Panny, již se od mládí zasvětil, nepodleh a asi po třech letech dosáhl daru nazírání a dalších nadpřirozených darů.

Po několika letech však musel opustiti svůj útulek, když zemřeli jeho příznivci. Zůstával několik let bez

stálého bydliště, přecházel sem a tam, aby pomáhal duším ve světě a v klášteřích, hlavně ženských, toužících po dokonalosti. Pro sebe však dále zůstával věren zvyklostem poustevnických cviků. Svými řeči a spisy nadělal si mnoho nepřátel mezi všemi stavy. Byl totiž povahy vznětlivé, mluvil a psal vždy otevřeně, o sobě s pokornou upřímností, o druhých bez uvažování, zdal se líbí, jen když poznané pravdě pomůže k vítězství.

Poslední léta svého života ztrávil Rolle v poměrném klidu poblíže opatství cisterciáků v Hampole, podoben svatému Jeronymu u Betlema. Tam zemřel dne 29. září 1349. Zanechal památku světce a vypravovalo se, že mnohé zázraky se staly na jeho přimluvu. Z toho je patrné, jaký vliv měla jeho osobnost v Anglii.

Devatenáct spisů jest jeho životním dílem. „Oheň lásky“ jest nejúplnějším výrazem temperamentu a nauky tohoto anglického mystika. Překládám jej z francouzského vydání (1929) D. R. Noetingera.

Pravda, za kterou Rolle bojoval, bylo prohloubení, zvroucnění křesťanského života. Proti bojům zevnější činnosti chtěl v duších upevniti stránku vniterně a cílevědomě duchovní. Za tento ideál bojoval celým svým temperamentem i svým břitkým perem. To je vlastní význam jeho osobnosti v tehdejší době — a také význam jeho zásad pro naši dobu zpovrchnění a rozptylování se v zevnější činnosti: připomínati důrazně nutnost hlubokého osobního náboženského života.

Dílo Rollovo jest zajímavé již tím, že je poustevníka, jenž pohrdnul všemi učenostmi světa i duchovního spisovatelství. Píše, co sám zažil a svým příkladem a svými zážitky chce lákati. Tím se vysvětlí jeho zdánlivá strohost vůči všem, kteří nejsou jako on. Ale pochopíme jeho myšlenky, když si uvědomíme, že potíral ne prosté nebo i vlašné křesťany, nýbrž lidi zcela zesvětštělé a lehkovážně oddané prostopášnosti.

Jak by mohl nevábiti k takovému odříkání, jakému se oddal sám, když v něm našel tolik štěstí? Věděl

ovšem tak dobře jako my, a sám to v druhém dílu OHNĚ nejednou opakuje, že to není povinností každého křesťana, nýbrž hrdinstvím vyvolených duší. Jim se pak dostane největšího blaha lidského žití, oni svým životem jsou stálým protestem proti zpovrhnění a stálým příkladem vyšších cest.

Proto vydáváme tuto knihu. Ne tak pro její slova, jako pro jejího ducha. Jsou sice velmi zajímavá i slova poustevníka z národa proslulého svou střízlivostí. Ale duch, který vykonal takový život, je duch naší době tak potřebný, duch učící radikálně znehodnotit, co je všude, i u katolických křesťanů nadhodnocováno, zevnější totiž práce a ZEVNĚJŠÍ ZDÁNÍ.

Kniha Rollova jest anglicky neomaleným prohlášením jediného hesla katolické obnovy; ne zvenku, ale z vniternosti přijde spása, z vniternosti, která pohrdá cílevědomým pěstováním zevnější pomoci, jako velmi důležité pro víru.

„Oheň jsem přinesl na svět a co chci, než aby hořel?“ To je slovo Spasitele světa. Kniha Rollova ukazuje, jak až může ten oheň vzplanouti.

Stakovým smýšlením čtěte tuto knihu, aby se i vaše duše rozezpívala Bohu.

E. S.

PŘEDMLUVA

Nemálo jsem byl překvapen, když jsem po prvé pocítil ve svém srdci teplo a žár, ne obrazností, nýbrž skutečně a jako působením pravého ohně. Bylo mi divno, jak tam ten plamen vyšlehl, a často jsem kladl ruku na svou hrud', abych zjistil, zdali ten oheň nepřichází z venku. Byl jsem nezkušený v této záplavě blaha.

Ale záhy jsem poznal, že je zcela vnitřního původu a nepochází ani od těla ani od žádostivosti. Pochopil jsem, že je to dar mého Stvořitele, a radostně jsem pociťoval, jak má duše jihne tímto vzrůstem lásky, vlivem sladkého blaha, jež ji pronikalo až do dna, když tento duchovní oheň v ní sálal.

Dokud jsem nebyl zaplaven touto vroucností, dávající tolik útěchy a činící zbožnost tak blahou, nebyl bych věřil, že k ní lze dojít na této zemi vyhnanství, neboť skutečně rozohňuje jako hmotný oheň. Často se sice říká obrazně o mnohých lidech, že hoří láskou ke Kristu, protože je patrné, jak pohrdají světem a věnují se službě Kristově. Tu však je zcela jiná věc. Jako do ohně daný prst pálí skutečně, tak duše jatá láskou, o níž mluvím, cítí velmi opravdový žár, hned větší, hned menší, jak dopouští křehkost těla.

Kdo by také mohl v pozemském životě snášeti tento oheň dlouho, bez ustání, kdyby se udržoval stále na nejvyšším stupni? Záhy by umdlel vysílen blahem tužby a přemocí horoucnosti. Vzdal by se jim totiž celým zápalem a nezadržitelně by toužil vypustiti duši v těchto nevýslovných milostech, kdyby hned byl přidružen kůrům zpívajícím chválu Stvořiteli, jakmile by opustil svět v tomto ohni jako med sladkém.

Ale tento vzlet lásky naráží na mnohé překážky. Stíny těla padají na ducha a snaží se zkaliti jeho pokoj. Hmotné požadavky, přirozené tužby, nesnáze, které na nás doléhají v tomto bolestném vyhnanství, oslabují a zmenšují tento plamen, který v přeneseném smyslu nazývám ohněm, protože pálí a svítí jako on.

Jakmile žár srdce pronikl až na dno, nemůže ho ovšem žádná překážka úplně uhasiti, ale zdá se, že požehnaný oheň se na čas ztrácí, a dokud se nevrátí, zůstávám ledový a opuštěný, nepocituje v sobě vnitřního tepla, jež všechny složky mého ducha, jakož i těla naplňuje plesáním a dává jim jistotu.

Také spánek proti mně nepřátelsky povstává a jako ztracený čas oplakávám chvílky, které mu musím věnovati. Jakmile však se probudím, snažím se rozehráti duši ledovou a do tmy ponořenou, věda, že očištěna zbožností vzchopí se a povznese prudkou touhou nad pozemské věci.

Nečinnost neméně zabraňuje vzniku těchto vln lásky, jakož i únava po vykonané cestě. Také jich nemám, když se příliš neopatrně oddám světským záležitostem nebo hovorům. Tu naopak mráz vnikne do duše mé, dokud nezanechám všech vnějších roztržitostí a nesnažím se býti zcela sám se svým Spasitelem a vnitřně hořeti láskou k němu.

Proto také tuto knihu nevěnuji filosofům ani moudrým tohoto světa, ani velkým theologům, zcela zbraným do nekonečných otázek, nýbrž prostým, nevědomecům, těm, kteří více se snaží milovati Boha, než nabýti velikého vědění. Kdo to pochopil, tomu důkazy nic nepomohou, nýbrž jediné pěstování lásky. Navždy to zůstane skryto těm luštitelům problémů, vynikajícím ve všech vědách, ale málo obeznámeným s láskou ke Kristu. Tato kniha není pro ně, leč by se napřed odhodlali opustiti a zapomenouti vše, co je světa, a chtěli vzplanouti touhou, bez výhrady se vzdáti dychtivosti po Bohu.

V tom případě ať prchnou před hodnostmi, ať pohrdnou okázalostí vědy a marné slávy a v napros-

tém odříkání ať se oddají vytrvalému pěstování božské lásky modlitbou a rozjímáním.

Pak snad jim bude dáno pocítiti, že v nich vzplála nestvořená láska, zatím jako slabý plamének, který však jim pomůže, by se nechali proniknouti tímto prudkým žářem, jenž zapudí veškeru temnotu. Potom ponoření do této vřelé lásky a radosti povznesou se nad všechny pozemské věci, aby zaujali trůn nekončícího se pokoje.

Čím více vědí, tím více mohou očekávati veliké lásky, pohrdají-li sebou a milují-li pohrdání.

Ježto píše proto, bych všechny duše povzbudil k lásce, a jim ukázal, jak tato láska zároveň je žhavá i nadpřirozená, nazval jsem tuto knihu „Oheň lásky“.

KNIHA PRVNÍ

Hlava I.

KDO CHCE DOSÁHNOUTI OHNĚ LÁSKY, MUSÍ SE DOKONALE OBRÁTITI

Musí se to hlásati všem obyvatelům tohoto smutného vyhnanství, v němž žijeme, že nikdo nemůže cítiti v sobě lásky věčného života ani obdržeti štěstí nebeského blaha, neobráti-li se úplně k Bohu. Bez tohoto úplného obrácení k Bohu a bez opuštění pozemských statků aspoň duší, není možno okusiti ani nejslabšího stupně blaha božské lásky.

Toto obrácení se děje skrze dobře spořádanou lásku. Kdo to chce začít, ať miluje, co je hodno lásky, a pohrdá tím, co jí není hodno. Ať svou větší nebo menší lásku věnuje věcem, jak toho zasluhují. Ať tedy miluje Boha nadevšechno, ať má velikou lásku k nebeským věcem, ale velmi malou k pozemským a jen k těm, kterých nutně potřebuje. Chce-li, aby jeho obrácení ke Kristu bylo úplné, nesmí toužiti leč po Bohu a aby se odvrátil od těchto dober, která nejen že nechrání svých majitelů, nýbrž je klamou; zbaví se každé pozemské žádosti, bude nenáviděti vše zlé, nebude lnouti k žádné pozemské věci a nebude chtíti, leč čeho nejnuteněji potřebuje.

Kdo však shromažďují bohatství, aniž by věděli proč, a z něho se radují, dostanou se snad ke zbožné přetvářce, nemající nic společného se svatostí. Domnívají se, že pociťují cosi z budoucího štěstí, nejsou však hodni okusiti ani nejmenší částičky radosti nebeské lásky. Jejich nectná opovážlivost a nezřízená

dychtivost po bohatství je připravuje o blaho, jímž jsou zahrnováni přátelé Boží. Neboť je špatná každá láska nesměřující k Bohu a činí špatnými ty, kteří jí dopřávají místa ve svém srdci. Hoří v nich ovšem vášnivá přichylnost k věcem světa, ale je to oheň ohavný, od lásky božské vzdálenější než vrchol oblohy od nitra země. Protože jsou oddáni žádostem časným a zůstávají připoutáni ke starému člověku, musí se stávat podobnými předmětu své lásky. Dávajíce přednost marnostem tohoto světa před svatou radostí, vyměňují neporušitelnou slávu za ukončení krásou pomíjející. Nejednali by tak, kdyby nebyli oslepeni ohněm této špatné lásky, která v zárodku ničí každou ctnost a plodí každou nepravost.

Mnozí z nich ovšem odolávají svodům tělesné krásy a neupadají do prostopášnosti a pak se mají za zajištěny a nepochybují o své spáse. Myslí, že pro svou zevnější mravnost vynikají svatostí nad ostatní. To však jest omyl a jejich důvěra je marná, protože neusilují vytrhnouti kořen všech nepravostí, žádostivost. Písmo praví o tom: „Nic není nepravějšího, nežli milovati peníze“ (Sir.10,10) a tou měrou zůstává srdce uzavřeno zbožnosti, jakou měrou jest ovládáno touto láskou. Láska k Bohu a ke světu nemůže společně přebývat v téže duši. Silnější vypudí druhou a tak se tvoří odlišování služebníků světa a učedníků Kristových. Síla lásky se na venek projevuje skutky, a kdo milují Krista, jednají se světem tak, jak jednají s Bohem a jeho přáteli, kdo milují svět.

Dobří sice jedí a pijí jako jiní lidé, ale jejich duše celou silou zůstává upjata k Bohu. Vyhledávají věci zevnějších jedině z nutnosti, nikoli ze záliby, mluví o nich jen neradi a mimochodem, nikdy se při nich nezdržují a nedopouštějí, by se jejich duch oddálil od Boha. Všechn ostatní čas zasvěcují službě Boží. Nikdy nezahálejí, vyhýbají se světským divadlům a radovánkám, podle jichž vyhledávání se poznávají špatní. Žijí neúhonně a nikdy neustávají o slově Božím přemýšlet, je rozbírat a plnit.

Co však zlí podávají Bohu, všechno je marnost.

Poslouchati slovo Boží jest jim na obtíž, jejich modlitby jsou chladné, a když myslí na Boha, není v tom ani nejmenšího blaha. Chodí do kostela, jsou na svém místě, bijí se v prsa a vzdychají vzdechy nepravými, kterých ve skutečnosti Bůh neposlouchá, byť by sebevíce lidí je slyšelo. Tělem jsou v kostele, ale jejich duch těká a zabývá se světskými statky, jež mají nebo by chtěli mít, a tak i jejich srdce je daleko od Boha. Jedí a pijí ne aby dali tělu, čeho potřebuje, nýbrž ze záliby a jen vybraná jídla je uspokojí. Snad nasytí a ošatí chudého, ale tuto almužnu často konají ve stavu smrtelného hříchu, nebo z ješitnosti nebo z nespravedlivě nabytého majetku. Tak není divu, že se nelíbí našemu Vykupiteli a spíše vyzývají našeho Soudce ku potrestání. Jako spravedliví udržují ducha u Boha i když sestupují k záležitostem světa a těla, tak zlí, když zevně slouží Bohu, zůstávají zabráni jinak a jejich srdce zůstává ponořeno do světa a těla. První jsou Bohu milí, když se věnují svým potřebám, kdežto druzí se mu málo líbí i když je vidí konati dobré skutky, neboť tyto nečasté dobré skutky jsou velmi smíchány se zlem.

Tak ďábel vládne nad mnohými z těch, které považujeme za ctnostné. Jsou mezi nimi dárci almužen, pokorní a čisté (aspoň se za takové vydávají), lidé nosící kající nástroje a konající kající skutky. Zdánlivé zdraví může zakrývat smrtelné rány. Z jiných mu také patřívají horlivci v zevnějších skutcích a nenasytní kazatelé.

Jeho vládě však zcela jistě unikají jen ti, kteří plnou láskou, kteří vřele milují Boha a jsou necitelní k marnostem.

Zlí naopak prahnou po špatných radostech, kdežto při duchovních úkonech jsou jako mrtví a bez síly. Jejich láska je zvrácena, dávají časným statkům přednost před věčnými, tělu před duší.

ŽE TOTO OBRÁCENÍ VYŽADUJE DLOUHÉ DOBY A JAKÝ UŽITEK PŘINESE

Kdo opravdu milují Boha, dobře vědí, že není možno dosáhnouti vrcholu zbožnosti v prvních letech obrácení, ani onoho opojení, jež působí blaho nazírání. V dlouhých přestávkách a na několik prvních chvil je duši dopřáno okusiti něčeho z nebeských darů, ale je třeba krok za krokem postupovati a upevnovatisena duchovních cestách. Radosti z božské lásky se dostane duši teprve, když urovnala své mravy, a pokud dopouští naše lehkomyšlnost, se povznesla ke stálosti ducha, když dosáhla jakési dokonalosti i za cenu tuhé práce.

Ani ti, kteří dospěli k vynikající ctnosti, neokoušejí hned ohně lásky stvořené nebo nestvořené, nerozplynou se hned v žáru lásky, nemohou vniterně zpívati písně chvály Boží. Tajemství tohoto stavu zůstává skryto většině lidí, bývá zjeveno jen některým zvláště vyvoleným duším. Neboť čím vyšší stupeň, tím méně lidí ho dosáhne na této zemi. Skutečně zřídka se setkáme se světcem nebo s osobou dosti pokročilou v dokonalosti a uchvácenou dosti vřelou láskou, aby v nazírání mohla býti povznesena k radosti, jež působí jasot tohoto nebeského zpěvu. Málo duší dostane shůry tuto vlitou melodii a mohou ji pak jaksi vraceti Bohu, zpívajíce jeho chválu a vyjadřovati líbeznými notami a neumami nadpřirozenou chválu, vnitřně jsouce úplně zaujaty plamenem božské lásky. Kdo by se tedy odvážil počítati mezi nazíravé toho, kdo dosud nedosáhl tohoto stupně? Vždyť žalmista praví jménem nazíravých: „Vejdu do domu Božího s hlasitým plesáním a vyznáváním“ (žalm 41, 5, přeložený Rollem). Toto vyznávání je chvála, protože je to „zpěv účastníků hostiny“ (tamt.) nebeského blaha.

Dokonalí, kterým se dostalo účasti na této vzne-

šené plnosti nebeského přátelství, žijí nasycování tímto neutuchajícím blahem, které čerpají ze slavného kalicha lásky. V tajemství této nebeské hostiny živí svou duši oblažující vroucností a posilují se radostí, které jim poskytuje tato vybraná krmě věčnosti.

Takového občerstvení se dostává usilujícím o vyšší stupeň věčného dědictví. Zde jsou jim údělem zkoušky, oni však neodmítají utrpení několika let, aby pak byli povzneseni a zaujali místo na nebeském trůnu. Jsou vyvoleni mezi lidmi všech pokolení, aby se jim dostalo lásky našeho Stvořitele zvláštní měrou a aby od něho obdrželi korunu slávy. Nejvýše v nebi mezi Serafíny budou trůniti oděni láskou ti, kteří svůj život trávili sedíce v samotě, ale duchem žijíce již s anděly. Z pozemskosti směřovali ze všech sil ke Kristu, jež jediného milovali, jenž byl jejich jedinou radostí a jemůž ke cti zpívali tuto píseň chvály:

„Ó ohni, jako med sladký, oblažující nade všechno bohatství, ó Bože, ó má lásko, pronikni raněného tvou vroucností, raněného tvou krásou. Pronikni mne, potěš prahnoucího, uzdrav trpícího, ukaž se milujícímu tebe. Hle, všechna má touha se k tobě upírá, tys vše, čeho mé srdce hledá. K tobě vzdychá duše má, celá má bytost po tobě žízní. A ty mi neotvíráš. Naopak, odvrácíš svou tvář, zavíráš bránu, odcházíš, ukrýváš se a jako by ses smál utrpení nevinného.

„A přece milující tebe odlučuješ od všech statků pozemských, povznášíš je nade všechny tužby pozemské, činíš je schopnými tvé lásky a dáváš jim sílu milovati. Tak v nich vyšlehující oheň se proměňuje v duchovní melodii, jež ti tlumočí jejich chválu a zároveň jim dává okoušeti sladkého bolu lásky.

„Přijď tedy, ó Lásko věčná, jež jediná jsi hodna lásky, jež nás povznášíš nade vše nízké a uchvacuješ často až k nazírání na božskou velebnost. Přijď ke mně ty, jež miluji. Co jsem měl, všeho jsem se zřekl pro tebe, co jsem mohl míti, vše jsem odhodil, aby sis učinil příbytek v mé duši a přišel mne potěšiti. Neopouštěj toho, jež vidíš planouti takovými tuž-

bami a vzdychati po tvém objetí. Dopřej mi milovati tebe, v tobě naléztí svůj dokonalý klid, abych nakonec mohl na tebe patřiti bez konce ve tvém království. Amen."

Hlava III.

ŽE DOKONALÉ OBRÁCENÍ JE VYHRAZENO NAZÍRAVÝM

Nazíraví, jež věčná láska rozohnila na vynikající stupeň, velmi předstihují všechny lidi blaženým ohněm, který pocítují. Proto jen málokdy se snižují k zevnější činnosti a odmítají hodnosti představených a pocty. Ale vyhýbajíce se vycházení ze sebe, bez ustání vysílají svého ducha, zpívajíce Jubilus (t. j. odborný název chorálních skupin not na jedné slabice, jímž má býti vyjádřena slavnostní nálada radosti nebo jiná. P. př.) ke chvále Kristově. Církev bojující tím následuje andělské kůry, kde vyšší andělé nejsou zabráni zevnějšími pracemi a stále se drží v přítomnosti Boží. Tak lidé vynikající láskou a nazíráním Krista mají zřetel pouze k Bohu. Nepřijímají úradů, ponechávajíce je těm, kteří se zajímají o lidské záležitosti a mají méně duchovních radostí.

Každý tedy má svůj Bohem určený stav. Jedni jsou vyvoleni za představené, jiní se ze všech sil snaží odloučiti se ode všeho, aby se mohli zabývati jedině Bohem. Tyto Bůh povýšil na tak vysoký stupeň, aby se nestarali o vnější záležitosti. Jsou větší ve svatosti a proto si jich lidé méně váží nežli těch druhých, neboť jsou zcela ponořeni dovnitř a zřídka se na venek projeví zázrakem.

Jiní se oddávají službě Boží a moudře vedou své poddané, nebo žijí životem neobyčejného umrtvování v očích lidí. Těm je často dáno konati zázraky za živa nebo po smrti, ač snad musí projíti očištěním

a trpěti tam veliká muka. Dar zázraků není dán každému světcu ani za živa ani po smrti, není vždy odepřen zavrženým, ani za živa ani po smrti.* Soudy Boží jsou nevyzpytatelné. Zlí stanou se ještě horšími, vidouce, že hříšníci konají zázraky, kdežto dobří, nedbajíce toho, co se dává hříšným i svatým, s tím větší vroucností se oddají lásce ke svému Stvořiteli.

Mnozí konají dobré skutky, ale spíše z lidské slávy nežli pro Boha, a ti po smrti budou zavrženi, když již v tomto životě dosáhli, čeho chtěli. Neboť leckdy mají moc zázraků lidé ctnosti malé. Ale ti, kdo dosáhli vrcholu zbožnosti, obdrží místo na nebeských trůnech a budou míti nejvyšší blaženost před tváří Boží, za odměnu umístění mezi nejvyšší andělské kůry. Proto se svátek sv. Michaela slavil zvláště okázale, ač není z nejvyššího kůru.

Jsou také lidé, kteří se obrátili k Bohu, oddávají se umrtvování a opouštějí světské záležitosti, ale v duši jsou plni radosti, protože po smrti jejich jméno bude slavné.

O to vše se pravý služebník Boží nestará, neobává se, že by ztratil ovoce své práce. Svatí netouží po tom, co může býti dáno dobrým i zlým. Snažme se bez ustání ve svých srdcích budovati lásku a nadpřirozené ctnosti, neboť ony chrání duši před hnilobou hříchu a na posledním soudu zjednají i tělu slávu bez konce.

* Takovým a podobným výrokům Roll. se musí rozuměti z dobové souvislosti. I evangelium samo (Mat. 7, 22, 23) připouští, že zlí mohou konati zázraky. I theologie o tom mluví, učíc, že dar zázraků je tak zvaná milost darmo daná, jež nemusí v divotvorci předpokládati milost posvěcující, protože se tento dar nedává pro divotvorce, nýbrž pro církve a k jejímu užítku. Rolle užívá takých na pohled silných vět, jsa věrným žákem Viléma de Saint Amour, jenž ostře vystupoval proti tehdy novým řádům s apoštolskou činností, proti jejich zevnější činnosti zdůrazňuje vnitřní sebranost. Ovšem přehlížel, že ty nové řády právě tak vnitřní sebranost při práci zdůrazňovaly a ji pěstovaly. Co praví Rolle o zázracích hříšníků po smrti, musí se chápati o nepravých divech, jež nejsou sice projevy Boží moci, ale lidé je za takové mají. I to je patrné ze souvislosti. (P. př.)

Na zemi vše rychle pomine. Na onom světě sláva i zahanbení nepřestanou nikdy. Ať hodnostáři a lidé ponoření do zevnější činnosti nazíravé považují za vyšší sebe před Bohem, ať sebe nepovažují za schopné nazírání, aspoň nepudí-li jich snad k tomu milost Boží.

Hl a v a IV.

ŽE JE SE TŘEBA ODRŘÍCI SVĚTA A JEHO RADOSTÍ

Oheň věčné lásky se neprojevív v duši, dokud se úplně nezbavila všech marností světa a nesnaží se důsledně se oddávati nebeským věcem, tak aby bez ustání toužila jen po Bohu a milovala jen ty tvory, které podle spořádané lásky musí milovati.

Jestli pro Boha milujeme vše, co milujeme, milujeme tím Boha ve tvorech spíše nežli tvory samy. A tak nemáme svého potěšení v nich, nýbrž v tom, jenž bude naší slavnou radostí bez konce.

Zlí vidí své blaho a cíl veškerých svých tužeb ve statcích tohoto světa a usilují jen o světské radovánky. Co však je bláhovějšího a bídnejšího a zasluhuje většího odsouzení, nežli učiniti si cílem života předmět chvilkový a pomíjející?

Jediná Nejsvětější Trojice může býti milována k vůli sobě. Nechť k ní zcela přilne náš duch, nechť všechny naše myšlenky k ní směřují jako k jedinému cíli, ať na věky jsme hlasateli její slávy, ji jedinou milujeme a k vůli ní sebe a všechny, které milujeme.

Lhářem však je, kdo praví, že miluje Boha a při tom je služebníkem hříchu. Kdo miluje Boha, je svobodou, nečiní se otrokem hříchu, setrvává ve službách spravedlnosti. Jest jisto, že nemilujeme Boha, milujeme-li statky a radosti světa pro ně samé. Pro takovou zálibu ve tvorech budeme souzeni jako nepřátelé Boží, nikoli jako jeho služebníci. Neboť pro

nás Bůh je až za světem a nestaráme se o touhu po věčných statcích a jich dosažení. Člověk je ve velkém nebezpečí a je to jako předpověď budoucího zavržení, jestliže se zcela oddává světu, pouští-li uzdu žádostem těla a všem bludům. Zahyne nešťastník takto žijící v rozkoších, vidí jen radosti jej obklopující, ale řítí se do věčných muk pekelných.

Nikdo se nepoddávej opovážlivosti o sobě ani se pyšně nevyvyšuj. Nebraň se, když se na tebe útočí nebo se tebou pohrdá, když jsi zasypáván bezprávím, neodpovídej na zlovolné řeči, nýbrž vše snášej, chválu i hanu s klidnou duší. Kdybychom tak jednali, jistě bychom se věčně radovali s Kristem, že jsme jej milovali neustále a ze všech sil v tomto životě. Láska k němu v našich srdcích zakořeněná a upevněná učiní nás jemu podobnými a naplní nás slávou novou a zcela božskou, spolu s radostí, jakou dává oheň lásky. Velmi správné jest, že láska k němu jest oheň, který zachvátí naše duše a činí je vřelými a zářivými. Očišťuje je ode všech skvrn hříchu, tak rozplameňuje vyvolené, že jejich duch je bez ustání obrácen k nebi a živí v nich touhu po smrti.

Dokud jsi vystaven hříchu, bděle prchej před časnými výhodami a dobře si všímej protivenství. Hříšník nalézá svou záhubu v radostech, jeho zalíbení ve tvorech jest jed sladké chuti, ale smrtící. Varujme se toho nebezpečí, pamatujíce na duchovní hostinu, na výsostech připravenou hořícím láskou. Ať nám dodává mysli zpěv lásky, daruje-li nám jej Kristus, a naší radostí budiž sladká melodie zbožnosti, zatím co bezbožní dřímou v temnotách a závaží hříchů je táhnou do pekla.

Zdá se to sice neslýchané, že by smrtelný člověk byl vyvýšen na takový stupeň lásky k Bohu, že by v hlubinách své podstaty pociťoval již jen nebeské útěchy a jako zvuk varhan se vznášel až k výšinám, kde by nazíral na toho, jenž má jej oslaviti a jenž jest jedinou jeho touhou. Všechno utrpení, které mu lidé způsobí, přispívá k jeho slávě, takže jeho duše se zdá necitelnou k utrpení již v tomto životě. Je necitel-

na ke strachu ze smrti a nic nemůže jejího klidu porušiti nějakým vychýlením. Jeho láska neochabuje, jeho myšlení je stále upřeno na Ježíše a tak ihned pozná chybu, které se dopustí, napraví ji a je tím bdělejší. Tak neustále koná spravedlnost, dokud ho Bůh k sobě nepovolá, aby mu dal místo mezi obyvateli nebe. Tak žije se svědomím plným světla, pevný na všech svých cestách, zármutky světa se ho nedotýkají, marná sláva jej nemůže těšiti.

Jak se liší od zatvrzelých v nečistých radostech! Tito nemají ani zdání o lásce ke Kristu, neboť je spalují tělesné žádosti, břímě bohatství je shýbá k zemi a brání jim dáti Bohu povinnou úctu. Vylučují se z blaha ráje setrvávajíce až do smrti ve své špatnosti. Proto spravedlivě jejich smutek bude bez útěchy, muka jejich zavržení bez úlevy. Měli zalíbení v rozkoši a neřesti, zcela dobrovolně klamně lásce dali přednost před láskou k tomu, jenž nás věčně miluje. Budou litovati svých hříchů prostřed muk, ale nikdy jich nebudou zbaveni, nýbrž budou hořeti ve věčných plamenech bez konce, nenaleznou těšitele.

Hl a v a V.

ŽE JE SE TŘEBA ODŘÍCI PYŠNÉ VĚDY

Ve všem, co konáme, a ve všem, co zaměstnává našeho ducha, musíme dávat přednost lásce k Bohu před vědou a školskými rozbory. Láska plní duši blahem a svědomí radostí, odlučujíc člověka od nízkých radostí a od touhy po vyniknutí. Věda bez lásky nemůže nás vzdělávati ani prospívati k věčné spáse. Nadýmá a může bídne zničiti.

Ozbrojme se odvahou a pro Boha snášejme útrapy a námahy, snažme se dosáhnouti nikoli moudrosti světa, nýbrž oné, která nám dá okusiti statků nebe, usilujme o osvícení touto věčnou moudrostí, o pono-

ření do toho tak sladkého ohně, jenž nás nutká milovati jen našeho Stvořitele, jen po něm toužiti, jenž nám tak mocně pomůže pohrdati pomíjejícími věcmi. Povzbuzujme se myšlenkou, že tyto věci rychle hynou, a připomínejme si, že tu nemáme stálého bydliště, nýbrž bezustání hledáme onoho, jež není vytvořeno lidskou rukou a jež nás čeká, opakujme toto slovo: Kristus je můj život a smrt je mi ziskem. (Filip. 1, 21).

Opravdu Boha miluje, kdo nesvolí v žádnou špatnou radost. Neboť na tolik se oddalujeme od lásky Kristovy, kolik máme ještě zalíbení ve věcech tohoto světa. Kdo miluje Boha, dokazuje to skutkem, neboť lásku k světu dokazuje, kdo se nechává vésti špatnými žádostmi. Nemusíme se báti připomínati to všem žijícím na této zemi vyhnanství: všichni, kdo nemilují Stvořitele, budou uvrženi do věčných temnot, bez konce budou hořeti v pekelném ohni, protože nechtěli hořeti ohněm lásky ke svému Vykupiteli. Budou odděleni od těch, kteří v lásce zpívají společnou chválu Stvořitele, budou hořce naříkati, budou zbaveni radosti plesajících v Ježíši, zbaveni i slávy a jasu vyvolených. Chtěli raději krátký čas změkčile žíti místo kajícího na očistění od svých hříchů, která by je přivedla k Tomu, jenž odměňuje každý dobrý skutek zbožně vykonaný. Oblíbili si širokou a nebezpečnou cestu, ač toto slzavé údolí není místem rozkoše, nýbrž práce. Proto budou věčně naříkati v mukách.

Zcela jiný bude osud chudých. Budou povzneseni k radostnému požívání věčného pokoje a oživujícího Božství, k nazírání na tvář Kristovu, protože se zdobili všemi ctnostmi a žili v duchovní horlivosti, nehledající radosti u mocných tohoto světa, nešíříce kolem sebe pýchy s domnělými mudrci. Snášeli protivnost od bezbožných a odmítali každé pokušení, aby jejich duše dosáhla pokoje u trůnu Nejsvětější Trojice. Odmítali každou nezřízenost života podle těla, v naprosté čistotě a s celou vroucností se zasvěcující chvále duchovní krásy. Pohrdali radovánka-

mi a lehkomyšlnostmi, v nichž si libuje mládí a jichž vyhledávají nemoudří lidé. Všechny své myšlenky obraceli ku písni lásky, vystupující z jejich srdce až k Bohu.

Proto okoušejí radosti lásky, cítíce v sobě planouti oheň neuhasínající, mají účast na souzpěvu slávy a lásky, a z této slavnosti shůry přichází stín, chránící je proti ohni nečistoty a špatnosti. V žáru této líbezné lásky jsou povznášeni až k nazírání na toho, jež milují, jsou ozdobeni všemi svými ctnostmi a jsou blaženi ze svého Stvořitele. Veškeren jejich duch jako by se odloučil a proměnil v tuto melodii bez konce, jejich myšlení se stává zpěvem, jejich duše zapudí veškeren smutek a ozývá se tak podivuhodnou hudbou, že necítí více následků hříchu, zachovávají se čistými při této nebeské hudbě, na níž se jim divem dostává účasti.

Když pak budou opouštět tuto zemi bolu a úzkosti, nadejde hodina jejich vystoupení k Bohu. Bez bolesti budou k němu povzneseni a obdrží místo mezi Serafíny, protože již zde planuli vznešeným ohněm lásky, jenž plnil jejich duši. Milovali Boha tak něžně a vroucně, že vše v nich bylo duchovní oheň, nebeský zpěv a božská sladkost. Tak umírají beze smutku a když bez oddechu vzdychali k podstatě Božství, radostně opouštějí zemi, vystupující na nejvyšší stupeň nebeské slávy. Zde se jim dostane zaslužených korun v patření na Stvořitele mezi nejslavnějšími kůry.

V tomto životě nazírali na tvář Pravdy a opájeli se sladkostí Božství. Ale ještě maličko a budou oděni stkvělejší slávou. Když dosud v zemi odpočívající těla svatých vyjdou z hrobů, aby se k poslednímu soudu spojila s jejich dušemi, budou sedět mezi náčelníky národů, odsoudí zlé, vyzvou do blaženosti duše menšího stupně ctnosti. Pak budou uneseni do věčného jásání a vystoupí s Kristem až na nejvyšší stupeň slávy, aby bez konce požívali blaženosti lásky a patření na Boha.

Tím je dostatečně ukázáno, jak nebeské slasti opo-

jují duše spoutané svazky nerozlučné lásky. Jí proto musíme vyhledávati spíše, nežli se zdržovati planými rozbory, neboť neokusíme blaha lásky, budeme-li se příliš zabývati lidským badáním. Mnozí hoří ohněm vědy, ne však ohněm lásky a tak nepoznají, co jest láska a jak je sladká. Běda! Často chudá stařena je zkušenější v poznání božské lásky a méně obeznaná ve světských radostech než veliký theolog, jehož život je planý, protože studuje k vůli poznání a slávě bohatství a hodnostem a zasluhuje tak jména bláhovce, nikoli mudrce.

Hlava VI.

ŽE JE SE TŘEBA ODŘÍCI DUCHOVNÍ PÝCHY, ZVLÁŠTĚ V NAZÍRÁNÍ

Pravda se bez závoje ukazuje hledajícím upřímně a čistě a největší tajemství se zjevují dětem jednoty. Kacířská zloba pochází z nepoddajnosti a vzpoury jejich ducha, zaslepeného touhou po vyniknutí. Jako vniterně nepřestávají bojovati proti Bohu svými sklony, tak není divu, že bojují proti pravdě vnějšími námitkami. Jako křesťanskému náboženství je vlastní potírati veškeru neshodu a uskutečniti dokonalý soulad v jednotě víry a lásky, tak kacíři a pyšní se snaží jen vyvolávati nové názory, učící církvi předkládati podivné otázky a je jim potěšením svými nicotami zviklati nauku, které se věřící pečlivě přidržují.

Zamítám všechny jejich bludy (jsou tím míněny i některé současné bludy a theologické nepřesnosti o tajemství Nejsv. Trojice. P. př.) a vyznávám: Bezvýhradně se musí věděti a věřiti, že Syn Boží je s Otcem věčný, neboť kdyby ho Otec neplodil po celou věčnost, nebyl by Bohem pravým. Neboť kdyby Bůh byl nějakou dobu bez Syna, umenšil by se, když jej zrodil, což nemůže připustiti člověk zdravého rozumu. Ne-

změnitelný Bůh rodí Boha nezměnitelného a neustává roditi toho, jež od věčnosti rodil. Nelze totiž říci, že podstata Syna byla nějakou dobu nezrozena, nebo že podstata Otcova nějakou dobu věděla, že nemá Syna. Z téhož důvodu, že nelze udati začátek Božství, protože nikdy začátku nemělo, i zrození Syna nutně splývá s věčností Božství.

Nekonečnost Boha všemohoucího a bez začátku je vždy slavnou příčinou obdivu a úcty. Čeho však se opovažuje lidská smělost, chtějíc vysvětliti nevýslovné tajemství? Jedině ten zná Boha vpravdě, kdo uznává, že je nepochopitelný a nevyzpytatelný. Nelze totiž mluvit o dokonalém poznání, dokud nevíme, odkud věc jest a co jest, dokud dokonale neznáme příčiny věci. V tomto životě poznáváme a víme toliko zčásti a je třeba čekati v budoucím životě úplné poznání, pokud aspoň je to tvorů možno a prospěšno. Kdo by tedy chtěl proniknouti nevyzpytatelnost našeho Stvořitele více, než je mu prospěšno, nikdy by nedosáhl tohoto dokonalého poznání a nejednal by rozumně. Ty chceš věděti, co je Bůh a já ti odpovídám málo slovy: Bůh je takový a tak veliký, že nikdo není mu roven ani nemůže býti. A chceš-li přesný výměr, řeknu ti, že na tuto otázku nelze dáti odpovědi. Já o tom nic nevím, andělům to není známo, archandělé o tom neslyšeli. Jak chceš věděti, čeho nelze věděti a čemu nelze vyučovati? Ani Bůh se svou všemohoucností nemůže ti pověděti, co jest, neboť kdybys to mohl věděti, byl bys moudrý jako Bůh, což je tvorů nemožné.

Zůstaň tedy na stupni, na který tě Bůh postavil a nehledej, co je nad tvé možnosti. Neboť toužiti věděti, co je Bůh, znamená chtíti býti Bohem, což, jak ostatně víš, ti nepatří. Jen Bůh sám poznává sebe a může se znáti. Nemůže se ti dáti poznati tak, jak jest, ne sice proto, že by neměl dosti moci k tomu, nýbrž proto, že je nekonečně veliký a proto, že nikdo nemůže býti jako on. Kdyby mohl býti úplně poznán, přestal by býti nepochopitelným. Tobě stačíž věděti, že Bůh jest, ale škodilo by ti hledati, co jest.¶

Zkrátka: je chvalno chtít Boha poznati dokonale, ale musí se při tom vědět, že Bůh je nepochopitelný. Když tak jej poznáváme, musíme jej milovati, a když jej milujeme, on se stane naší radostí a tímto vnitřním pokojem nás přivede ku pokoji věčnému.

Nediv se, že žádám, abys poznával Boha dokonale, ač jsem ti řekl, že ho nelze poznati, protože žalmista praví: „Vylej, Pane, milosrdenství své na ty, kteří tě poznávají“ (překlad Rollův). Chceš-li se varovati bludu, vysvětlíš si tento text takto: Poznávají tě, kteří vědí, že musíš býti milován, ty, jediný tvůrce všech věcí, chválen, uctíván, oslavován nade všechny věci, od všech věcí a ve všech věcech, ty, jenž jsi požehnaný po všechny věky věkův. Amen.

Hlava VII.

POKRAČUJE SE O PŘEDMĚTU NAZÍRÁNÍ, ŽE SE MUSÍ SNÁŠETI CHUDOBA, ABY SE DOSÁHLO LÁSKY

Když někdo nesprávně mluví o trojí podstatě v Bohu, protože jsou tři božské osoby, mohl by také mluvit o třech bozích, protože v Bohu není rozdíl mezi býti Bohem a jeho vlastní podstatou. Pravíme: Otec je Bůh, Syn je Bůh, svatý Duch je Bůh, a stejně pravíme: Otec je božská podstata, Syn je božská podstata, svatý Duch je božská podstata. A přece netvrdíme, že jsou tři Bohové, nebo tři podstaty, nýbrž v pevné víře vyznáváme, jest jeden Bůh ve třech osobách a v jediné podstatě. Jest jen jediná úplná a dokonalá Velebnost pro všechny tři osoby a každá osoba ji má celou. Každá osoba má stejnou a tutéž božskou podstatu, aniž by tím byl odstraněn rozdíl mezi osobami ve vlastním smyslu slov. Jsou tři osoby a jediný Bůh, jedna bytnost, jedna podstata, jedno Božství ačkoli osoba není něco jiného nežli bytnost, nemůžeme říci, že jsou tři byt-

nosti proto, že jsou tři osoby. Náš Bůh, Otec, Syn a Duch svatý jest jediná bytnost, ne tři bytnosti, a Nejvyšší Trojice je ve třech osobách a ne toliko v jedné.

Otec má toto jméno, protože ze sebe plodí svého Syna, Syn je zrozený z Otce, Duch svatý je vycházející dýcháním* z Otce i Syna, obou svatých. Otec, jenž je život, plodí Syna, Život jako on, a dává mu celou svou podstatu, takže je tak ve svém Synu jako sám v sobě a že Syn není méně v sobě nežli ve svém Otci. Avšak Otec nedostává odnikud to, co jest, kdežto Syn rozením dostává ze svého Otce vše, co jest. Duch svatý, z obou vycházejí a po celou věčnost s nimi a v nich jsa, není více v sobě než v obou ostatních osobách. Je rovný oběma, z nichž vychází, a souvěčný s nimi, jsa též podstaty, též přirozenosti, též velebnosti a jako oni osobou Trojice.

Věčný Syn Otcův se v čase stal člověkem, narodil se z Panny, aby lidské pokolení vykoupil z moci ďáblů. Je to Pán náš Ježíš Kristus. A kéž by byl jediný upevněn v našem duchu, jako samojediný byl za nás přibit na kříži.

Jediná pravá radost jest milovati Krista. Neztrácejme se ve hledání, čeho nemůžeme pochopiti, dokud jsme poutníky. Co nevíme nyní, bude nad den jasnější ve vlasti, oddali-li jsme se zcela lásce k Bohu. Bůh sám nás pak poučí a budeme blaženi nevýslovně krásnými melodiemi, chválíce svého Stvořitele bez únavy, bez bolesti, bez přesycení.

Ten jest veliký, kdo velmi miluje, kdo miluje méně, je na nižším stupni, neboť Bůh nás oceňuje podle velikosti naší lásky. Ne tak lidé. Ti si více váží a více se bojí bohatých a mocných. Jsou však na omylu a měli by si více vážiti těch, kteří jsou moudřejší, ty by měli více ctíti.

Síla mocných tohoto světa je pouze v jejich moci

* „Dýcháním“ je překlad latinského theologického výrazu „spiratio“. Podle nauky theologů a svatých Otců se volilo toto slovo, aby se naznačil jiný způsob vycházení Ducha sv. nežli Syna, a to způsob, jak vychází dech, jenž znamená život, tedy pohyb, tedy impuls, jenž je výsledkem vůle a srdce. Proto se Duch svatý též nazývá Láskou. Pozn. překl.

a bohatství, ale svatí jsou nad nimi, neboť budou moci zavřít nebe svým pronásledovatelům, kteří se neobrátí, a naopak je otevrou těm, kteří je ctí a je podporovali v tomto vyhnání, jestliže z lásky snášeli zkoušky a nepodlehli marné slávě. Ze všech svých sil a schopností musí tedy usilovat o získání a zachování lásky, aby v den pokušení mohli srdnatě bojovat proti svým nepřítelům a po zkoušce obdržeti korunu života.

Dokonalost záleží v lásce, vrcholku nazírání dosáhnou jen ti, kteří milovali dokonale.

Snad chudí se nám protíví svou nečistotou a špínou, ale nesmíme jimi pohrdati, neboť jsou to přátelé Boží a bratři Kristovi, nesou-li břemeno své chudoby s díkyčiněním. Ctěte tedy zevně pohrdané, jako mající nárok na nebeské město, tím více je mějte v úctě, že velebnost Boží skrytě v nich působí a uskutečňuje slovo útěšné, jež jim bylo řečeno: Blahoslavení chudí, neboť jejich jest království nebeské (Luk. 6, 20). Utrpení a pronásledování, jež snášejí v tomto životě, očišťují je od jejich hříchů, a když jejich tělo snáší hlad, žízeň, mráz, nahotu a tolik jiného zla, jejich duše se zbavuje veškeré nečistoty a poskvny. Čím více zde trpěli, tím sladší bude jejich pokoj věčný. Budou moci říci: Radujeme se ze dnů, v nichž jsi nás pokořil, a z roků, v nichž jsme snášeli utrpení. (Žalm 89, 15).

S radostí tedy objímej břímě chudoby a dbej, abys ochotně snášel všechny bědy tohoto života, bys trpělivostí si zasloužil dosáhnouti pokoje věčného.

Hlava VIII.

ŽE SE MUSÍ SNÁŠETI ZKOUŠKY A CHRÁNITI ČISTOTA

Hořící oheň lásky působí v duši takovou krásu ctnosti, že by raději chtěla snášeti všechna možná zla, než ura-

ziti Boha jediným hříchem, i kdyby měla jistotu, že se bude káti a že pak bude Bohu více milou a více svatou. Všichni pokročilí na cestách dokonalosti vědí, že Bůh ničeho tak nemiluje, jako nevinnost a dobrou vůli. Milujeme-li tedy Boha náležitě, musíme spíše chtít ztratit velkou odměnu v nebi, než spáchat jediný všední hřích, neboť to odpovídá spravedlnosti, nehledat povinné odměny, nýbrž dát přednost přátelství s Bohem, totiž Bohu samému. Lépe by tedy bylo bez konce snášet utrpení, nežli jen jednou zradit spravedlnost vědomým a dobrovolným pádem do hříchu.

Není ostatně pochyby, že ti, kteří dosti milují Krista, by se nikdy nechtěli dopustit hříchu, nejenom budou zbaveni veškeré bolesti, nýbrž se budou věčně radovati s anděly. Naopak otroci svých nepravostí, kteří za veliké a hodné lásky považují radosti tohoto světa a rozkoše těla, kteří se jim oddávají, pozбудou milovaných dober a upadnou do zla, kterému se chtěli vyhnouti.

Často se setkáme s lidmi, kteří se táží, proč Bůh podrobuje utrpení zároveň spravedlivé i nespravedlivé. Což cep nebije zároveň do zrna i slámy? Když však jest obojí vytrásáno, odhodí se sláma a zrní se pečlivě uchová pro užitek lidí. Kdyby všichni lidé byli spravedliví, jistě by žili v pokoji, bez nesvárů a potyček; ale vedle málo spravedlivých je mnoho zlých. Proto protivenství je v tomto životě nadbytek, aby hříšní byli potrestáni. Zároveň však jsou zasaženi spravedliví, protože až do smrti budou mezi hříšníky. Než sami spravedliví jsou náchylni ke zlému, a by nepodlehli svým zlým náklonnostem, otcovské milosrdenství nešetří bolesti a tak se učí zde přijímat lehké trestání, aby se vyhnuli mnohem těžšímu v budoucím životě.

Trpíš-li tedy pronásledování, úzkosti, zakoušíš toho, co je nerozlučné od místa tvého přebývání. Není údolí protivenství? Proč chceš býti blažen ve vězení, požívati pohodlí v místě vyhnanství a bez bolesti vykonati tak dalekou pout? Vzpomeň si, co vytrpěl

Kristus a apoštolové; a ty, ty bys chtěl dosáhnouti blaženosti cestou blaha? To není možno. Musíš si vybrati: buď oheň božské lásky v tomto životě stráví skvrny našich hříchů, očistí naši duši, aby se stala schopnou vzlétnouti k nebi, nebo po tomto životě oheň očistce ji bude mučiti, vyhne-li se peklu. Není-li tedy oheň lásky dosti mocný na zničení veškerých skvrn, musí se naše očišťování díti utrpením, nemocemi a bolestmi.

Jiná jistá pravda je, že bez milosti zcela neobyčejné se mladý muž nemůže státi svatým prostřed lichocením a sladkých slov žen a ve množství radovánek, když má tolik příležitostí ku pádu, v nichž podlehli i svatí. Na tom se stal veliký zázrak, kdo z milosti Boží a z lásky ke Kristu dovede pohrdati všemi těmito svody prostřed těchto nepřátel duše, tolik lichotících tělu, jde srdnatě k vynikající svatosti nazírání. Tím větší jest jeho svatost a tím většími útěchami Boží lásky bude odměněn, že žil prostřed ohně a nenechal se popáliti a dokonale překonal nečisté radosti zkaženého života, které se mu nabízely.

Kristus však málokdy vykoná tento zázrak na některých vyvolených své lásky. Jim by se mohlo říci: Rozprostřel mrak, stín své milosti, aby je chránil před žádostivostí, poslal oheň věčné lásky, aby je vniterně osvítil v temnotách tohoto života, aby se nenechali svésti svody nepravého blaha (Žalm 104, 39). Láska ke Kristu v nich hoří takovou silou, že všechny nedovolené radosti mají za smetí a šlapou je nohama. Ty však bdi nad svými smysly, bys nechtěl ani neměl ničeho, co ti není dovoleno. Buď opatrný na svou ruku, na svou řeč, na všechny údy svého těla a dbej hlasu svého svědomí ohledně svého styku se ženami. Za draždidla k rozkoši třeba považovati ozdoby, kořeněné (ostré, p. př.) nápoje a pokrmy příliš rozpalující, v jichž přípravě jsou vynalézaví ti, kteří chtějí pěstovati tělo a zabíjeti duši. Všeho toho se musí varovati, kdo chce zůstat čist.

ŽE JE DOBRÉ BÝTI POKORNÝ

Protože pohanění dovede zničit čest a hanba učiní konec světské slávě, není-li jasno, že urážkám se musí dáti přednost před úctou, ponížování před chválou? Tyto nás často uvrhnou do marné slávy, ony však trpělivě snášené nás v tomto světě vyučují pokoře a zaslouží nám koruny, zbavují nás trestů na onom světě, neboť Bůh netrestá spravedlivých dvakrát. „Trpělivost chudých nebude na věky zklamána“ (Žalm 9, 19).

Začátkem svatosti je nic nemysleti, nic nemluvit, nic nečinit, co se nelíbí Bohu, a pak mysliti, mluvit, činiti, co se Bohu líbí. Uskutečňuj tyto dvě věci podle svého osvícení, aniž bys dával pohoršení, nebo předstíral přepjatou svatost; neboť bláhový je, kdo se chce lidem stále zdáti svatým, ale byl by na sebe ukrutným, kdo by se chtěl zdáti špatným, ačkoliv je dobrý.

Jsou ovšem skutky, které samy o sobě nejsou ani dobré ani špatné, neboť ve věcech čistě přirozených není zásluhy odměny nebo trestu. Kdo koná takové skutky, nevzbuzuje nelibosti Boží, a kdo jich nekoná, je Bohem stejně oceňován. Můžeme viděti, slyšeti, vnímati smysly, pohybovati rukama, aniž bychom zaslouhovali odměny nebo trestu. Ke hříchu je třeba, aby v tom bylo nedbání Boha, ublížení bližnímu nebo poškození sebe. Jsou však mnohé skutky, v nichž není žádné z těchto složek.

Býti však pohrdán a ztratiti u lidí své dobré jméno jsou prostředky k dosažení radosti andělů.

Ó dobrý Ježíši, bij mne v tomto životě, bodej, řezej, pal, čiň se mnou podle své dobrotivé libovůle, aby v budoucím životě mne zlo minulo, a v obojím abych okoušel tvé lásky. K vůli tobě býti pohrdán, zahanbován a urážen od lidí je mi milejší, než býti nazýván bratrem pozemského krále a ctěn a chválen ode všech lidí. Tím milejší je mi to, protože Bůh na výsostech mne ušetří, když nyní odevšad na mne padá neštěstí.

Jsem ochoten snášeti zkoušky a tresty, kéž mi toho Kristus dopřeje v tomto životě, je-li to pro mne jediný prostředek uniknouti trestům onoho života.

Pyšní a zlostní se tolik domnívají, že jsou hodni slávy, že ničeho nedovedou snést a často nerozumně plýtvají silami pro několik bezvýznamných slov. Lépe jest vyhýbati se jim než jich vyhledávati, aby byli napraveni, neboť jsou zatvrzelí a tvrdošíjně hájí, co si vzali do hlavy, i když je to nepravda a blud, nenechají se přesvědčiti ani autoritou ani důvody, aby se nemuseli podrobiti a uznati, že mluvili nerozvázně. Jsou nevědomci a vědí to, ale ve věcech Božích chtějí platiti za osvědčené, jimž se proto nesmí odporovati; raději zůstávají v omylu, než by snesli zevnější vyvrácení.

Vy však, bratři moji, zanechte této bláhové pýchy a této pyšné bláhovosti. Pokořujme se, dokud jsme poutníky, jak nejlépe dovedeme, neboť je nám před Bohem prospěšno a výhodno, slyšeti v hodinu smrti slova Kristova: Příteli, postup výše, nikoli: Příteli, sestup níže. (Luk. 14, 10.) Nejsou to slova řečená pokorným a pyšným?

Spravedlivý se tedy nemá báti utrpení, zkoušky, bídy, zahanbení a povržení; nemohou mu škoditi, nehřeší-li a pokračuje-li neustále v cestě nazírání a vlascek Bohu. Neboť nežli smíme vejíti ke dvoru tohoto nebeského krále, kde mezi anděly a svatými budeme nasyceni blahem, musíme napřed projíti zkouškou lichocení a nactiutrhaní, pochlebování a pomluv, chvály a hany. Tak s veškerou trpělivostí přilneme ku přikázáním a radám Kristovým, až budeme moci podstoupiti příznivý soud a až se uskuteční slovo Písma: Vyzkoušel je jako zlato ve výhni — v té výhni, kde oheň vás obklopuje se všech stran — a shledal je hodnými sebe (Moudr. 3, 5).

Postupujme tedy v prospěchu nebo v protivenství, vodou i ohněm, až dosáhneme občerstvení nebeského života. Jsme-li v utrpení, bídě nebo chudobě, pečlivě se vždy varujme reptání a ať nám neuklouzne slovo nerozvážné nebo trpké. Naopak děkujme za vše, co

nás potká, neboť čím ochotněji snášíme zkoušky, tím větší bude sláva v království svatých.

Ó duše má, s nábožnou ochotou lásky chval Pána ve všem, co tě potká. Když jej tak chválíš, okusíš sladkosti nebeského zpěvu a oddávajíc se tomuto zpěvu, okusíš medu božského blaha. Budu tedy chváliti Pána po celý svůj život, v utrpení i v prospěchu, v hanbě i ve cti, budu velebiti svého Boha, dokud budu žíti. V pokoji budu plesati v Ježíši, přijde-li protivenství, nezapomenuna lásku k Bohu. Postačí mi milovati Boha a přijíti k němu a nemám chuti k žádnému dílu a nemohu je konati, není-li to láska ke Kristu. A přece nedosáhnu lásky, která by se mohla přirovnati k lásce mých otců, kteří se stkvěli tolika dobrými skutky. Musím se proto jen rdíti a cítiti zahanbení. Ó Pane, rozšiř srdce mé, aby se stalo schopnějším tvé lásky. Čím větší bude jeho schopnost, tím více lásky dostane a bude okoušeti, tím méně se bude zabývati svým tělem, aniž by jednalo nerozumně a naplní slovo mudrcovo: Málo jsem pracoval a obdržel jsem hluboký pokoj (Eccli. 51, 35), neboť po několika letech tohoto života nalezne spravedlivý pokoj věčný.

Dokud tedy spravedlivý žije v tomto místě vyhnanství, nepoddá se ani příliš prudké radosti, ani příliš veliké skleslosti, nýbrž s radostí spojuje jistou vážnost. Smích jedni odsuzují, druzí chválí; musí se odsouditi, pochází-li z lehkomyšlnosti a marnosti, ale pochází-li z radosti svědomí a duchovního veselí, musí se schváliti. Patří však toliko spravedlivým a je to jen radost v lásce k Bohu. Jsme-li veselí a rozradostnění, zlí s námi jednají jako s rozpustilci, jsme-li vážní, nazývají nás pokrytci. Neboť člověk těžko pochopí u druhého štěstí, kterého sám nemá, ale snadno se domnívá, že bližní podléhá neřesti, do které sám upadl. Vidí-li někoho jíti jinou cestou, než jde sám, opovážlivě posuzuje, že se mýlí a jde nesprávným směrem, ukazuje tak, že ztratil pokoru.

Tato má různé stupně: držeti zrak sklopený, nítoli pozdvižený, zachovávati míru v řeči a nepřekročiti jí, ochotně naslouchati těm, kteří jsou lepší a více vědí,

nechat vyučovati moudrosti spíše jiné, než jí vyučovati sám. Nebýti rychlým k řeči, neuchylovati se od společného života, jiným dávati přednost před sebou, znáti své slabosti a považovati se za horšíh než druhí.

Kdybych tedy chtěl přebývati mezi lidmi, musel bych se držeti na posledním místě a chtíti platiti za nejposlednějšího, veškera moje sláva by byl Ježíš Kristus, nedbal bych ani chvály ani hany, nýbrž v neustávající zbožnosti bych hořel touhou po Bohu. Byl jsem s mnoha lidmi, kteří byli jako podlí štíři, kteří hlavou se tulí ku přiblíživšímu se a ocasem jej poraní. Bůh však vysvobodil duši mou od jejich zlých rtů a jazyka lstivého a upevnil ji v radostném pokoji.

Jak se může ducha lidského zmocniti taková bláhovost? Nikdo nechce býti haněn ani kárán, všichni chtějí býti chváleni, všichni si libují v poctách a usmívají se na přízeň. Bývají takoví i ti, kterým se říká svatí. Ale i kdyby byli vyhlášeni za moudré a učené, aspoň není-li jejich svatost neobyčejná, je to jen bláhovost, protože zdravý rozum nemůže odmítati kritiky a libovati si v planém těkání. Kdyby se dobře pozorovali a snažili se poznati tak, jak opravdu jsou v myšlenkách i ve skutcích, ustálili by se a viděli by, zda zasluhují chvály nebo hany. Poznali by, že spíše zasluhují této než oné a pak, nejsou-li pomateni, nebudou s radostí přijímati pocty a přízeň, jichž nejsou hodni. Jestli však po hlubokém zpytování poznáme, že jsme zcela jati vroucností a sladkostí božské lásky, že se vznášíme na vysoký stupeň v nazíravém životě a trvale se na něm udržujeme, s druhé pak strany bychom se nepamatovali, že bychom se byli dopustili těžkého hříchu, nebo aspoň se domníváme, že jsme jej smyli upřímným pokáním, nedbejme o lidskou chválu, neboť zasluhujeme společnosti andělů.

Kdo je takového smýšlení, nebude míti více radosti z místa po boku krále než po boku chudásově, neboť nehledí na bohatství a hodnosti, nýbrž na život a zásluhy. Ať člověk září zlatem nebo je provázen komonstvem, ať nosí purpur nebo mitru, málo toho dbá, ale vždy dává přednost čistému a pokojnému svědomí.

Hlava X.

ŽE JE SE TŘEBA VAROVATI VŠEHO, CO ODVRACÍ OD BOHA

Praví se ve Velepísni: Láska je silná jako smrt a žárlivost tvrdá jako peklo (8,6). Smrt zabíjí všechny živé, peklo neušetří mrtvých. Tak láska k Bohu jedná s člověkem, jehož se úplně zmocnila. Umrtví jej pro veskeru lásku pozemskou a učinivši jej tak mrtvým pro svět a živým pro nebe, zapaluje jej takovým plamenem, že pro Boha snese všechna utrpení a každou bídu.

Ty tedy, buď si kdokoliv, jenž pravíš, že miluješ Krista, dej dobrý pozor, máš-li ještě zálibu ve statcích země, a zdali duše tvá je nepřipravena. Je-li tomu tak, jasně ukazuješ, že nemiluješ Boha opravdově. Kdo miluje naprosto upřímně, neupírá svých očí na svět, nebojí se pro Boha trpěti, co bolí tělo; ať se mu stane cokoli, nic neodvrátí jeho zraku od jeho Miláčka.

Avšak miluješ-li Boha, nebo snažíš-li se aspoň ze všech svých sil, abys jej miloval, podle milosti Kristem ti dané se snaž, aby tě nezachvátila vlažnost nebo nesvedla zahálka. Jestli leckdy v modlitbě nebo rozjímání nepociťuješ lehkosti ani radosti, nechce-li se tvá duše v jáсотu povznést ke svatému nazírání ani se oddati duchovnímu zpívání, jak jsi to obyčejně činíval, neustávej proto čísti nebo se modliti nebo konati cokoli užitečného zevně nebo vniterně, bys nepadl do zahálky nebo vlažnosti. Nechuť strhla mnohé k zahálce a skrze zahálku k nedbalosti a hříchu.

Podle svých nejlepších sil se tedy udržuj vždy v horlivosti a nedopusť, aby se tvá náklonnost obrátila k něčemu, co může býti žádoucí a čeho se může dosáhnouti na tomto světě. Neboť není dokonale spojen s Bohem, kdo lidským citem přilne ke tvoru. Mnozí zdánlivě jsou sjednoceni s Bohem a ve skutečnosti patří ďáblům. To jsou pokrytci a taškáři, kteří podněcují hněv Boží. Jsou pokrytci, protože světem pohrdají slovy, kdežto jejich skutky příliš jasně ukazují,

jak jej milují. Co nejvíce se snaží, aby je bylo slyšeti mluvíti o Bohu, ale uvnitř jsou tak v zajetí zlata, že se hádají k vůli několika halěrům. Mají plná ústa touhy po Bohu, ale nemají žádné zbožnosti, usilují, aby platili za veliké světce svým zevnějškem, svým oděvem a svými řečmi, ale chybí jim všechna vroucnost víry a lásky.

Když se jich dotkne lehké utrpení, nadělají křiku o velké síle své duše, ale přijde-li nějaká zkouška, kterou by měli překonati, jsou hned skleslí a poraženi. Tu se vidí, co jsou ve skutečnosti, což dosud skrývali. Mají veliké bohatství, živí se vybraně a při tom říkají, že sotva jedí a že sotva mohou snést sílu svého přesvědčení o marnosti světa.

Jsou taškáři, protože se drží moudrosti světa a využívají jí ke klamání, nejsouce vystaveni nebezpečí ztrát statků pozemských. Pod zdánlivou lhostejností duše skrývají svou lakotu a své pohrdání statky věčnými. Ale mohou se přetvařovati jen na čas, ještě před koncem, a snad dlouho před koncem se ukáže, jací jsou.

Dávají-li almužnu nebo konají jiný dobrý skutek, činí tak před lidmi, aby je každý viděl. Je tedy správné, že podněcují Boží hněv, neboť se chtějí zdáti dokonalými, ač jimi ve skutečnosti nejsou, v hlubinách svědomí, kam Boží zrak proniká, jsou bez pokory a hlásají slávu svou, nikoli Boží.

Jest opravdu velmi těžko míti bohatství a nemilovati ho, provozovati výnosné řemeslo nebo míti výnosné místo a neupadnouti do lakoty. Svět mluví často zle o kněžích: jsou-li ctnostni, jsou shledáni lakomými, nedbají-li o peníze, shledávány jsou jejich mravy závadnými. A stane se často, že přijavše kněžské svěcení upadnou do hříchů tím těžších, čím vyššího stupně dostoupili, nejsouce ho hodni. Nejedni přílišnou lásku k majetku skrývá pod záminkou, že mu hrozí nemoc nebo nedostatek, předstírá, že hromadí majetek, aby se vyhnul bídě. Ale je hříčkou ďáblů, neboť pozbude statků pozemských a upadne do neštěstí, jichž se obává. Nechce míti před očima Boha, jenž

vysvobozuje své sluhy, a co je horší, máje duši plnu neřesti, na venek se tváří, jako by měl všechny známky svatosti. Kdo slouží Bohu, odevzdá se v důvěře Pánu, ze svého přebytku rozdává chudým, kdo slouží světu, usiluje podržeti vše, co má, a jeho lakota je tak nenasytná, že skrbí i na jakosti a množství svých pokrmů, aby ještě více ušetřil. Tomu a takovým žalmista předpovídá zahanbení, když praví: Jeho nepřátelé budou lízati zem. (71, 9).

Hlava XI.

ŽE JE SE TŘEBA VAROVATI UPŘÍ- LIŠENÉHO MRTVENÍ

Jediný Bůh může vyplniti duši člověka. Co je pod Bohem, nemůže jí ukojiti. Proto milovníci světa nikdy nejsou nasyceni. Ale kdo miluje Krista, nalezne pokoj, když touhou a myšlenkou jeho srdce utkví v lásce k Bohu, a hoříc láskou, sálá píseň nazírání.

Jeho duch se pak noří do nejsladšího pokoje, když do něho vchází pronikavé blaho božské harmonie a jeho rozum je v radostném vytržení, zpívaje o slasti věčné lásky. Jeho ústa oplývají chválou Boha, blahoslavené Panny a nalézá v ní nevýslovnou radost. Tak tomu je, když jeho srdce se stravuje vlivem božského ohně a přetvořuje se na podobu toho, v němž je pramen veškeré melodie a radosti opojující jeho srdce nebeskou slastí. Není pak divu, že je zaplaven blahem a že jeho mysl zpívá jeho radost v žáru lásky.

To jsou věci, jichž lidé nedovedou oceniti, a zůstávající k tomu cizí, nemohou věřiti, že by mohl pouty smrtelnosti držený člověk pociťovati takovou sladkost. Kdo toho zakusí, užasne také, ale zaplesá nad nevýslovnou dobrotou Boha, jenž dává štědře a bez výčitek a od něhož dostal vše, čeho okouší. Když, obdržev tento velkolepý a lidem takřka neznámý dar,

je ho někdy zbaven, nemůže býti spokojen se svým stavem, stále zmírání láskou, užívá všeho svého bdění ke zpěvu a rozjímání o tom, jež miluje, a je-li v samotě, jeho zpěv je tím ladnější.

Nikdy mu však tato milost není úplně odňata a má v sobě vždy teplo, zpěv nebo blaho, ač všech tří najednou nepocituje. Tyto dary jsou nerozlučné, aspoň nepřekáží-li jim nějaká bolest hlavy, prsou, nebo nějaká taková bolest, přílišné vyhladovění nebo žízeň, jež tělo skličují, přílišná zima nebo horko nebo únava z cesty. Kdo tedy chce zpívat píseň božské lásky a cítiti v ní jástot a vroucnost, musí žíti v samotě, musí se však varovati upřílišenosti v postech, jakož i každé jiné. Neškodilo by tolik, poněkud překročiti nevědomky míru z dobrého úmyslu, aby totiž se zachovaly síly, než zeslábnouti příliš přísným postem a státi se neschopným tohoto zpěvu pro tělesnou slabost. Koho však Bůh vyvolil k tomuto zpěvu, nikterak nepodlehne lstivosti nepřítelů ani v jídle ani v postu, a miluje-li opravdu Boha a je-li Kristem poučen, pečlivě se bude varovati překročení míry i v jídle i v postu. Nelze sice přesně srovnávati, ale člověk může nabýti více zásluh, když zpívá svou radost, modlí se, rozjímá, čte a nazírá, pokrmů obvykle, ale rozvážně užívaje, nežli kdyby neměl nazírání a spokojil se modlitbou a četbou za neustálého postu, nebo jen o chlebě a zeleninách.

Já jsem užíval pokrmů a nápojů, požíval jsem jídel, která se zdála lepší, než že bych v nich hledal zálibu, nýbrž proto, že udržují sílu přirozenosti, aby sloužila Bohu a v jástotu chválila Ježíše Krista. Pro Krista ze slušnosti jsem se také musel přizpůsobovati těm, s nimiž jsem žil, nechtěl jsem předstírati svatosti, které jsem neměl, a nechtěl jsem, aby mne lidé nezaslouženě chválili. Když jsem se od některých lidí odloučil, nečinil jsem tak proto, že by mne špatně nebo příliš prostě živili, nýbrž proto, že jsem se nemohl přizpůsobiti jejich mravům, nebo z jiných rozumných důvodů. Přece však jsem mohl říci se svatým mužem Jobem: Blázni mne učinili směšným, a když jsem od nich ode-

šel, pomlouvali mne (překlad Rollův) Job 19, 18. Ale až mne uvidí, budou zahanbeni, kdož říkali, že zůstanu na jednom místě jen když tam mám vybrané pokrmy. Není-li lépe pohrdati tím, co vidíme, než toužiti po tom, čeho nevidíme?

Půst zajisté je znamenitý na potlačení tělesných žádostí a na zkrocení neustálé nepokojnosti ducha, ale u vystupujícího na vrcholy nazírání v jáсотu a vroucnosti lásky jsou hnutí žádostí takřka již vyhaslá. Zlé sklony jsou mrtvy u oddaného nazírání, jehož duše je vnitřně přetvořena na jinou radost a na jinou krásu. Nežije již on, ale žije v něm Kristus, jeho duše se rozpívá a hoří láskou, div neklesá pod útěchami a jen stěží vydrží svou lásku. Mohl by říkati: Řekněte Miláčkovi, že hynu láskou. Toužím po smrti, toužím po vysvobození, planu touhou opustiti tento svět. Umírám láskou. Sestup, Pane. Přijď, milovaný, a pomoz mé nesnázi. Miluji, zpívám, hořím, oheň mne stravuje. Měj slitování s ubožákem a povolej mne k sobě.

Kdo cítí tuto radost a smí se takto chlubiti, je nepochybně veden Duchem svatým. Nemůže se klamati a má jistotu, ať dělá cokoliv. Mohl by mu smrtelník dáti tak moudrou radu, jakou vniterně dostává od nesmrtelného Boha? Kdyby jej někdo chtěl vésti, klamal by se, protože ho nezná. On však by se neklamal, protože, kdyby chtěl přijmouti jejich rady, bylo by mu v tom Bohem zabráněno a byl by přinucen řídit se bez odchylky vůlí Boží. Tak se o něm může říci: Člověk duchovní soudí všechno, ale sám nikým není souzen (1. Kor. 2, 15).

Ať si však nikdo nemyslí opovážlivě, že dosáhl tohoto stupně, i když se naprosto odloučil od světa, kdyby žil poustevnický bezvadně a kdyby již mu bylo dáno nazírati na nebeské věci. Tato milost není dána všem nazíravým, je to milost zvláštní, vyhrazená jen onomu velmi malému počtu těch, kteří jsou v naprostém pokoji těla i ducha a byli vyvoleni jedině k tomuto dílu Boží lásky. Nelze jich snadno nalézti, je jich málo, mají nesmírnou cenu, stejně od Boha i od lidí hledaní a milovaní, a když odejdou z tohoto světa,

je radostí andělů přijmouti je po zásluze do své společnosti.

Je-li však jich málo, je naopak velký počet těch, kteří obětují Bohu své modlitby s velikou zbožností a vroucností a mohou okoušeti blaha nazírání v modlitbě a rozjímání. Také tito zůstávají v klidu, nechodí sem a tam.

Hlava XII.

ŽE JE SE TŘEBA VAROVATI OPOVÁŽLIVOSTI

Kdo žije svatě a ctnostně, nesmí pohrdati hříšníky, ani těmi nejzastaralejšími. Podléhají pokušení proto, že nemají milosti k odporu, ačkoli svou vlastní zlobou se odvracejí od dobra a činí zlé. Nikdo nemůže konati ctnostných skutků, milovati Boha, býti čist, nedá-li mu Bůh. Ty tedy, jenž se nadýmáš pýchou, že jsi konal dobré, že jsi se zdržel tělesných rozkoší a ukládal si veliké přísnosti, což ti vyneslo chválu lidí, pamatuj, že, kdyby tě nebyla držela dobrota Kristova, upadl bys do stejných, ne-li horších hříchů než oni. Síla k odporu není z tebe, nýbrž z toho, jemuž říkáme: Budu tě milovati, Pane, sílo má (Žalm 17.). Nemáš-li však nic, co bys nebyl dostal, proč se chlubíš, jako bys nebyl dostal?

Já děkuji svému Bohu, jenž bez jakýchkoli mých zásluh, nýbrž pro můj užitek a pro svou slávu trestal své dítě a naplnil svého služebníka bázni tak, že jsem rád prchal před radostmi světa, vždy řídkými a krátkými a že jsem se tak vyhnul nekonečným a nesčetným mukám pekelným. On mne učil a v učení mi dával sílu, abych ochotně snášel umrtvování a zkoušky, bych rychle dosáhl věčných radostí a bezedného štěstí. Chceme-li, můžeme skutečně konati úplné pokání a v tomto životě se očistiti, ničíme-li v sobě podle svých sil neřesti. Opomeneme-li to, v budoucím ži-

votě poznáme pravdu onoho slova apoštolova, že je hrozné upadnouti do rukou živého Boha. (Žid. 10, 31.)

Pane Bože můj, buď mi milostiv! Mé dětství bylo bláhové, mé mládí marné, mé jinošství nečisté. Avšak nyní, Pane Ježíši, mé srdce hoří láskou k tobě, změnilo se srdce mé, takže má duše nyní nechce okoušeti toho, co se jí dříve zdálo líbeznou stravou, protože to uznává za hořké. Všechny mé city jsou shrnuty v tomto: nenávidím nic, leč hřích, nebojím se ničeho, leč urazit Boha. Mou radostí jest jen Bůh, mou bolestí jest jen hřích. Miluji jen Boha, jen v něho doufám. Nic mi nepůsobí zármutek, kromě zla, nic mne nečiní šťastným, leč jen Kristus.

Musím se však přiznati, že jsem byl třikráte spravedlivě pokárán od žen. Jednou jsem chtěl pokárati bláhovost jejich strojivosti a příliš pozorně jsem se díval, jak jsou vystrojeny. Jedna mi pak řekla, že se mi nesluší tak se na ně dívati, bych poznal, mají-li vlasy sčesaný do rohů. Zdá se mi, že mne pokárala právem, a stydím se za to.

Druhá mi řekla, že jsem s ní mluvil, jako bych se s potěšením na ni díval, a tázala se mne, co je mi do toho, jaké je postavy. A byla rovněž v právu.

Třetí pak mne s úsměvem odstrčila, jako bych jí byl hrubě ohrožoval nebo na ni dorážel, a řekla mi: Nech toho, bratře. Naznačila mi tak, že se člověku mého stavu, poustevníku, nesluší žertovati se ženami. I ona nebyla v nepravu, neboť jsem měl spíše mlčeti, než jednati tak, jak jsem jednal.

Obrátiv se do sebe, děkoval jsem Bohu. Svými slovy mne dobře napomenuly a ukázaly mi lepší cestu, na které bych více mohl využití Kristovy milosti a nevystavoval se jejich pokárání.

Po čtvrté v domě, kde mne pohostinu přijali, řekla mi žena, ne aby mne pokárala, nýbrž aby mi ukázala své pohrdání: Vy máte jen pěkné nápady a pěkná slova, ale pěkných skutků nemáte.

Tak se jim raději vyhýbám, než bych jim přišel do rukou, neboť neznají míry ani v lásce ani v nenávisti. To vše se mi přihodilo, protože jsem chtěl přispěti

jejich duši, nikoli že bych byl nějak hříšně toužil po těch, které nějaký čas pečovaly o mé potřeby.

Hlava XIII.

O ŽIVOTĚ NEJPROSPĚŠNĚJŠÍM PĚSTOVÁNÍ LÁSKY; VYVRACEJÍ SE NĚKTERÉ NÁMITKY PROTI POUSTEVNICKÉMU ŽIVOTU

Kolik bylo lidí, a snad dosud žijí, kteří dávali naprostou přednost životu společnému před životem poustevnickým! Tvrdí, že, kdo chce dosáhnouti vrcholu dokonalosti, musí hned vstoupiti do kláštera. Není třeba se s nimi dlouho přiti, protože chválí život, který vedou, nebo který aspoň poněkud znají. Nechválí života poustevnického, protože ho neznají. Neboť je to život, který ze smrtelníků může znáti jen ten, koho Bůh k němu povolal, nikdo nemůže ho rozumně posouditi, neví-li přesně, v čem záleží a jak se vede. Kdyby jemu utrhající jej lépe znali, jistě by jej více chválili, nežli ten druhý.

Jsou však jiní protivníci, hůře se mýlící, kteří jej nepřestávají odsuzovati, říkajíce: Běda osamělému! Toho slova užívají ne o tom, jenž je bez Boha, nýbrž o tom, jenž je s ním sjednocen. Opravdu osamocený je pouze ten, s nímž není Bůh, neboť, jakmile zemře, upadne do muk a navždy ztratí patření na slávu Boha a svatých.

Zcela jinak však je u toho, jenž pro Boha se oddal životu poustevnickému a vede jej náležitě. Nemusí se obávati neštěstí, naopak jeho ctnosti budou zářiti. Vzpomínka na Ježíšovo jméno jej neustále bude plniti radostí, a protože se nezalekl života zbaveného lidských potěšení, dostane se mu tím hojnější útěchy Boží. Často jej potěší duchovní návštěvy, které jsou

naprosto neznámé žijícím v klášteře. Písmo praví o Nevěstě: Uvedu ji do samoty a budu jí mluvit k srdci (Os. 2, 14).

Tak je to u toho, ježž Bůh naučil toužiti po samotě pro Krista a jenž se oddal tomuto výjimečnému životu. Aby sloužil Bohu svobodněji a oddaněji, rozhodl se opustiti život společný, odmítl a opustil všechny věci tohoto světa, jeho myšlenky se povznesly mnohem výše a touží jen po věčných radostech. Oddává se zbožnosti a nazírání, a jeho úsilí nemá jiného cíle než lásku ke Kristu. Mnozí z nich bydlí odloučeně mezi lidmi, ale jejich touha po nebi tím není oslabena, protože jejich duch zůstává odloučen od života tohoto světa.

Právem tedy se poustevníci oddávají tomuto životu. Žijí v lásce k Bohu a lidem, pohrdají chválou světa, pokud jen mohou, se vyhýbají lidem a mají se za poslední mezi všemi. Bez oddechu se oddávají zbožnosti, nenávidí zahálku, srdnatě odporují tělesným vášním, mají zálibu jen ve věcech nebeských a horlivě o ně usilují. Netouží po pozemských statcích, nýbrž se jich odříkají a jedinou jejich radostí je modlitba. Tak mnozí z nich směli okusiti blaha nebeské hostiny. Protože jsou čistého srdce i těla, zrak jejich duše je dosti čist, aby mohl nazírati na nebeštany a Boha samého, protože se nezalekli trpkého ostrí pokání a nejtvrďší práce, jsou jati láskou, která působí nejvyšší nazírání, a zasloužili milosti zabývati se jen Bohem a očekávati království Kristovo.

Poustevnický život je opravdu veliký, je-li veden s velikostí.

Blahoslavený Magloire, který konal tak veliké zázraky a od svého mládí byl oblažován návštěvou andělů, stal se arcibiskupem podle proroctví svého předchůdce, svatého Sampsona, a dlouho přeslavně vedl svou církev. Ale potom, na upozornění andělské, opustil své arcibiskupství, aby se oddal poustevnickému životu a nakonec mu byl oznámen den jeho smrti. Též blahoslavený Cuthbert přešel z biskupství ku poustevnickému životu.

Když takoví muži jednali takto, aby získali větších zásluh, kdo by se odvážil před životem poustevnickým dáti přednost kterémukoli stavu v církvi?

Kdo vede takový život, zanechává všech zevnějších zaměstnání, aby se věnoval jen nejvyššímu nazírání, aby bez ustání planul láskou ke Kristu, nedbaje světských starostí. Slyší pak v duši nebeskou hudbu, jejíž líbezná melodie jej blaží, ale kterou zastaví hluk zástupu, znemožňující velmi často veškero rozjímání a každou modlitbu. Ve své písni lásky praví žalmista poustevníkovi: Vystoupím na místo podivuhodného stánku, do domu Božího (41, 5) a popisuje cestu tam: Za zpěvu, jásání a chvály, za hluku hostiny. Ale na jiném místě zřejmě naznačuje, že je se třeba držeti v samotě, mimo zevnější hluk a zevnější zpěv, aby se slyšela tato nebeská hudba a udržela se při ní účast na jáсотu: Daleko jsem prchl, zůstal jsem v samotě (54, 8). Veškero úsilí tohoto života směřuje k zachvácení ohněm Ducha svatého a k udržení svobody, když duše byla jednou jata a občerstvena radostí lásky.

Poustevník dokonale žijící hoří plnou vroucností božské lásky a v nazírání unesen až do vytržení, je připuštěn k nádhernému jáсотu a k radosti nebeského zpěvu. Rozhodně je podoben Serafům, kdo vniterně neustále hoří nevýslovnou láskou a jehož srdce je podobno ohni božskému. Zhavý a zářící zároveň, celou svou vroucností leknepředmětu své lásky. Tak po své smrti bude ihned vyvýšen na nejvyšší trůny nebešťanů, až na místo, které měl Lucifer. Neboť nelze ani povědět, jak silná je láska toho, jenž jedině hledal slávu svého Stvořitele a jenž ve své pokoře se nepovyšoval nad hříšníky.

Hlava XIV.

CHVÁLA POUSTEVNICKÉHO ŽIVOTA

Duchem svatým osvícený blahoslavený Job ve svém utrpení do několika slov shrnul chválu, kterou by-

chom mohli vzdáti svatým poustevníkům: „Kdo dal svobodu divokému oslu a rozvázal jeho pouta? Vykázal mu poušť za bydliště, za jeho domov solné pláně. (39, 5.6). Nejdříve se zmiňuje o svobodě milosti, když praví: Kdo dal svobodu divokému oslu? A o odřeknutí se tělesných žádostí: Kdo rozvázal jeho pouta? Příbytkem v poušti označuje poustevnický život a domovem solné pláně naznačuje touhu po věčné blaženosti, neboť sůl nejen nehasí žízně, nýbrž ji zvětšuje. Tak kdo okusil něčeho z blaha života věčného, hoří touhou okusiti vždy více.

Svatý Jan Křtitel, který po Kristu je nejslavnějším poustevníkem, nenechal se zdržeti žádnou příchýlností a vyvolil si život poustevnický. Jiní šli za ním po příkladu kobyly, která podle Šalomouna nemá ani hlavy ani pána a kterou provází zástup ctností a darů (Přísl. 30, 27). Ve všech Bůh spoutal přirozenost a hřích a uvolnil lásku.

Příbytkem v poušti se také může rozuměti pokoj srdce, neboť svatí poustevníci žijí mimo hluk a neřesti světa, dostávají od Krista dar čistého svědomí a zpívajíce radost věčné lásky, jejíž oheň je živí, žijí v pokoji. Ač jejich tělo trpí bolesti a protivenství, zachovávají v duši tento zpěv a tento oheň neochvějně.

Jak rozdílná je samota pýchy člověka, který se vynáší nad druhého a vše, co má, připisuje silám své svobody! O něm je řečeno: Běda osamocenému, neboť, padne-li, není nikoho, kdo by jej zdvihl (Eccli. 4, 10).

Ovšem s počátku poustevníci (nemluvím o těch toulavých, kteří jsou hanbou poustevnictví) mají množství různých pokušení, ale když překonali tuto bouři špatných hnutí, Bůh přivede do jejich duše jasno svatých tužeb. Jestliže srdnatě bojovali, nehledali-li leč Kristovu lásku v slzách, v rozjímání a modlitbě, přijde čas, a záhy, kdy se jim bude zdáti spíše, že žijí v rozkoších nežli v slzách a těžké práci. Nemají toho, jež milovali a hledali, po němž toužili? Proto budou v radosti a ne v bolesti. Co je radost, než spojení s milovaným, trvání myšlenek u něho a odpočinek v něm? Radost je dokonalá, jestliže se milující setkají a po-

žívají útěchy sjednocení. Kdo dovede vylíčiti jejich touhu a tuto medu sladší blaženost, které požívají ve vzájemném pohledu a styku?

Také Jeremiáš chválí poustevnický život, říká: Dobře je pro člověka, nese-li jeho Páně od mladosti. Bude sedět v samotě, bude mlčet a povznese se nad sebe (Pláč, 3, 28) touhou po věčných statcích a názíráním na ně. To praví i Písmo: Nikdo ze zrozených na zemi nemůže být přirovnán k Henochovi (Eccli 49, 16), neboť on byl vyzdvižen nad zemi. Tak názíraví jsou nad ostatní lidi, buď vznešeností svých děl nebo vroucností své lásky.

Pohrdá-li poustevník každou hodností, jest jeho srdce příbytkem lásky, líbí se mu jen nebeské věci, je jimi zcela zaujat a touží po světle. Zbaven veškerých břemen, oddává se sladkému zpěvu, Serafům láskou podoben a volá: Miluji a hořím, vřele toužím. Neboť nevýslovný oheň plane v duši milujícího, proniká ji svými blažícími nebeskými jiskrami. Hořím bez ustání tímto blaženým plamenem a bez oddechu směřuji k tomu, po němž toužím. Smrt se mi zdá sladkou a nevěděl jsem to.

Svatý poustevník, jemuž bylo dáno takto přebývat v samotě z lásky ke Spasiteli, obdrží trůn mezi nejvyššími kůry andělskými. Protože z lásky k Bohu se odíval hrubým šatem, bude oděn vznešeným rouchem věčnosti, vytvořeným ze slávy Stvořitelovy. Protože, chtěje krotiti své tělo, se nestyděl, býtí bledý a vyzáblý, bude jeho tvář zářiti podivuhodným jasem. Místo bezcenných hadrů bude mezi nebeskými mocnostmi nositi drahocenný plášť, posetý drahokamy. Za tento svět, za to, že se varoval všech neřestí, odpíral si všechny radosti života a odmítal všechny poskvrny, dostane vroucnost lásky k Všemohoucímu a z ní sladký nebeský zpěv, zaslouží si unesení duše melodií lásky. Proto s důvěrou a beze strachu opustí toto místo vyhnanství, v posledních chvílích bude slyšeti andělské zpěvy. Vroucnost jeho lásky jej povznese do radosti a přivede jej do nejvyšších kruhů nebeského dvora až ke trůnům Serafů.

Když jsem co nejlépe zkoumal Písma, shledal jsem a poznal, že nejvyšší stupeň lásky ke Kristu se vyznačuje trojím: ohněm čili žářem, zpěvem a blahem. A zkušenost mne poučila, že nemohou býti v duši, nemá-li hlubokého pokoje. Když jsem začínal nazíratí stoje, chodě, nebo i na tváři leže, nepomohlo mi to a zůstával jsem prázdný. Donucen tedy nezbytností zůstával jsem seděti, abych nepřekážel zbožnosti podle možnosti největší. Důvod je snadno pochopitelný. Neboť když člověk dlouho stojí nebo chodí, unaví se tělo a duši jest nevolno a jest jako pod břemenem. Není ve svém největším klidu a proto se nestane dokonalou. Neřekl filosof, že člověk dosáhne moudrosti, když sedí a je v klidu? Kdo nalézá větší radost v Bohu, když stojí, nežli když sedí, věz, že jest ještě daleko od vrcholu nazírání.

Musí se tedy uznati, že největší dokonalost křesťanského náboženství je v těchto třech známkách dokonalé lásky. Mě se z ní něčeho dostalo podle mých nepatrných schopností čirou štědrostí Ježíšovou; nepovažuji se přirovnávati ke svatým, kteří měli tyto známky stkvěle, protože je obdrželi ve větší hojnosti. Podle svých nejlepších schopností se pouze snažím milovati se stále větší vroucností, čistěji zpívati a vždy více okoušeti blaha lásky. Ale, bratří moji, proto si nemyslete, že dnes již není takových svatých, jako byli apoštolové a proroci.

Oheň čili žár, o kterém mluvím, nastává, když duch je opravdově roznícen věčnou láskou a také srdce tak silně jest pod vlivem této lásky, že pocituje, jak pálí, pálí netoliko obrazně, nýbrž skutečně, neboť jest jako proměněno v oheň, takže cítí oheň lásky. Duše zpívá, když zcela jata tímto ohněm vniterně dostává účast na sladkosti věčné Boží chvály, když její myšlenky se promění v hymny a jest naplněna medu sladší melodií.

Těchto dvou darů se nedostane zahálejšímu, nýbrž jen tomu, kdo jest horlivě zbožný, a když jsou duši dány, těsně za nimi přichází třetí, totiž nevýslovné blaho, neboť zázračně je v duši působí, jakož ony mohou býti i jeho účinkem, když je velmi silné.

V tomto bohatství není možný přelud, naopak se v něm dosahuje dokonalosti všech skutků. Nemá nic společného s onou nepravou a předstíranou zbožností, do které polední ďábelství přivádí neznalé nazíravého života a považující se za velmi duchovně vyspělé, ač jsou dosud na nízkém stupni. Duše mající tyto dary nemůže upadnouti do nástrah nepřítelů, dokud její mysl je ponořena v Miláčka a nenechá se strhnouti k nepozornosti, nýbrž vznáší se k nebi a cele se věnuje lásce.

Nedivte se, že dar nebeské melodie se dává duši tak dokonale spořádané v lásce a že ten, jež miluje, dopřává jí útěchy tohoto zpívání, neboť její život jest nad veškerou marností, jest jako oděna nebeskými věcmi a bez oddechu a přestávky hoří nestvořeným ohněm. Neustále tak milujíc a hoříc, cítí blaženou vroucnost a ví, že hoří vznešeným ohněm věčné lásky. V tomto blahu pociťuje přítomnost Miláčkovu. Není pak divu, že její rozjímání se mění ve zpěv slávy a že její obnovená přirozenost je ponořena do sladkosti nebeské melodie. A její Stvořitel, po němž ze vší své síly toužila, dá jí bez úzkosti a smutku opustiti porušitelné tělo a opouštětí svět beze strachu před smrtí, protože světlo jí bylo drahým a nenáviděla temnotu a milovala toliko život.

Kdo jsou na tak vysokém stupni lásky, nemají býti bráni k zevnějším úřadům a za představené a není správně ukládati jim světské záležitosti. Podobají se topasu, tomuto vzácnému a drahému kameni, v němž jsou dvě barvy, jedna velmi čistá, podobná zlatu, druhá zářící jako jasné nebe, jež je zářivější všech drahokamů a žádný není tak krásný jako on. Jakmile však jej chtějí brousiti, zatemňuje se, kdežto zachovává veškeren svůj jas, nechá-li se nedotknout.

Tak jest u svatých nazíravých, o nichž jsme mluvili. Jest jich velmi málo a proto jsou velmi veliké ceny. Lze je přirovnati ke zlatu pro vynikající vroucnost jejich lásky, nebi pro čistotu jejich zcela nebeského života, jež předčí život světců jiných a proto jsou zářivější a krásnější všech ostatních drahocenností,

totiž všech vyvolených. Život, jaký žili a výlučně milovali, dává jim zářivost větší než všech lidí, kteří jsou nebo byli na tomto světě. Kdo by však je chtěl brousit, to jest, uctíti je hodnotami, pokoušel by se zmenšiti oheň, který v nich září, a kalil by jejich krásu a jejich jas. Kdyby přijali tyto pocty, znehodnocovali a umenšovali by své zásluhy. Nechte je tedy při tom, co milují, aby zářili nadále.

Hlava XV.

O ŽIVOTĚ POUSTEVNICKÉM: OSOBNÍ ZKUŠENOSTI ROLLOVY

Když jsem byl v neštěstí prospěchu a lesku tohoto světa ve vyspělém jinošském věku, dostalo se mi milosti mého Stvořitele a ta uhasila ve mě dojmy tělesné krásy a způsobila, že jsem toužil toliko po duchovních objetích; povznesla mou duši nad nízké věci a takovou silou mne pudila k věcem nebeským, že jsem pak byl zžírán touhou po věčných radostech více nežli předtím po radostech světa a rozkoších těla.

Když chci líčiti, co se tu dalo, musím velebiti poustevnický život. Neboť Duch, který vanul ve mně, nutil mne jíti touto cestou a milovati ji ze všech sil a od té doby jsem ji nastoupil podle svých slabých sil. Přece však jsem býval mezi mocnými tohoto světa, dostával jsem od nich potravu a také lichotky, které by byly porazily i silné bojovníky. Ale duše má tím vším pohrdala, lnula jen k jedinému dobru a tak se povznesla k lásce ke svému Stvořiteli. Hledal jsem toliko nebeských rozkoší a držel jsem svou duši v milování Krista ze všech sil. A můj Miláček mi dal okusiti blaha samoty a naučil mne za nic míti útěchy, jež jsou jen potravou lidských omylů.

Navykl jsem si tedy hledati místa pokoje, nikoli však bez občasného přecházení s místa na místo. Poustevníku neškodí opustiti svou celu z rozumného důvodu

a vrátiti se, je-li třeba, do té, kterou opustil. Mnozí svatí Otcové na poušti tak činili a dostávalo se jim proto výčitek. Ale jen zlí je rozkřikovali a ti vždy mají co kárati. Byli by je pomlouvali i bez těchto změn místa, neboť to jest již jejich obyčej. Odkryjete-li jámu plnou špíny, nemůže vydávati leč zápach. Kdo takto posuzují, mluví z plnosti svého srdce, kde je skryt zmijí jed. Záhy jsem poznal, čím více mne lidé pomlouvají, tím větší že z toho mám duchovní užitek, a zjistil jsem, že nejzarytější moji protivníci byli ti, které jsem považoval za své nejvěrnější přátele. Proto jsem se k vůli jejich řečem nezřekl toho, co bylo prospěšné mé duši, nadále jsem se tomu věnoval a vždy jsem shledal, že Bůh je mi milostiv. Odvolával jsem se na slovo žalmu: Oni mi zlořečili, ty však mi požehnáš (108, 28).

A časem jsem pokračoval v duchovní radosti. Od začátku změny mého života a přeměny mé duše uplynuly tři roky bez tří nebo čtyř měsíců do toho okamžiku, kdy se mi otevřela nebeská brána a mohl jsem viděti tváře obyvatelů nebe a kde jsem mohl viděti, jak mám hledati svého Miláčka a bez ustání po něm vzdychati.

Brána pak zůstala otevřena skoro celý rok a já cítil, jak se v mém srdci zapaluje opravdový oheň věčné lásky. Seděl jsem v kapli a s velikou útěchou jsem se oddával modlitbě nebo rozjímání, když náhle jsem pocítil v sobě neobvyklé teplo, ale velmi blaživé. S počátku jsem byl na rozpacích, co by to mohlo býti, ale po delší zkušenosti jsem poznal, že to není působeno tvorem, nýbrž mým Stvořitelem, neboť se teplo rozmáhalo a plnilo mne stále větší radostí. Tento citelný a nevýslovně sladký žár trval asi devět měsíců a několik týdnů, až jsem obdržel dar nebeského a duchovního zpěvu. Tento zpěv je částí písně věčné chvály a obsahuje již sladkost neviditelné melodie, kterou může poznati a slyšeti jen ten, komu je dáno, je-li čist a odloučen od pozemských věcí.

Seděl jsem opět v oné kapli a večer před jídlem jsem zpíval, jak jsem uměl nejlépe, některé žalmy, když

jsem nad sebou uslyšel zvuk hlasů, zpívajících žalmy, nebo lépe, pějících. Nepřestal jsem se modlití, ale také jsem naslouchal tomu, co přicházelo s nebe, když náhle, nevím jakým způsobem, cítil jsem, jak se tento zpěv ozývá ve mně a vniterně se mi dostalo nejblaženější harmonie nebeské, která od té doby zůstala v mé duši. Mé myšlenky se trvale proměnily v lahodný zpěv a mé rozjímání se proměnilo ve zpěv hymnů, rovněž i mé modlitby a mé žalmy.

Od té chvíle jsem musel zpívatí to, o čem jsem mluvil, protože má duše oplývala blažeností. Ale činil jsem tak jen potají v přítomnosti svého Stvořitele, aby nic nepoznali ti, kteří mne viděli, neboť, kdyby to poznali, příliš by mne ctili a já bych se vydával v nebezpečí ztráty tohoto drahocenného květu a pádu do opuštěnosti.

Žasl jsem však, když jsem se viděl povznesena k takovému radostem ještě v tomto místě vyhnanství. Divím se, že mi Bůh dopřál milost, o které jsem neprosil, protože jsem jich neznal a jež jsem považoval za nedostupné i největším svatým v tomto životě. Musím tedy souditi, že se nedávají za zásluhy, nýbrž čistě daro těm, které Kristus vyvolil. Zdá se mi však, že jich nedostane nikdo, kdo nemá zvláštní lásky ke jménu Ježíšovu a neuctívá ho tak zbožně, že mimo spánek nikdy ho nepustí s paměti. Myslím, že ty dary může dostatí jen ten, kdo tak jedná.

Tak uplynuly asi čtyři roky a tři měsíce od začátku mého obrácení až do té chvíle, kdy jsem dosáhl nejvyššího stupně lásky ke Kristu, k němuž mi dala dojítí milost Boží a kde jsem mohl skrze tento zpěv jáсотu pěti chvály Boží.

V tom stavu jsem od té doby. Své dokonalosti dosáhne teprve po mé smrti, neboť radost lásky a její oheň mohou na této zemi toliko začítí, své dokonalosti dosáhnou až v přeslavném království Kristově. Od té doby má duše moje veliký užitek ze stupně, kterého dosáhla, ale výše se nepovznáší, a jako by byla utvrzena v tomto stavu milosti, jak je to jen smrtelníku možno, zůstává v pokoji.

Za obdržená dobrodiní jsem chtěl bez oddechu děkovati a chváliti Boha, jenž v úzkostech, pronásledováních a bolestech mi dával nadbytek útěch, prostřed lichocením a prospěchu mi dal bezpečné doufání ve věčnou korunu.

Budu tě tedy bez ustání v jásotu chváliti, ó Ježíši, protože přes mou nízkost a ubohost jsi mne ráčil přidružit k těm svým služebníkům, jimž Duch vnuká tobě zpívati sladké zpěvy s nebe přicházející. Neustanuti děkovati radostně, protože očistiv mou duši, učinil jsi mne podobna andělům hodně tebe chválícím. Milujíc a nechávajíc se zachvátiti ohněm lásky, duše je touhou přetvořována a rozšiřována, pravá krása ctnosti se v ní před Bohem bez překážky šíří, proniká ji jásot (jubilus) svou radostnou melodií, posiluje unaveného a těší jej v jeho práci.

Bůh ovšem své dary rozdává bez počtu a velkolepě, ale žádný v tomto životě se nevyrovná právě vylíčeným, neboť žádný tak neupevňuje milující duše nadějí na krásu budoucího života, žádný nedává tak blahé útěchy sedícímu v tomto místě vyhnanství, uchvacuje jej na vrchol nazírání a dopřává mu účasti na chvále andělské.

Moji bratří, tak jsem přišel k ohni lásky. Nevypravuji vám to proto, byste mne chválili, nýbrž abyste chválili Boha, od něhož jsem obdržel vše, co je dobré, a také abyste v myšlenkách na marnost všeho pod sluncem si dodali odvahy ne ku pomlouvání, nýbrž k následování mne.

Hl a v a X V I.

CHVÁLA LÁSKY ŽENOUČÍ AŽ K TOUZE PO SMRTI

Když člověk toužící po Bohu cítí břemeno své slabosti a své ubohosti, může se takto modliti, chce-li:

Pane Bože můj, Ježíši Kriste, měj slitování se mnou a viz břímě tlačící mé tělo a nepřestávající tísniti mou duši. Pod utrpením tohoto života klesá mé tělo a ubírá sil mému duchu. Co jsem dostal od světa a co jsem v něm měl, ztratilo se a nic mi nezbylo, nepovedeš-li mé duše do jiného světa, kde naleznu svůj nejdražší poklad a nehynoucí bohatství. Tam se nebudu obávat skleslosti žití, budu šťasten bez bázně před smutkem, budu se radovati bez nudy, budu věčně nasycen, miluje tě, patře na tebe a maje v tobě svou radost. Neboť tys můj poklad a celá touha mého srdce. A k vůli tobě a protože maje tě, budu tě viděti bez překážky, pravím smrti:

Ó smrti, kde jsi? Proč tak dlouho prodléváš navštíviti toho, jenž ovšem žije, ale musí umřít? Proč nechceš políbiti toho, jenž po tobě touží? Kdo vyzkoumá tvou sladkost, ó ty, jež jsi cílem mých vzdachů, jež uskutečňuješ mé nejvroucnější tužby, jež dáváš přístup k radosti tak vytoužené? Ty ukončíš utrpení, tys konec námahy, tys začátek radosti a brána blaha.

Hle, jak hořím, žízním po tobě. Přijď a budu zachráněn. Láskou jsem uchvácen, ale nemohu úplně dosíci vytouženého, dokud neokusím radosti, kterou ty mi máš dáti. Jestliže, nebo spíše, protože musím tebou projít jako moji otcové všichni, prosím tě, neprodlévej více, nezůstávej dlouho vzdálena. Hynu láskou, toužím umřít, hořím touhou přijmouti tebe.

A přece netoužím po tobě k vůli tobě, nýbrž pro svého Pána Ježíše, neboť doufám, že jej budu věčně viděti až ty mne obejměš. O smrti! Jak radostný je tvůj rozsudek pro člověka nemajícího nic, ale naplněného medu sladším blahem lásky, protože opravdu miluje Krista, vidoucího již nyní nebešťany a Duchem svatým rozpáleného jemným jeho ohněm.

Jakmile naposledy vydechl, je přijat do sboru andělů zpívajících, protože v tomto životě jeho duch, očištěn od veškeré poskvrny, vždy více se živil jejich zpěvy. Protože v tomto životě rozjímal o Ježíšově jménu a pochopil jeho sladkost, nevýslovná melodie

jej potěší v těchto posledních okamžicích. Sbory andělů vyjdou mu vstříc zpívající a bude slavně uveden ke dvoru krále králů, aby zaujal místo mezi jeho služebníky.

To v něm způsobila láska. Jeho vnitřní život plyne v blaženosti, bez zármutku snáší smrtelné rány, myšlenka na smrt mu nepůsobí hořkosti, ale plní jej radostí. Opravdu myslí, že nezačne žít, dokud mu nebude dopřáno prchnouti ze světla tohoto světa.

Ó sladká lásko, ty dáváš okoušeti nejvzácnějších radostí, ty opojíš duše tebou jaté, učíš je rychle pohrdnouti vším pomíjejícím a marnými radostmi, plánujeme jedinou touhou, mítí tebe. Ty sestoupilas ke mně a hle, jak až do kosti je bytost má proniknuta sladkostí nebeské melodie a duchovní radostí přetéká. Proto toužím po nejkrásnějším květu, po květu lásky, aby mne objal svým plamenem. Že nemohu opustiti tohoto místa vyhnanství!

Tak se souží srdce zpívající píseň lásky, již jest jato, a neumí pověděti, co se v něm děje, nevědouc, leč že je plno útěchy. Co cítím, je nesmírná radost a oheň lásky mi takřka bere život.

Kéž mi můj Miláček dopřeje dosáhnouti cíle, neboť lidmi tolik obávaná smrt bude pro mne jako radostná melodie. A přece již dnes, sedě v samotě, jsem jako v ráji, zpívaje píseň lásky, v blahu, jímž mne můj Miláček zahrnul.

Hl a v a XVII.

CHVÁLA LÁSKY A POPSÁNÍ JÍ

V duchu opravdu milujícího čistota svědomí a nadbytek vnitřní radosti rodí zpěv slávy a oheň věčné lásky. Láska je v něm ctností, dosáhnuvší dokonalosti, veliké vroucnosti, bezustání vedoucí přímo k Bohu a žádná překážka jí nemůže zastaviti. Žádný shluk marných myšlenek mu nemůže zabrániti v přilnutí

ke Kristu, v čerpání celé své radosti z něho. Nevšímá si roztržitostí a špatných hnutí, a mrtvé mouchy nemohou pokaziti libost vůně a zabrániti mu, aby jí neužíval. (Eccl. 10, 1).

Marně naň útočí svět, tělo a ďábel; šlape po nich a z jejich náporu si nic nedělá. Vzplanutí jeho lásky nezná odporu, ale prudce unáší, on radostně zpívá, září vlivem ohně, jenž jej stravuje, veškerou jeho radostí jest Bůh, nic ho nemůže zarazit a jeho nazírání je neustálý vzestup. Překonává a poráží všechny nepřátele a nic mu není nemožno u toho, jež miluje. Když tak vynakládá všechny své síly na milování Krista, okouší hojnosti sladkosti věčného života.

V čem záleží naše obrácení ke Kristu? Bychom se snažili milovati jej z celé duše své. Bůh je bytost tak uchvacující náš obdiv, pohled naň působí takové blaho, že nemohu pochopiti omyl a pobloudění lidí a jejich malou snahu vyhledávati jeho přítomnosti. Ne ten je veliký, kdo mnoho pracuje a koná veliké věci, nýbrž ten, jenž celým svým srdcem miluje Krista, je před Bohem veliký. Filosofové se velice namáhali, ale zmizeli bez užitku, a je mnoho zdánlivých křesťanů, kteří konali veliká díla, činili divy, ale nezasloužili si spásy. Neboť hojnost nebeské odplaty není dána těm, kteří pracují, nýbrž těm, kteří milují Boha.

Prosím tě, Pane Ježíši, dej mi směřovati k tobě bez míry, dychtiti po tobě bez omezení, hynouti nesmírnou touhou po tobě, hořeti bez rozvahy. Neboť naše láska k tobě je tím větší, čím je prudší, protože není ani omezena ani odměřena, ani oslabována bázni, ani zmenšována rozmýšlením. Nikdo nikdy nedosáhne většího štěstí než ten, jenž by zemřel prudkostí své lásky. A nikdy žádný tvor nebude moci Boha milovati příliš. Ve všem, co není láska, příliš je chyba, ale láska, čím je prudší, tím více chvály zasluhuje. Kdo miluje, nemůže leč zmírati láskou, nevída krásy, kterou miluje. Proto se praví v Písmě: Povězte Miláčkovi, že láskou zmírám (Velep. 5, 8). To znamená: protože nevidím milovaného, i tělo mé hyne láskou.

Kdo se zcela obrátí ke Kristu, napřed se umrtvuje

přísným pokáním, a když se zbavil veškeré marnosti a okusil vniterných útěch, je Boží mocí uchvácen až ke zpěvu radosti, podle slova Isaiášova: Budu zpívati Miláčkovi (6. 1) a slova žalmu: Budeš vždy předmětem mých písní (70, 6). Když tak je nasycen láskou k Božství a objat jejím blahem, umírá nejenom beze strachu, nýbrž s radostí a je pak povýšen do nebeského království.

Tento plamen božské lásky zraňuje duši, již se zmocnil. Působí, že duše praví: Jsem raněna láskou (Velep. 4, 9), a zároveň ji rozhřívá, opájí, takže duše tíhne ke svému Miláčkovi a na vše mimo Krista zapomene. Tu pak Pán jí řekne: Polož mne jako pečeť na své srdce (Velep. 8, 6).

Co je láska, ne-li přeměna vůle ve svůj předmět? Nebo spíše veliká touha po krásném, hodném lásky, sustavičným směrem myšlenek k milovanému, a když se toho dosáhne, oddává se člověk radosti, neboť jen láska působí radost. Milující se stává podobným předmětu své lásky a láska je učiní navzájem podobnými. Bůh více než tvorové chce býti milován a touží po lásce, všichni souhlasí, že v této lásce nalézají ukojení a radost. Láska působí smutek jen když je milován nevděčný, nebo když není naděje na dosažení milovaného. Ale milující Boha nezná tohoto smutku, je však častým u milujících svět a tvory.

Neodvažují se tvrditi, že každá láska je dobrá, neboť nalézá-li větší potěšení ve tvoru nežli ve Tvůrci, a viditelné kráse dává přednost před duchovní, je špatná a zasluhuje odsouzení. Vždyť se odvrací od věčné lásky a obrací se k lásce časné, která nemá trvání. Snad se jí za to nedostane nejpřísnějšího potrestání, protože chtěla spíše milovati a býti milována, nežli poskvřniti a býti poskvřněna. Čím je tvor krásnější, tím více se všem zdá hodný lásky. Proto mnozí se více starali o spásu těch, kteří byli krásní, protože mohli býti příčinou častějších pádů. A příroda nás učí, že sladší jest milovati krásnější bytost. Ale dobře spořádaná láska nás učí milovati dobro. Veškerá zevnější krása jest jako uschlá bylina a rychle

mizí, dobro naopak bude trvati; a často Bůh si vyvolil slabé a světem pohrdané a opomenul silné a krásné. Nepraví Písmo: Jejich sílu vydal do otroctví a jejich krásu do rukou nepřítele? (Žalm 77, 61) a opět: Když jsi spoléhal na svou krásu, spáchal jsi cizoložství (Ezech. 16, 15).

Láskou jihne duše podle slov Velepísně: Duše má zjihla, když Miláček můj promluvil (5, 6). Jeho milostnost tak pronikne srdce božskou sladkostí, že vůle člověka se spojí s vůlí Boží v podivuhodném přátelství a toto sjednocení ponoří duši do nevýslovně blaženého ohně, sladkosti a melodie. Láska má moc rozdávat, jednotiti, přetvořiti. Má moc rozdávat, protože paprsky svého dobra šíří netoliko na přátele a blízké, nýbrž i na nepřátele a vzdálené. Má moc jednotiti, protože milující se sjednotí v citu a vůli; sjednotí Krista se svatou duší. „Kdo miluje Boha, jest jeden duch s ním“ (1 Kor. 6, 17), ne přirozeností, nýbrž milostí a sjednocením vůle. Má moc přetvořiti, protože milujícího přetvořuje v milovaného a povznáší jednoho ke druhému.

Tak když se oheň Ducha svatého zmocní srdce, zcela je uchvátí a přetvoří jaksi v oheň, dáváje mu jiný tvar, čině je podobným Bohu. Jinak by nám Písmo nemohlo říci: Řekl jsem, že jste bohové a synové Nejvyššího (Žalm 81, 6). Nestalo se, že někteří lidé tak mocně se milovali, až se jim zdálo, že mají jen jedinou duši?

Kdo však nemá statků tohoto světa, byť byl ducha sebe bohatšího, je dalek takového přátelství. Bylo by zcela mimořádné, kdyby ten, jenž musí vždy přijímati a nemůže dávat nikdy nebo skoro nikdy, našel přítele, jemuž by se mohl zcela odevzdati. Je-li však považován za nehodného přátelství lidí, má věrným přítelem Krista, od něhož může žádati, co chce. Kde není pomoci lidské, nebude se nedostávat pomoci Boží.

Bylo by však bohatým prospěšnější za důvěrného přítele si vyvoliti ctnostného chudáka, s nímž by se dělili o to, co mají, jemuž by dávali více, než by chudý

žádal, a jež by milovali jako svého nejlepšího přítele. Kristus řekl: Čiňte si přátele (Luk. 16, 9), totiž chudé svaté, kteří jsou přáteli Božími, a kdo je milují, dostanou od Boha radosti ráje. Bylo by to skutečně velmi vhodné přátelství. Avšak uskutečňuje se přísloví: Dříve vyschne moře, než chudý bude míti přítele. Znal jsem bohaté, kteří živili chudé, jež považovali za svaté, ale odpírali jim oděvu a jiných potřebných věcí, domnívajíce se, že postačí, když jim dají potravu. Tak si činili přátele zčásti nebo napolo, nedbajíce více o přátelství dobrých nežli zlých. Pro sebe a pro své děti si uchovali své drahocennosti, takže chudí neměli k nim větších povinností nežli k ostatním dobrodincům, kteří jim poskytovali oděvu. Horší však jest, že chudí bývají často bohatým na obtíž.

Hl a v a XVIII.

CHVÁLA LÁSKY: ŽE ONA JEDINÁ JE POTŘEBNÁ

Láska je královna ctností, nejkrásnější hvězda. Jest ozdobou duše a to jsou její účinky: raní duši, zmlátňuje ji, opájí a rozehřívá, kráslí ji, zaplavuje radostí a rozohňuje, její činnost je spořádaná a trvalá, co v duši vykoná, je krásné.

Aby zasluhovala svého jména, musí každá ctnost míti svůj základ v lásce, žádná nemůže obstáti, není-li zakořeněna v lásce k Bohu. Bez lásky množiti ctnostné a dobré skutky je házeti drahokamy do bezedné jámy. Jest jasno, že žádný skutek nemůže býti člověku prospěšný ke spáse, není-li vykonán v lásce k Bohu a bližnímu. Jestliže pak jediná láska nás může vésti ku blaženosti, lépe je ztratiti život, nežli nemíti lásky v myšlenkách, slovech a skutcích. Láska dává radost bojujícím, ona korunuje vítěze.

Křesťan zůstává nedokonalý, dokud lne k pozem-

ským statkům a drží se útěch světa, neboť neodřiká se všeho, co má, což je podmínkou dokonalosti. Kdo však chce dokonale milovati Boha, usiluje potlačit vše, co uvnitř nebo zevně jest proti Boží lásce a mohlo by jí překážeti. K dosažení tohoto stupně je třeba činiti si veliké násilí, neboť nastanou veliké boje. Ale potom přijde nejsladší pokoj, až nalezne, čeho hledal.

Víme, že úzká je cesta, vedoucí do života. Je to cesta pokání, kterou velmi málo lidí chce nastoupiti, a jest nazvána úzkou, protože, kdo chce po ní jíti a nevrátiti se, musí tělo zbaviti svodů a útěch světa, musí zbavovati duši špatných zálibení a nečistých myšlenek, aby se držel jen božské lásky. Málo lidí se odhodlá k těmto odřikáním, protože ne všichni chápou, co je Božího. Hledají pouze radostí země a v nich si libují, poslouchají jen smyslové dychtivosti a duchovní zanedbávají; hrozí se cesty, která by jim byla ke spáse, a mají ji za příliš úzkou a příliš těžkou a nesnesitelnou.

A přece by měli uvážiti, že nikdo nemůže do království nebeského přijíti po cestě bohatství, radovánek a rozkoší, jak to sám Kristus prohlásil: Kristus musel trpěti a tak vešel do své slávy (Luk. 24, 26). Jsme-li údy a Ježíš Kristus naší hlavou, musíme jej následovati, a milujeme-li Krista, musíme jíti cestou, kterou on šel. Jinak bychom nebyli jeho údy, protože bychom se oddělovali od své hlavy. Oddělíme-li se však od něho, je vážná obava, že se přidáme k ďáblu a že v den posledního soudu uslyšíme Kristovo: Neznám vás.

Náš Pán také šel do nebe cestou úzkou a branou těsnou. Jak můžeme my ubožáci a hříšníci chtít se obohacovati, po vůli užívati svodů a radostí světa, vyhledávati všechny marnosti a všechny rozkoše těla a chtít ještě přes to vše vládnouti s Kristem v budoucím životě? Kristus byl bohatý a stal se pro nás chudým, a my, kteří jsme chudí, netoužíme po ničem tolik, než býti nebo se zdáti bohatými, Kristus byl Bůh všech a stal se služebníkem všech, a my, nehodní a neužiteční služebníci, chceme ovládati své bratry?

On byl veliký Bůh a oděl se člověčenstvím našeho pokolení, a my, malí a ubozí lidé se pýchou vynášíme, jako bychom byli bohové. On žil mezi lidmi, aby je povznesl až k nebeským věcem a my se po celý život ztrácíme jen v pozemských věcech.

Není-li jasno, že ho nemilujeme, protože nechceme svou vůli přizpůsobiti jeho vůli a nezačínáme plnit slovo, které denně opakujeme: Buď vůle tvá? Marně tedy si takto jednající namlouvají, že budou míti účast s vyvolenými na věčném dědictví. Nemají podílu na vykoupení Kristem dokonaném, kdož páchají nepravdy a nečistoty a kteří, pohrdajíce tak krví, jež je vykoupila, svévolně se vydávají v otroctví ďáblu.

Hlava XIX.

JAK SE PĚSTUJE LÁSKA: ŽE MUSÍME VŠE MILOVATI V BOHU

Okoušíš-li radosti z krásy, věz, že krása tvé duše bude milována tím, jenž jest krása nejvyšší, zasvětiš-li se úplně jeho lásce. Všechna stkvělost, které ti může poskytnouti porušitelné tělo, je křehká a třeba jí pohrdnouti, pomíjí a klame ty, kteří se jí oddávají. Velikost našeho života záleží v pohrdání marností, ve šlapání po ní a v nerozlučném přilnutí ku pravdě. Pouhou marností jsou viditelná dobra, po nichž se člověk na zemi shání. Pravá jsou jen neviditelná, dobra nebe a věčnosti.

Křesťan ukazuje své vyvolení Bohem, nepovažuje-li za nic věci pozemské a zcela se otvírá nebeským tužbám a ve skrytu své duše okouší melodie lásky neznámé všem světákům, neboť jsouce ponořeni v žádosti světa, nemohou, ubozí, okoušeti nebeských radostí. Kdo však usiluje dosáhnouti věčné lásky a býti u Krista, má veškeru schopnost srdce vyplněnu přehojnou sladkostí, kterou pociťuje a již v tělesném

životě jest jako by měl účast na životě andělů, maje zpěv jánotu.

Je-li naše láska čistá a dokonalá, všechno, co naše srdce miluje, je Bůh, neboť když sebe a všechny tvory, jež musíme milovati, milujeme jen v Bohu a pro Boha, co jiného milujeme ve všech věcech, ne-li Boha? A milujeme-li svého Boha z celého srdce svého a z celé duše své, jest jisto, že milujeme náležitě i bližního i vše, co máme milovati. A jestliže ve své lásce k němu před Bohem vyléváme celé své srdce, ačkoliv jest jako spoutané a v zajetí, jak bychom mohli ještě milovati nepatřičné věci?

Láska k Bohu obsahuje lásku k bližnímu, a kdo miluje Boha, nemůže nemilovati bližního; kdo umí opravdu milovati Krista, ukazuje, že nemiluje nic pro ně samé, leč jen Boha. K Bohu tedy vztahujeme vše, co milujeme, a všechny, kteří nás milují, neboť on je zdroj veškeré lásky. Což nám nerozkazuje dáti mu srdce celé, netouží, by všechny touhy a všechna hnutí našeho ducha patřila jemu?

Kdo opravdu miluje Boha, necítí ve svém srdci leč Boha a tak má důkaz, že tam přebývá jen Bůh, že, co má, vše miluje pro Boha a že miluje vše, co Bůh chce. Miluje jen Boha, veškerou jeho láskou je Bůh a jeho láska jest pravá, neboť nemiluje nic leč pro Boha, souhlasně se svým Stvořitelem, jenž všechno učinil pro sebe.

Když věčná láska opravdu roznítí naši duši, za hnůj považuje všechny světské marnosti a žádosti těla. Pak bez oddechu horlivý duch nemá jiné touhy, leč líbiti se svému Bohu, plane ohněm lásky, zvolna duše postupuje a roste v duchovním životě, vyhýbá se široké a kluzké cestě, vedoucí do smrti, tím více pak vlivem nebeského ohně se povznáší a vystupuje k nazíravému životu.

Abychom aspoň částečně dosáhli této dokonalosti, jsouce dosud v slzavém údolí, musí srdce býti až do největší hloubky rozníceno plameny věčné lásky, aby v sobě cítilo její oheň a jako se rozplývalo v okoušení sladkosti. Není pravým nazíravým, kdo neokouší

této sladkosti a tohoto ohně a lásky tak prudké, že téměř ničí život. Věčná láska musí být jako hmotné pouto, musí být neustávající nazírání a snaha s celou vroucností se povznášeti až k nekonečnému světlu. Je třeba odmítati všechnu duševní útěchu kromě Boha, jež milujeme lkáme a toužíme po konci svého života, voláme se žalmistou: Kdy smím přijíti a objeviti se před tváří Boží? (41, 3.)

To je dokonalá láska. Není však zbytečna otázka, zdali po dosažení tohoto stavu jest možný úpadek. Jako může člověk zhřešiti, tak může ztratiti lásku, neboť nikoli stavu putování, nýbrž nebeské vlasti náleží osvobození od moci hříchu. I nejdokonalejší člověk může vždy zhřešiti, i smrtelně, neboť podle obecného zákona nikdy není v nás úplně zlomen osten hříchu. Kdo by již byl mimo žádostivost a pokušení, byl by již v nebi a neměl by více zásluhy za to, že nehřeší, protože by zhřešiti nemohl. Jsou takoví lidé? Nevím, moje zkušenost však mi praví, že tělo touží proti duchu a duch proti tělu, vím, že podle vnitřního člověka mám zalíbení v Božím zákonu, ale neumím dosud dosti milovati, abych utlumil v sobě veškeru žádostivost.

Přece však myslím, že je stupeň lásky, na kterém nelze ztratiti získaného. Jiné je ztratiti, co máme, a jiné vždy si zachovávat, čeho nechceme ztratiti, ač jsme vystaveni možnosti ztráty. Kdo dosáhli dokonalosti, jak jen jim možno se zdržují všeho, co by jim mohlo zničit nebo zmenšit. Při plné svobodě vůle jsou naplněni Boží milostí, jež je bez ustání povzbuzuje k náležitému milování, k mluvení a jednání podle lásky, srdcem, ústy a skutkem se varovati všeho zlého. Darovavše se zcela Kristu, pohrdají vším pomíjejícím a neochvějně se drží jediné lásky ke svému Stvořiteli, pokud dopouští tělesná křehkost. Pak mají úplnou sílu, jejich vnitřní zrak patří na anděly a otevřené nebe a záhy v sobě pociťují velmi milou vroucnost jako teplo planoucího ohně. Konečně proniknutí podivuhodnou sladkostí okoušejí zpěvu jásotu.

To je dokonalá láska, které nikdo nezná, komu se

jí nedostalo a komu se jí dostalo, ten jí neztratí, nýbrž v radosti žije a v bezpečnosti umírá.

Hlava XX.

O PĚSTOVÁNÍ LÁSKY: MODLITBA A ROZJÍMÁNÍ

Abychom dosáhli stálosti lásky a bychom si ji zachovali, je velmi užitečná ustavičná modlitba a vynaloží-li na ni duše všechnu svou sílu, překoná moc ďáblou.

Bůh ví ovšem všechno a než začneme jej vzývat, již ví dokonale, oč budeme prositi. Přece však se musíme modliti z mnohých důvodů. Předně nám Kristus dal příklad, když sám po celou noc na výšině se modlil. Pak máme přikázání apoštolovo, bychom se modlili bez ustání (I. Sol. 5, 17). Též evangelium žádá, bychom se modlili vždy a nikdy neustávali (Luk. 18, 1). Dále je to prostředek zasloužení milosti v tomto životě a slávy v onom, protože je psáno: Proste a bude vám dáno — a: Kdo prosí, obdrží a tlukoucím se otevře (Luk. 11, 9. 10).

Musíme se modliti, protože andělé přednášejí Bohu naše modlitby a přimlouvají se za jich vyslyšení. Netoliko Bůh zná naše myšlenky a naše tužby; také andělé znají záslužné a zbožné myšlenky svatých, vědí o jejich vzplanutí láskou k věčnému životu, buď že jim to Bůh zjeví, buď že vidí zevnější skutky a ty, kteří jen slouží Bohu. Proto mohl Danielovi anděl říci, že je mužem tužeb (Dan. 9, 23).

Ustavičná modlitba také zapaluje v duši oheň božské lásky. Bůh řekl ústy svého proroka: Nejsou slova má jako ohnivý plamen a jako kladivo, které drtí skály? (Jer. 23, 29.) A žalmista také praví: Slovo tvé je prudký oheň (118, 140). Dnes však mnozí spěšně shazují se svých rtů a se svých srdcí slovo Boží, aby v nich nezapustilo kořenů a tak neznají vroucnosti útěch a

zůstávají ledoví ve ztrnulosti a nedbalosti i po nečetných modlitbách, rozjímáních a četbách svatého Písma, protože se nemodlí ani nerozjímají celou silou své duše.

Kdo však setřesou všechnu vlažnost, záhy budou jati láskou ke Kristu. Proto právem žalmista dodává: A tvůj služebník miluje tvé slovo (118, 140). Je proň jako oheň, protože je miluje, to jest, rozjímá je a uvádí ve skutek. Tebe, Pane, hledá a tvá dobra, proto od tebe obdrží tebe a tvé dary. Jiní ti slouží pro tvé dary a o tebe málo dbají, nebo předstírají, že ti chtějí sloužit, ale chtějí tím dosáhnouti vážnosti světské a lidem se zdáti slavní. A radující se z těch maličností, jichž se jim dostane, ztrácejí i tebe i tvé dary a zároveň hynou i se vším, co mají.

Dále se musíme modliti, bychom byli spaseni. Proto nás svatý Jakub napomíná: Modlete se jedni za druhé, byste byli spaseni (Jak. 5, 16). Konečně se musíme modliti, bychom neupadli do nedbalosti a setrvali ve svaté práci, jak nás vyzývá evangelium: Bděte a modlete se, byste nevešli v pokušení (Mat. 26, 41). Musíme se bez ustání modliti, čísti nebo rozjímati, oddávati se jiným užitečným skutkům, aby nás nepřítel nikdy nezastihl v nečinnosti. Musíme též bděle vynakládati veškeru svou pozornost na modlitbách, bychom se nenechali unést sněním a marnými myšlenkami. Ony rozptylují ducha, takže zapomíná na svůj cíl a úplně jej ochromí, podaří-li se jim zastaviti zbožnost, horlivost a vroucnost, které pociťujeme, když se modlíme zbožně.

Hlava XXI.

O PĚSTOVÁNÍ LÁSKY: NAZÍRAVÝ ŽIVOT

Dosti často přichází otázka, který život je vyšší a záslušnější, zdali život nazíravý, nebo život činný.

Mnozí za záslušnější považují činný život pro kazatelskou a jinou činnost, které se oddává. Klame je však nevědomost, protože neznají ceny nazíravého života.

Mnozí činní jsou jistě dokonalejší nežli četní nazíraví, ale nejlepší nazíraví stojí výše, nežli nejlepší činní.

Smíme tvrditi, že nazíravý život sám o sobě je sladší, vyšší a větší hodnoty nežli život činný. Je také záslušnější vzhledem ku podstatné odměně radosti, totiž z nestvořeného Dobra.*

Miluje totiž Boha větší silou nežli činný život. Ale vyžaduje více milosti, má-li býti dokonalý.

Má vroucnější lásku proto, že nazíraví žijí ve větším klidu ducha i těla a proto více než ostatní okoušejí sladkosti toho, co je věčné. Činní slouží Bohu ve vnějších pracích a záležitostech, nemají dosti času ku požívání vnitřního klidu. Proto také se nemohou sytiti láskou, leč jen zřídka a na nějakou chvíli. Nazíraví však skoro bez ustání žijí v objetí svého Miláčka.

Namítá se ovšem, že činný život je plodnější, protože koná skutky milosrdenství, káže a koná podobné práce, a proto že je záslušnější. Není to však přesné, protože tato díla zasluhují pouze vedlejší odměny, radosti totiž z dober stvořených. Možná, že povýšený pouze na stupeň andělů obdrží odměnu, které se nedostane povýšenému na stupeň cherubů nebo serafů; bude to radost plynoucí z dobra stvořeného, z dobrého skutku v životě vykonaného, jakého nevykonal druhý, ačkoli měl mnohem větší lásku k Bohu. Tak na příklad budou nestejně zásluhy dvou spravedlivých: jeden káže, ale má menší zásluhy, druhý nekáže, ale má mnohem větší lásku nežli první. Je lepší ten kazatel? Ne, lepší je, kdo více miluje, ten je v milosti výše, ačkoli druhý pro svá kázání má zásluhy,

* Podstatnou odměnou v nebi je patření na Boha a radost ze spojení s nestvořeným Dobrem. Stupeň této odměny je podle stupně lásky k Bohu na zemi. Odměnou vedlejší je radost z dobrých skutků, na zemi vykonaných. To jest názor Rollův. Jiné školy theologické však se svatým Tomášem Akvinským učí, že vlastní podstatnou odměnou jest pouze patření na Boha.

kterých tento nemá. Je tedy zcela jasno, že svatost nebo vznešenost nezávisí na zevnějších skutcích. Bůh, jenž čte v srdci, odměňuje spíše dobrou vůli nežli skutek, neboť skutek jest odvislý od vůle, nikoliv vůle od skutku a čím větší byla láska, tím větší bude odměna.

Praví nazíraví pociťují jako med sladkou vroucnost lásky a přemíru Boží lásky, jež svým stálým vlivem v nich působí zpěv jásotu a nevýslovnou radost. Činní ničeho podobného neokusí v tomto životě. Nejsou zabrání výlučně nebeskými věcmi a proto nejsou způsobilí jásati v Ježíši. Proto právem život nazíravý je záslušnější nežli život činný a má přednost před ním v tomto životě i v onom.

Proto lůžko pravého Šalomouna má stříbrné sloupy a zlatou plochu (Velepís. 3, 10). Sloupy jsou, kdo statečně trpí a dobře řídí církev. Jsou ze stříbra, protože září jejich způsob života a jejich kázání hlaholí. Avšak zlatá plocha, na níž král odpočívá, značí nazíravé, kteří žijí v nejhlubším klidu a k nimž se zvláštním způsobem sklání hlava Kristova. A oni zvláštním způsobem spočívají na něm. Jsou ze zlata, protože jejich způsob života je činí čistšími a drahocennějšími a vroucnost jejich lásky a nazírání jim dodává purpurové barvy (Velep. 3, 10). Bůh svým vyvoleným určil různé povinnosti. Nikdo nemůže konati všechny, nýbrž každý obdrží dary, které se lépe hodí pro jeho stav. Proto praví Apoštol: Každému z nás je dána milost podle míry daru Kristova (Efes. 4, 7). Jedni rozdávají na almužnu statky spravedlivě nabyté. Jiní až do smrti hájí pravdu. Jiní jasně a pádně hlásají slovo Boží nebo svými spisy poučují o ní kazatele. Jiní z lásky k Bohu snášejí veliká umrtvování a tvrdé zkoušky. Jiní konečně darem nazírání opouštějí všechno, zabývají se jen Bohem a úplně se oddávají lásce ke Kristu. Avšak ze všech stavů v církvi ti jsou nejvýše, kteří se láskou stali nazíravými a již zde na zemi se stávají hodnými zpěvu jásotu.

Kdyby někdo mohl obdržeti obojí život, nazíravý i činný, a zachovávat i obojí zároveň, byl by zajisté velmi vysoko, protože by mohl konati zevnější skutky

a zároveň vnitřně úplně okoušeti nebeských melodií a jaksi se rozplývati radostí z věčné lásky.

Nevím, zdali některý smrtelník někdy dovedl uskutečniti toto spojení, mě se však zdá nemožné, žíti obojím životem zároveň.

Nelze sem počítati Krista z mužů ani jeho blahoslavenou Matku z žen. Neboť Kristus netrpěl tékavostí myšlenek, která nás trápí a jeho nazírání se nedělo způsobem obyčejným, tak jak je konají svatí na zemi. Nikdy nemusel bojovati jako my, protože od prvního okamžiku svého početí patřil na Boha.

Nám však se dostane zpěvu jánotu a sladkosti nebeské melodie teprve, když jsme pracně konali duchovní skutky. Pak toužíme jen zůstatí v klidu a bez roztržitosti požívati daru, jehož se nám dostalo.

Kdo dobře pěstuje činný život, snaž se vystoupiti k životu nazíravému, kdo však byl naznačeným způsobem pozdvižen k nejvyššímu daru nazírání, nesestupuj k činnému životu, aspoň nemusíš-li vésti věřících. Myslím však, že se to stane velmi zřídka, nebo nikdy. Pro tento úřad lze vybrati jiné nazíravé, kteří jsou méně proniknuti ohněm lásky. Lidé menší svatosti mohou býti vhodnější pro představenství, protože, nenalezše dokonalého klidu ve vnitřním toužení, budou si vhodněji počínati v řízení zevnějších věcí.

Hlava XXII.

ŽE DOKONALÁ LÁSKA OČISŤUJE DUŠI

Když oheň lásky proniknul duši, očisťuje ji od všech neřestí, potlačuje všechno, co je příliš mnoho nebo příliš málo, a štípí tam krásu ctností. Nemůže býti se smrtelným hříchem a ačkoli může býti se hříchem všedním, přece vliv lásky a sní spojené touhy nás může nésti k Bohu takovou silou, že ničí i všední hříchy, aniž bychom na to přímo mysli. Tento vliv je tak

mocný, že, kdo upřímně Boha miluje, nestrpí ničeho, co by jej zdržovalo od pohledu na jeho Miláčka. Když se oddává zpěvu jásotu, jeho srdce nedovede vylíčiti radostí nebeských, jichž zakouší, a tak zmírání touhou lásky.

Útěch, kteří dosáhli dokonalosti, nenalezneme více ničeho, co by mělo býti očištěno ohněm na onom světě, neboť žár jejich lásky ke Kristu stráví všechny jejich hříchy. Ale aby se nikdo neměl za dokonalého, dokud jím není, dejme nyní pozor, v čem záleží dokonalost.

Aby se člověk stal dokonalým, musí odhoditi všechny světské starosti, pro Krista se musí rozloučiti se svými rodiči a se vším, co má, pro život věčný musí pohrdnouti všemi pomíjejnými, dlouhou prací zničiti všechnu vzpouru těla, podle možnosti potlačiti žádostivost a špatná hnutí a neplanouti leč jedinou láskou k našemu Stvořiteli. Když tato práce se vykonala za cenu hořkých vzdechů a četných pracných duchovních výkonů, může se dojíti ke sladkosti nebeského nazírání. Potom, aspoň u omilostněných, radost božské lásky přivede do nazírající duše duchovní čili nebeský zpěv a může se lehce nořiti do vnitřního klidu, jsouc mimo všechno rušení. Potom, kdykoliv jest mu možno zanechati veškerého zevnějšího zaměstnání, je muž Boží uchvácen až do nevyšlovné radosti, v níž opěvuje blaženost věčné lásky. Jeho duch okouší téže slasti, jako andělé v nebi, byť i v menším stupni. Takový je, kdo dosáhl dokonalosti. Po své smrti nebude potřebovati očištěného ohně očištěnce, protože již v tomto životě jej tak mocně očistil oheň Ducha svatého.

Přece však tato dokonalá láska nemůže u člověka zabrániti veškerému hříchu, ale zabrání, aby se hříchy neusazovaly, a spálí je v ohni lásky.

Kdo tak miluje Ježíše Krista, nemodlí se po způsobu jiných lidí, ani dobrých křesťanů. Povznesen na výšiny ducha a nad sebe uchvácen v lásce ke Kristu, vešel do podivuhodné radosti, dostává se mu vnitřní božské harmonie, vyjadřuje svou modlitbu jako zpí-

vání neum a jeho ústa pějí melodii skrytou smyslům tělesným, takže ji slyší jen on a Bůh sám.

Duchovní síla a moc ctnosti tak v něm překonaly břímě těla, že Kristus bez ustání může býti jeho potěšením, jeho srdce, proměněno ve výheň lásky, citelně zakouší teplo shůry přicházející a sotva může vydržeti tento žár. Avšak dobrota Boží jej udržuje při životě až do určené doby a zatím mu dala tolik lásky, že může úplně podle pravdy říci: Zmírám láskou. Hoří a miluje jako Seraf, zpívá a oddává se radosti, chválí a stravuje se. A čím více to činí, tím jest Bohu milejší. Nebojí se nikterak smrti, těší se na ni a praví s apoštolem: Mě žíti jest nalézti Krista a smrt je mi ziskem. (Filip. 1, 21).

Hl a v a XXIII.

ŽE DOKONALÁ LÁSKA SE VZTAHUJE JEN NA BOHA

Když jsme úplně odstranili skvrny hříchů a neřestí světa, nebudeme více ničeho milovati leč jen Boha. Což jiného milujeme ve svém bližním nežli Boha, když ho nechceme milovati leč pro Boha a v Bohu? A jak by nám Bůh byl vším ve všem, kdyby v nás zůstávala stopa nějaké jiné lásky? Každý má svou radost jen v tom, co miluje. Čím tedy více milujeme Boha, tím více se jím těšíme, neboť tím větší radost máme z dosažení dobra, čím vroucněji jsme po něm toužili. Člověk je šťasten, má-li Boha, a v Bohu se nalézá štěstí, kterého nemůže nikdo dosáhnouti, hledá-li něco mimo Boha. Toužím-li po něčem a Bůh není cílem mé tužby, sám se prozrazuji a jistě odhaluji nějaký svůj tajný hřích.

Bůh tak chce býti milován, aby nikdo se s ním nedělil o lásku, jíž je předmětem. Dělíš-li své srdce a nebojíš se zároveň s ním milovati ještě něco jiného, věz jistě, že Bůh odmítne tvou lásku, neboť nepřijímá

lásky rozdělené. Ten, jenž vykoupil celého člověka, může přijímati buď jen vše nebo nic. Tvé tělo i tvá duše byly vydány zkáze hříchem tvého otce Adama. Avšak Bůh sestoupil do lůna Panny a stal se člověkem, zaplatil cenu za tvé vysvobození, nejenom aby tvou duši vykoupil z moci ďáblovy, nýbrž aby také tvému tělu dal blaženost s duší na konci věků.

Znáš přikázání věčného života: chceš-li vejíti do království, které jsi ztratil a jehož jsi opět nabyl krví Kristovou, zachovávej přikázání, která on ti dal. Chceš-li po smrti býti uveden do plné a dokonalé blaženosti nezapomeň, že musíš v tomto životě milovati Boha z celého a dokonalého srdce, neboť neoddáš-li se zde lásce Boží, místo plné radosti dostane se ti věčných muk. Kdo celou svou láskou nemiluje svého Stvořitele, ukazuje, že tvory Boží miluje více, než je dovoleno a vhodné. Rozumem nadaná duše v tomto životě nemůže býti bez lásky. Tak její láska jest jako krok, vedoucí ji ke konci jejího putování, k Bohu nebo k ďáblu, aby navždy byla podrobena tomu, jehož vůli plnila na zemi.

Vše je milováno jen pro krásu, skutečnou nebo zdánlivou. Proto milovníci tělesné krásy nebo bohatství jsou jako obětováni opojení, neboť věci, jež vidí nebo jichž se zmocňují, nemají ve skutečnosti ani rozkoše, kterou v nich vidí, ani slávy, kterou v nich domněle nalézají, ani té ceny, kterou jim dáváme.

Nikdo však nevydává své duše ve větší nebezpečí, nežli kdo upírá svůj zrak na ženu ve špatné žádosti. Pohled oka rozněcuje vášně; předmět hned zabaví všechny myšlenky, v srdci se zrodí žádostivost a duše jest již poskvrněna. Rázem je vše zahaleno hříšným ohněm a duše si zahaluje zrak, aby neviděla přísného rozsudku svého soudce. Touto nečistou a hříšnou láskou zbavena pohledu na věci nebeské, neustává duše dávatí známky svého zavržení a usiluje tak dlouho, až skuteční na venek nečistotu, kterou uvnitř zrodila. Opravdu žádostivost počne bolest a právem rodí nepravost, neboť tím spíše přivádí ku pádu do rozkoše, čím méně se snaží člověk poznati nebezpečí,

hrozící jeho duši. Soudy Boží se ztratily duši s očí a libujíc si v tělesných žádostech, zapomíná na propast neštěstí, do níž se vrhá. Bůh stanovil, že, kdo se dobrovolně a pohrdavě dopustil smrtelného hříchu, bude po smrti proti své vůli odsouzen a nebude moci uniknouti pekelným mukám, protože, dokud mohl, nechtěl se varovati smrtelných hříchů a napravit se.

Hl a v a X X I V .

ŽE DOKONALÁ LÁSKA PŘEDPOKLÁDÁ DOKONALOU ČISTOTU

Kdo se odříká manželství z čisté lásky k Bohu, ke ctnosti a čistotě, kdo se snaží žít zdržlivě a nabývati všech ctností, obdrží jistě v nebi velikou slávu. Neustával na zemi milovati Boha, nepřestane jej chváli ti v nebi.

Manželské spojení je samo zajisté dobré, jestliže však lidé se stávají manželi, aby ukojili své vášně, ve zlo proměňují, co je dobré, a místo domnělého prospěchu stávají se horšími nežli dříve. Kdo proto volí manželství, by měli nadbytek požitků, neostýchají se uvolniti uzdu svým špatným žádostem a chlubí se, že, oddávajíce se rozkošem, našli prostředek proti pokušením. S jejich strany je to převrácenost, když milují krásu svých snoubenek bezmeznou vášní a povolují jí, utrácejí své síly. Čím více hoví rozkoši, tím více se ničí. Domnívají se, že mají užitek, a zatím si škodí, a když se nasatili rozkošemi, po kterých bažili, zničili uboze síly své duše i svého těla.

Nic není tak nebezpečného, hanlivého, ošklivého, jako dáti svou duši na pospas lásce k ženě a toužiti po ní, jako se touží po blažícím klidu. Sotva se člověk nechal unésti touto rozkoší, po které tolik toužil, ztrácí již veškeru cenu. Při pohledu na krátkost ukojení jí dosaženého a na délku muk jí sledujících pochopí

člověk, jak uboze a hanebně se zmýlil. Ve velký den se ukáže, co se zakrývalo smutnými svazky marnosti. Avšak protože nebylo vůle celým srdcem se obrátiti k Bohu, nepochopí se tento bědný stav, dokud člověk již do něho neupadne, a padne do jámy vězení, protože nechtěl hleděti na slunce slávy.

Kdo by okusil jen krůpěj věčné sladkosti, stal by se necitelným ke klamně marnosti tělesné krásy. Ale nepamatuje, jak ubohé ukojení je hanebné v očích Boha všemohoucího, a nechává se svěsti přeludem. Nikdo se nemůže oddati tělesným rozkošem, aniž by se uchýlil od cesty spravedlnosti. Vzplane-li v duchu oheň pozemské lásky, vysuší veškeru rosu Boží milosti, jeho stále rostoucí žár učiní duši prázdnou a vyprahlou a od žádosti ji vede ku prostopášnosti. Záhy duše, ovládána svou bláhovostí, hledá jen ukojení svých smyslných tužeb nebo zvětšení svého bohatství. V nich vidí jediný svůj cíl a neustále pečuje o jich rozmnožení. Nevidí muk, do kterých se řítí, nedbá více slov a přikázání Božích, a protože touží jen po zevnějších a viditelných radostech, jest jako slepá ke všemu, co je vnitřní a neviditelné, jako by zavřenýma očima hleděla do tohoto ohně. Ale až nešťastná jednou bude zbavena svého těla, uvidí na soudu, jak byla šílená, když se považovala nejenom za nevinou, nýbrž i šťastnou.

Ve všech svých skutcích dbejme ještě více čistoty ducha nežli čistoty těla. Menším zlem může na příklad býti hmotný dotek, nežli špatná myšlenka. On může býti bez hříchu, nemyslíme-li na nic zlého, i kdyby povstalo nějaké pokušení, neboť člověk nepadne do hříchu, zůstává-li jeho duch upřen k Bohu. Je-li však naopak srdce jato svými touhami a podlehne špatnému zalíbení, provinilo se nečistotou, i když zůstalo vzdáleno od každého lidského tvora.

Věřící muž, spojí-li se se ženou nevěřící, vydává se v nebezpečí odpadu od víry. Když ženy zpozorují, že jsou vášnivě milovány, klamou muže svými lichotkami, napřed je pokoušejí slovy a pak je přivedou ke všemu, co jim vnuká jejich vůle a zloba. Ša-

lomoun obdržel zajisté moudrost a na čas zůstal věrný Bohu, ale potom přílišná láska k ženám způsobila, že zradil hanebně víru a přikázání Boží a zasloužil tím většího trestu, protože se nechal hnusně svést ženami, přes svou moudrost. Ať se nikdo neklame a neříká opovážlivě: Já jsem v bezpečí, nebojím se ničeho, svody světa mne nepřivedou ku pádu. Vždyť padl do bláhovosti nejmoudřejší člověk.

Lakomství je duchovní smilstvo, neboť z lásky k penězům se lakomý vzdává ďáblům. Než podlehl této vášni, miloval Boha jako svého pravého přítele pak jej opustil a šel za nezřízenou žádostí a svolil i k nejšpatnějším vnukáním. Co je to jiného, nežli že se oddal smilstvu a modloslužbě?

My jednejme tak, abychom ukazovali Bohu všemohoucím srdce čisté a bychom utlumili v sobě všechna špatná zálibení. Jestliže ještě zhřešíme z křehkosti, ať aspoň na dně našeho srdce Bůh nenalézá nic nedokonalého a nízkého. Můžeme na příklad býti káráni pro svou přílišnou veselost nebo pro smích nebo pro silný hlas; snad při tom není nic, co by nebylo dokonale správné před Bohem, ale víme, že lidé si to mohou nesprávně vykládati. Proto musíme zachovávat míru a mít se pečlivě na pozoru všude, kde bychom se mohli obávat jen zdání zla.

Služebníci Boží nalézají své štěstí ve službě Boží, neboť po něm toužíce pocítují žár ohně Ducha svatého a mohou zpívat blahem věčné lásky v melodii medu sladší. Je velmi pravdivé, že nebesa dští med, a nebem tu musíme rozuměti svaté, kteří vroucně milují Krista, pamatujíce, co za ně vytrpěl. Pak se jejich duch pevně noří do věčné lásky a často, byť tajně, mohou okoušeti sladkosti nebeského života a jej provázející melodie.

ŽE DOKONALÁ LÁSKA ČINÍ ŠŤASTNÝM

Velikost odměny odpovídá síle lásky, a když milující hoří neuhasitelným ohněm, je vniterně pronikán nebeským blahem. Kdo více miluje, bude v nebeském království povýšen na vyšší stupeň. Ale sídlem lásky je srdce a proto ono pociťuje tím větší radost, čím je láska mocnější. Klamou se tedy, kdož zřídka a na chvílky bývají uchvázeni a přece se honosí, že milují tak, jako by byli po celý den jako opojeni touto sladkostí. Boha lze milovati snáze nebo s obtížemi, ale tím více blaha působí láska, čím je snazší. Tato snadnost odpovídá vroucnosti, vroucnost sladkosti a tato je podle síly lásky.

Láska je větší u těch, kteří požívají vnitřního klidu, než u těch, kteří se oddávají zevnějším pracím. Proto ti, kteří se mohou nerušeně oddávati klidu a silně milují, jsou vyšší nežli ti, kteří jednou se oddávají klidu a po druhé zevnějším povinnostem.

Nic není lepšího nežli vzájemná láska. Nic není sladšího, nežli svatá láska, neboť milovati a býti milovánu je nejsladší zisk lidského života, předmět blaha andělů i samého Boha. Chceš-li býti milován, miluj, neboť láska rodí lásku. Ctnostnou láskou nikdy nic neztratil, kdo nezapomněl na cíl, k němuž má směřovati. Neumí býti šťastným, kdo neumí hořeti láskou. A nikdo nikdy nebyl šťastnější, než kdo svou mocnou láskou byl unesen nad sebe a jemuž veliká Boží láska dopřála sladké melodie věčné chvály.

Avšak tato milost se nedává hned v první hodině. Napřed je se třeba obrátiti k Bohu, oddati se namáhavému úsilí a odvrhnouti veškeru marnost. Teprve pak Bůh pronikne nevýslovným jásosem ty, kteří jej milují. Duchu takto čistotou připravenému dá Bůh nemyslitelně leč na lásku k Bohu a jednou očištěná mysl se povznáší až k duchovní písni. Záře čistoty umožň-

ňuje srdci nebeský zpěv s trvalým jásotem v Boží chvále, žár nebeského ohně a nevýslovně sladkou radost. Nestačí však úplně se odříci světa, oddávati se stále četbě, modlitbě a rozjímání, bdění a postům, aby se dosáhlo čistoty ducha a svědomí až k touze po smrti, bychom dosáhli nebeských radostí, až k touze po osvobození a spojení s Kristem. Duch ještě musí úplně přilnouti ke Kristu, aby v každém stavu a na všech místech se bez ustání zabýval myšlenkami lásky a zmíral pod jejich ustavičným vlivem. Slovem, nesmí hledati nic jiného, nežli lásky ke Kristu. Pak teprve může se mu dostat nebeské melodie a jeho srdce a jeho ústa se mohou rozléhati chválením Ježíše ve zpěvu jásotu.

Mnozí se nechávají oklamati pýchou. Domnívajíce se, že více vykonali nežli jejich bratří, mají se za více a jako na nižší hledí na ty, kteří snad jsou lepší než oni. Musí však věděti: kdo ve svém bližním pohrdá oběma společnou přirozeností, neumí milovati sebe. Sám sobě křivdí a neuznává práv druhého, poškozují práva lidské společnosti, protože ve druhých nechtí jednoty přirozenosti.

Kdo tak jednají, daleko se uchylují od lásky k Bohu, místo co by se k ní přibližovali, protože se nesnaží milovati svého bližního tak, jak je to jejich povinností. Buď nechávají bez pokárání provinilého, nebo kárajíce jej, mluví tak tvrdě a přísně, že pokáraný se stane jen horším. Měli by s ním jednati vlídně, aby laskavostí slov získali toho, jež přílišné výtky vhánějí jen do větších provinění.

Hl a v a X X V I.

Ž E D O K O N A L Á L Á S K A S J E D N O C U J E S P Á N E M

Kdo zmírá věčnou láskou a chtěl by nazírati na krásu svého Stvořitele, vzdychá takto: Kéž mne políbí polibkem svých rtů (Velep. 1, 1), totiž, kéž mi dá blaho

sjednoci se svým Synem. Zmírám láskou, protože svou duší toužím patřit na krásu toho, jejž miluji. Kéž by mne aspoň navštívil v pracích a bojích mého putování, kéž by se s mým srdcem sjednotil objetím nebeské lásky. V paměti a v myšlenkách zachovám jeho nejsladší jméno, dokud ho nebudu moci vidět odhaleného a budu je svým zpěvem velebiti.

Již v tomto životě požívá skutečně velikého blaha, kdo má za svou radost plnit vůli svého Spasitele. Co je sladšího, nežli zpívat o Ježíši, co radostnějšího, než jemu naslouchati? Jemu naslouchati uchvacuje ducha, o něm zpívat povznáší nás k němu. Když toho jsem zbaven, vzdychám, jsem jako vyhladovělý a nemocný, cítím se opuštěným. Naopak mám nevýslovné útechy, když se mi dostává políbení a objetí toho, jenž pro svou nesmírnou cenu má přednost před čímkoliv jiným.

Kéž tedy ke mně přijde, kéž mne pronikne a dá mi dokonalou lásku. Kéž posílí mé srdce darem vytrvalosti, kéž je roznítí a živí a odstraní všechny překážky lásky. Jak by mohl upadnouti do nízkých nečistot těla, koho Kristus nasytil sladkostí nebeského nazírání? Proto Velepíseň pokračuje: Mám v tobě svou radost, vzpomínaje na tvou lásku lepší nežli víno (1, 3). Těmi slovy asi chce říci: Hledáme tvou čest a tvou slávu, tvá radost je naší radostí, odříkáme se časných radostí a statků, jež své milovníky tak opojí, že nevidí zla, do něhož upadli. Nemůžeme sice dosud vidět tvé tváře, ale tak vřele po ní toužíme, že bychom nenehledali jiné lásky i kdybychom měli věčně žít. Naopak, čím déle žijeme, tím více po tobě toužíme a láska k tobě nás tím více blaží, tím více s úzkostí k tobě vzdycháme, neboť milujícím tebe pominulo vše škodlivé a na místo toho přišla radost z duchovních věcí. Ó dobrý Ježíši, duše opravdu tě milující raději by zemřela nejhroznější smrtí, než by se dopustila hříchu, a ta duše tě nemiluje opravdu, která pocituje ještě jinou bázeň, nežli že se tobě znelíbí, protože „milujícím Boha všechny věci napomáhají k dobrému“ (Řím. 8, 28).

Je-li láska dokonalá, nedbá muk ani hrozeb, protože se nebojí tvorů, ničí veškeru pýchu a pokorně všem ustoupí. Proto právem dí Písmo: Správní, totiž spravedliví, tě milují (Velep. 1, 3).

Spravedlivými jsou pokorní, opravdu milující, ničeho nezanedbávající a přes všechnu dokonalost svého života nejpokornější v myšlení i ve skutcích. Takto smýšlejí: Není nikoho, kdo by mne nepředčil v pohrdání světem, nenávisť hříchu, touhou po nebeském království, sladkostí a vroucností lásky ke Kristu, láskou k bližnímu. Jedni vynikají ctností, jiní se stkvějí zázraky, jiným se dostalo vysokého daru nazírání, jiní umějí pronikatí smysl svatých Písem. Pozoruje jejich vzácný život, cítím, jak se ztrácím v nic a mám se za nejmenšího ze všech.

Spravedliví jsou tedy ti, kteří srdnatě odmítají snižení k věcem pozemským a vábí je toliko radosti věčné. Jsou prosti veškeré touhy po pozemském a jejich touha mocně plane jedině po lásce Boží. Právem se praví, že milují Boha, protože bez odchylky jdou cestou lásky, zářící čistoty a ničeho nehledají a nic jim není slastí, leč jen Kristus.

O jiných než oni praví žalmista směle: Ať se zatemní jejich oči, by neviděli, a jejich páteř buď sehnutá (68, 24). Protože lnou k pomíjejícností a jim dávají přednost před věčnými dobry, udeří na ně hněv Boží a přepadne je spravedlivá pomsta ve spoustě muk.

Spravedliví naopak odhazují veškero pokrytectví, srdcem, slovem i skutkem se zabývají jen radostí z nazírání na Boha, nikdo se jich nevidí snižovati láskou k jakékoliv marnosti, neboť se bojí odchylky od cesty spravedlnosti. Vědí, že, kdo se chce líbiti Kristu, nesmí se uchýliti od jeho vůle ani pro dobro ani pro zlo, a je-li strašné upadnouti do pekelného ohně, že dlouho napřed se musí nenáviděti veškera záliba ve hříchu, jež by nás navždy mohla připraviti o Krista.

Když tak se duše octla mimo dosah neřestí a otrávených tělesných sladkostí, když se až do vytržení oddala věcem nebeským, jest hned naplněna podivuhodnou radostí a pociťujíc radost z lásky ke svému

Miláčku, může nazírat jasněji a vřeleji toužiti. Tak již v tomto životě touží po políbení rtů svého Snoubence a říká mu:

Dobra pozemská se mi jen protiví. Okusil jsem lásky Milovaného, okusil jsem číše jeho nevýslovné útěchy a jeho sladkost mne roznítla. Kdyby mi to bylo odňato, zahynul bych. Proto moje láska mi dodává smělosti dovolávati se svého Miláčka, aby mne posílil, aby mi dopřál svého objetí, aby mne políbil políbením svých úst. Čím více jsem vzdálen od pozemských myšlenek, tím více okouším sladkosti tak vytoužené, a čím více hasnou mé touhy tělesné, tím více se ve mně rozněcují touhy po věčných dobrech. Kéž mne políbí sladkostí své lásky, kéž mne posílí a upevní mne, abych neklesl, kéž mi dá milost, aby moje láska rostla bez ustání.

Tak rozkoše lásky sytí vyvolené duše, jako mateřské mléko sytí nemluvnata, vede je k nazírání na paprsky věčnosti. Ty rozkoše jsou neporovnatelně větší nežli všechny rozkoše světa a těla; a vše, co si jen můžeme představit nebo co můžeme mít, je jen ubohé a odporne proti nejmenší sladkosti Bohem dané vyvolené duši. Rozdíl mezi největší bídou a největším bohatstvím jest mnohem menší, ó můj Miláčku, nežli mezi blahem tvé lásky a pozemskými radostmi, po nichž světáci touží, o něž usilují a v nichž si libují. Nevědí však ničeho o tvé lásce, jež by měla být jedinou jejich radostí. Duchovní však dary učí duši vroucně milovati, radostně rozjímati, povznášeti se v nazírání, zbožně se modliti, chváliti důstojně, toužiti po Ježíši a jen po něm. Očisťují duši od jejich hříchů, dusí žádostivost, dají pohrdání pozemskými dobry, duchu vtisknou rány a kříž Krista, působí, že duše bez oddechu touží po patření na věčnou slávu. To je nejdražší balzám, jenž duši posvěcenou božskou láskou plní vůní a krásou.

ŽE DOKONALÁ LÁSKA SNADNO
PŘEKONÁVÁ ZKOUŠKY

Kdo jest vpravdě pokorný, nehledí na hříchy svých bratří, nýbrž na své vlastní. Nechválí vlastních dobrých skutků, nýbrž bližního. Zlí jednají opačně, neboť především hledí na hříchy druhého a předstírají, že u porovnání s nimi jejich vlastní hříchy nejsou nic nebo jsou bezvýznamné. Rovněž když vykonají nějaký dobrý skutek, dávají mu přednost před skutkem bližního, a nemohou-li jich popírat, aspoň se snaží je umenšovati. Já jsem nikdy nemohl dvou věcí slyšeti bez bolesti: první bylo, když jsem slyšel, jak mne někdo chválí, mne ubožáka, o němž vím, že zasluhuje pohrdání. Druhé bylo, když jsem viděl, jak je zahanbován a trýzněn pomluvami bližní, jež v Bohu a pro Boha miluji.

Ty pak, jenž jsi opustil svět a usiluješ následovati Krista cestou chudoby, uč se znáti sebe sama, neboť, když jsi se pro Krista odřekl světských tužeb a skutků světa, jsi povinen radostně snášeti protivenství a prchatí před dobry tohoto světa. Zapomeneš-li na tuto povinnost a nebudeš-li jí plniti, klameš se a opouštíš lásku ke Kristu. Nediv se tedy, že tě zasypávají zkoušky, že musíš snášeti nesčetná protivenství, neboť, budeš-li vytrvalý, budeš milejší Bohu a lepší v jeho očích. Pamatuj, že své přátele Bůh zkouší jako zlato v ohni.

Ostatně, kdo vniterně pociťuje sladkost věčné lásky, ochotně přijímá úděl snášeti protivenství, nehledaje zevnějších ulehčení, neboť co uvnitř cítí, je tak blaženo, že, kdyby všechny radosti tohoto světa se snesly na jedno místo, utekl by s toho místa na poušť, aniž by na ně pohlédl. Jak by mohlo býti jinak, když všechny tyto radosti se mu zdají spíše mukami nežli radostmi? Jak by se mohla duše živiti marnostmi, když je zvyklá na návštěvy a blaho lásky Boží, takže se

srdce neodlučuje od svého Miláčka, a duše by raději zemřela, než by jen jednou urazila svého Vykupitele?

Abys dosáhl takové milosti, opakuj si v mysli příklady hříšníků, kteří činili pokání, a snaž se následovati život svatých. Jsi-li hříšník, přivedou tě k naději hříšníci, kteří dosáhli nebeského království, a rozjímání života spravedlivých potlačí tvou pýchu, neboť vzpomínka na více svatého učiní pokorným i toho, jenž jest již svatý, a za lepší nežli svůj život budeš uznávati životy, které budeš čísti, nebo o kterých budeš slyšeti. Uvidíš tam, co vytrpí milující Krista. Pro jeho jméno objímají protivenství a zkoušky, pohrdají prospěchem a marnými radostmi, jsou zasypáváni pohrdáním, spíláním a jsou druhým na pohoršení, trpí, když jsou chváleni, ale když toto vyhnanství prožili v samotě z lásky k Bohu, při své smrti jsou povýšeni ve vlasti do společnosti andělů.

Já jsem prchl do samoty, protože jsem se nemohl snést s lidmi, neboť mi brali mé štěstí, a když jsem nejednal jako oni, obviňovali mne z bludu a horšili se nade mnou. K vůli nim jsem zakusil zármutku a bolesti, ale bez ustání jsem vzýval jméno Hospodino.

Chceme-li tedy zvítěziti nad pokušeními, snažme se odložiti veškeru pozemskou žádostivost a neustále pamatujme na korunu věčné slávy. Tak budeme nalezeni bdící a obdržíme slíbenou blaženost. Pořádejme tedy všechny věci náležitě. Potlačme úplně žádostivost a naše srdce ať se moudře odvrátí od labužnictví, aniž by naše tělo pozbylo síly ke službě Boží.

Kdo z lásky ke Kristu se odřekl všeho, i vůle míti něco, kdo na této cestě zůstává a pokračuje, může radostně říci: Nalezl jsem, jež miluje duše má (Velep. 3, 4), neboť nalézá Krista ve své duši, když cítí tento oheň věčné lásky, jež jediná se hledá bez zklamání. Cítí, že Kristus sestupuje do jeho duše tímto medu sladším ohněm, spojeným se zpěvem jánotu, a směle může říci: Nalezl jsem svého Miláčka. Při modlitbě se jeho duch povznáší nad hmotu, nad viditelná nebesa, on neochabuje, nýbrž touží po stále větším

okoušení věčných věcí, takže radostně očekává slitování Kristovo, neboť v málo letech bude uchvácen až ke slavnému nazírání. Nepodléhej tedy únavě, pokorně pokračuj, až budeš připuštěn k účasti na věčném klidu. A když se v modlitbě zrak srdce otevřel nebeským věcem, není daleko chvíle, kdy duše, překročivši vše pozemské, vzplane láskou ke Kristu.

U koho však modlitba nepokročila tak daleko, nemá ovšem s rozvahou ustávat v rozjímání, v modlitbě a bdění, dokud nebude pozdvižen na stupeň vyšší, aby jinak nepadl zpět k zemi a nezahynul pod obtížemi a bolestmi. „Vyjděte, dcery sionské“ praví Velepíseň duším obnoveným milostí, „vyjděte a vizte krále Šalomouna s jeho diadémem,“ (3, 11). Vizte pravého Krále pokoje, Krista na smrt vydaného pro naši spásu. Pozorujte jej: vizte jeho hlavu božskou, trním korunovanou, jeho tvář poplivanou, vizte zář jeho očí pohaslou slabostí, vizte jeho tělo rozdrásané bičováním, jeho hrud' krví zbrocenou, jeho svaté ruce probodené, jeho svatý bok kopím probodený, jeho nohy zraněné hřeby, vizte rány, jež všude rozrývají jeho tak jemné tělo a uskutečňují slovo Písma: Od chodidla až k temeni hlavy není na něm zdravého místa (Isai. 1, 6). Opusťte tedy radosti nedovolené, pozorujete, že Kristus za vás trpěl, abyste se očistili ode všech hříchů a abyste se učili planouti ohněm lásky.

Hlava XXVIII.

POVZBUZENÍ KU POKOŘE

Bídny a ubohý člověče, nezapomínej, že pod slastí rozkoší se skrývá těžká hrozba věčného zavržení. Postav se tedy na odpor těm, kteří chtějí zničit to, co v tobě je Kristovo, totiž ctnosti. Nežli tvé srdce bude schopno objetí Kristovy lásky, musí odložit veškeru touhu po marnostech. Ale až duch Kristův je, pronik-

ne svým ohněm, bude se živit jen věčnou láskou a nalezne své štěstí ve zpěvu jánotu. Až bude slast této lásky ve tvé duši, zničí hnutí žádostivosti a jako ti dá nalézt všechnu radost v Kristu, tak ti zabráni věnovati pozornost jakékoli věci mimo něho. Nebudeš se moci od něho odloučiti ani nalézt útěchy mimo něho.

Dokonalí hned po odloučení od těla jsou připuštěni do přítomnosti Boží a bude jim dáno místo na trůnech věčného klidu. Uvidí, že Kristus jest Bůh, a ztratí se v nazírání.

Kdo se naprosto upřímným srdcem oddali lásce ku Pánu Ježíši, neustanou zpívati zpěv lásky k jeho chvále, ve veliké radosti a ve velikém blahu. Nic pozemského jich nemůže uspokojiti a vše pomíjející se zdá bezcenným jejich silné lásce. Tělesné oko může viděti jen věci smyslové, avšak lidé čistého a pokorného srdce nazírají na věci nebeské, když, planouce touhou po nich, cítí se zbaveni tíhy svých hříchů a nenalézají více v sobě vůle hřešiti opět. Jejich v plamen proměněné srdce neutkví na ničem pozemském, nýbrž vždy se snaží proniknouti dále.

Předurčení ke svatosti na počátku svého obráčení, pod vlivem bázně Boží, opouštějí hříchy a světské marnosti, podrobují zároveň své tělo přísnému pokání a pak, nechtějíce leč lásku ke Kristu a ve zbožnosti začínající okoušeti duchovních útěch, rychle postupují. Vystupují pak se stupně na stupeň, zdobí se duchovními ctnostmi a ozdobeni krásou milosti dosahují dokonalosti ve svých dílech, v srdci a ve svých slovech. Úplně pohlceni láskou ke Kristu, jsou mrtvi pro jakoukoliv jinou touhu, okoušejí a vyhledávají jen dober nebeských, nikoli pozemských.

To je vlastní duši vzdychající touhou po nebeském království, že stále více roste v lásce ke svému Snoubenci. Dostavši shůry radost, zbavuje se veškeré příchynosti k pozemským věcem, zmírání láskou a celým svým duchem usiluje o nazírání na Boha v jeho kráse. Planouc ohněm této lásky, odřiká se každé jiné touhy a hledá jen svého Snoubence, a když vřele touží jen po jeho přítomnosti, jest ledová ke všem svodům marné

slávy. Zmírá láskou a vším ostatním pohrdajíc, chvátá k věčnému štěstí. Radost, kterou našla v lásce ke Kristu a touha mít ji stále, zabrání nejenom hledání jiných útěch, nýbrž jí je učiní tak nesnesitelnými, jako štiplavý kouř.

Podobna vzduchu proniknutému paprsky slunečními, jenž prosycen září světla sám stává se září, je tak zachvácená ohněm lásky, a tak naplněna nebeskými tužbami, že jest učiněna úplně podobnou své lásce a jest unesena nevýslovnou radostí. Planouc ohněm Ducha svatého, nezná nečinnosti nebo nečistoty, proud svaté rozkoše jí prochází, vzhlíží k nebi bez oddechu a bez únavy, aniž by dbala věcí pozemských, až nadejde chvíle jejího oslavení dokonalým patřením na Miláčka.

Musí se však úplně varovati pýchy a každé hrdosti srdce, protože by to postačilo ku pádu do nejhlubší bídy i u těch, kteří byli podivuhodní. Co je ošklivějšího a zasluhuje větších trestů? Není to pohoršlivý a ohavný pohled, když nejubožejší červ země, největší hříšník, nejposlednější z lidí se chce vynášeti, když Král králů a Pán pánů ráčil se tak ponížiti pro něho? Ať jsi kdokoliv, ať máš cokoliv, uvaž pokoření Kristovo a nenalezneš důvodu ku pýše; nýbrž ku pohrdání sebou a ku přesvědčení, že nejsi nic. Ty, jenž pohrdáš hříšníky, pozoruj sebe, neboť jsi snad na cestě státi se horším než oni: pyšný spravedlivý je Bohu odpornější než pokorný hříšník. Upevní-li se opravdová pokora ve tvém duchu, všechny tvé dobré skutky budou ke cti tvého Stvořitele, protože za nic považuje svou ctnost, budeš hledati jen jeho slávu. Tak se vyhneš marnivosti a neztratíš věčné odměny. Měj tedy vždy Ježíše na mysli, k němu se pozdvihuj modlitba tvého toužícího srdce, neustávej ho hledati, nechtěj nic mít, leč jej, neboť, máš-li jej, jsi dosti bohat. Abys ho dosáhl, pohrdni veškerou marností a on přemůže tvého nepřítele a uvede tě do svého království. Neustaneš-li hledati jeho lásky, marné budou ďábelské útoky na tebe, podrobena bude tělo, jež tě tíží, a zahanben bude svět, jenž tě chce klamati.

Nezahálí, kdo duchem neustává volati ke Kristu i když jazyk mlčí, neboť tělo nepodlehne změkčilé nečinnosti, dokud duch neustává toužiti po nebeských dobrech. Dokud po nich hladovíš a o ně usiluješ, neupadneš do zahálky. Myšlenky milujícího rychle se vznášejí ke Kristu nepřerušným vzletem, nesnižují se ku pomíjejícím věcem, nenechají se zdržovati tělesnými lakadly, nýbrž nezadržitelně vystupují, až dospějí k nebeským věcem. Tělo se může unaviti ve službě Kristově, ale vliv Ducha svatého často přivede duši k občerstvení nebeskému i k nazírání na Boha. Kdo se vroucně modlí, nedovoluje svému srdci těkati v pozemských myšlenkách a drží je obrácené k nebi. Chce-li však dosáhnouti toho, oč prosí, ať dá pozor, oč prosí, koho prosí a proč prosí, ať především miluje toho, k němuž se modlí, aby snad místo vyslyšení nebyl zbaven věčné odměny.

Svatí měli tak hlubokou pokoru, že se domnívali, že nic nevědí a téměř nic nekonají, prohlašovali se za nejnehodnější a nejubožejší ze svých bratří, i z těch, které museli kárati a trestati. Podle příkazu Páně se posazovali na poslední místo, Bůh však jich za to nekáral, nýbrž pozdvihl je na čestné místo a obdrželi rozmnožení zásluh a odměnu povýšení, na něž je připravila jejich pokora. Toto ponížení je ke slávě Kristově, mukou pro ďábla, radostí lidu Božího. Jím služebník Boží vroucněji miluje Pána, zbožněji mu slouží, důstojněji jej chválí a roste jeho láska. Čím více se pokořuje, tím více chvály vzdává svému Bohu. Kdo setrvává v dokonalé lásce k Bohu a bližnímu, a přece pokorou a vědomím, co je ve skutečnosti, považuje se za nehodného a nižšího všech, vítězí nad svými nepřáteli, nabývá lásky nejvyššího Soudce, a až opustí tuto zemi, bude přijat mezi anděly do nekočné radosti.

POVZBUZENÍ K ČISTOTĚ SRDCE

Duše, která je věrnou snoubenkou Ježíše Krista, tolik miluje pokoru, že daleko odhodila všechnu pýchu. Nenávidí marnou slávu, protože následuje Krista jen se zřetelem k věčné radosti. Proto také nenávidí veškerá ukojení smyslů a pohodlí, protože má smysl pouze pro sladkost věčného medu a plane vždy touhou cítiti lásku ke svému Miláčku. Nepoddává se nikdy nespravedlivému hněvu, neboť jest ochotna snášeti vše z lásky ke Kristu. Nenávidí závist, protože jsouc plna pravé lásky, je náchylna radovati se ze všeho, co pomáhá bližnímu ke spáse. Závistivým může býti, jen kdo je nižší nežli druzí a přece se považuje za vyššího. Ten bere útočiště ku pomluvám, aby se druzí nezdáli jemu rovni. Též platí-li někdo za krásnějšího, většího, silnějšího než on, cítí hlodání závisti a rmoutí se. Hoří-li však duše jen nejmenším ohněm věčného nazírání, nemůže hledati této marné slávy pomíjející chvály. Je-li tomu tak, nemají se lidé trápit a zarmucovati leč jen nad ztrátou Boží lásky, výsady to vyvolených. Všichni milující Boha přejí dobro bližnímu jako sobě samým.

Chceš-li tedy dosáhnouti vynikajícího stupně lásky k Bohu, musíš pozemskou chválu míti za hodnou nenávisti, pro Krista obejmouti pohrdání a posměch a celou silou svého ducha směřovati k nebeským dobrům. Spíše chtěj se zavrženými snášeti jejich muka, nežli míti účast na jejich hříších. Vroucně Krista milujícím a žijícím v bezpečí zpěvu jeho lásky by bylo stokrát milejší upadnouti do věčného ohně, nežli dopustiti se jediného těžkého hříchu. Ti jsou svatí, neboť jejich život je čistý, pohrdají zemí a vroucím a radostným duchem zpívají, co dříve jen mluvili. Planou láskou ke Kristu, věnují pozornost jen nebeským věcem, bez ustání a z veškerých svých sil se oddávají dobrým skutkům, přehojně okoušejí radostí věčného ži-

vota a přece se mají za velmi hříšné a považují se za poslední a menší nežli všichni jejich bratří.

Ty, hlavně, jsi-li dosud nepoučeným a novicem, s mocným úsilím odporuj všem svým duchovním nepřátelům, nedovol ani jediné špatné myšlenky prodlévati ve svém srdci, buď velmi ostražitý vůči léčkám svých nepřátel. Když se tvému duchu ukáže nějaký nečistý obraz nebo myšlenka odporující tvým předsevzetím, dbej, abys nepodleh, srdnatě bojuj a bez ustání vzývej Krista, až ti dá svou zbroj. A chceš-li následovati těch, kteří opravdu světem pohrdají, nelituj toho, cos opustil, nýbrž pohrdni tím též, pamatuj na smýšlení, v jakém musíš Bohu plniti své sliby, na veliký rozmach lásky, jenž má vnukati modlitby tvé, na vroucí touhu nazírati na toho, od něhož bude i tvá dokonalost, snaže se sjednotiti se s ním.

Dokonale nenáviděti hřích, nehledati ničeho pomíjejícího, odmítati útěchy pozemské a milovati jen nebeské, toužiti po ustavičném nazírání na věci nebes, především na Syna Božího, umírněně a moudře mluviti (neboť kdo má duši jako zjihlou medem božské lásky a blahem, jehož okouší zpívaje Ježíši, mluví jen z donucení): v těch věcech se musí cvičiti, kdo chce dosáhnouti dokonalosti, takovým způsobem se pohrdá světem k zalíbení Božímu. Duše takto zdokonalená září dobrého svědomí a okrášlená věčnou láskou, může býti právem nazvána zahradou Kristovou. Očištěna ode všech neřestí, má květy ctností a rozléhá se tam radostný zpěv jáсотu jako v zahradě zpěv ptačí.

Veškerou svou pozorností tedy musíme býti poslušni Boha, sloužiti Bohu, jej milovati a všemi dobrými skutky svými musíme chtíti jediné dojíti k Bohu. Jaký užitek je z honby za pozemskými dobry nebo z oddání se smyslné lásce? Nic trvalého z nich nemůžeme míti, leč hněv svého Soudce a věčná muka. Tato špatná láska působí pokušení a oslepuje duši, takže jí nedovolí dosáhnouti dokonalé čistoty, zakrývá spáchané hříchy a působí, že nepozorně se dopouštíme nových, dráždí nás ke hříšným radostem, zba-

vuje veškerého klidu duši a nedá jí milovati Krista, zničí všechny dosud získané ctnosti.

Kdo tedy chce svobodně milovati Krista, ať zrak svého ducha nepustí k touze po lásce ženy. Když milují, stávají se ženy skoro šílenými, protože v lásce nedovedou zachovati míry a jsouce milovány, krutě zraňují. Jejich oči jsou jako oka léčky a působí bolest, jejich láska bouří smysly, převrací rozum, moudrost ducha mění v bláznění, vzdaluje od srdce Božího a uvádí duši do zajetí ďábelského. Kdo patří na ženu ve smyslné lásce, i kdyby nechtěl dojít až ke hříchu, nemůže se ubrániti všem nedovoleným hnutím nebo špatným myšlenkám, často se poskvrní hříchy a dráždí se k dalším hříchům.

Kolik již přivedla ku pádu krása žen? Dovedla převrátiti muže ctnostné a po duchovním začátku přivedla je ke konci ve smyslnosti. Od začátku svého obrácení se tedy bedlivě varuj styku se ženami, abys nevzal z něho zárodek žádostivosti a oddav se tak sycení ducha nečistotou, abys se dobrovolně nenechal od svých nepřátel hanebně poraziti. Drž se v rozumné vzdálenosti od žen, aby totiž tvé myšlenky vždy zůstávaly daleko od nich, neboť i při tvé nejlepší vůli dojem jejich krásou na tvou slabost způsobený, pod vlivem ďábelského ponoukání může tě přivést ku přílišnému zalíbení v nich.

Nemáš-li však na mysli jiného, než jen lásku ke Kristu a na všech místech jej máš neustále před očima, neustávaje míti svatou bázeň jeho, nikdy nebudeš sveden jejich lichotivými řečmi. Naopak, pohrdáš-li jejich řečmi a nepovažuješ-li je za více, než prach a marnost (což také ve skutečnosti jsou), čím více tě budou vyhledávati a pokoušeti, tím větší budeš míti radost v božské lásce.

Podivuhodné jsou cesty Kristovy s těmi, které miluje a jež k sobě táhne něžností zvláštní lásky. Jsou necitelní k radostem a krásám tělesným, zapomenutí odevzdají všechny pozemské radosti, pohrdají úspěchem a nelekají se protivenství. Milují samotou, aby se bez překážek mohli oddati radosti, kterou jim dá-

vá božská láska. Pro Krista trpěti jest jim sladko a bez bolesti. Kdo chce důstojně uctívati památku svatých mučedníků, musí svou úctu k nim zdokonaliti následováním jejich statečnosti. Nemůže-li vytrpěti mučednictví skutečného, ať použije příležitosti trpělivosti, jež přináší vítězství.

Duše odříkající se bláznovství špatné lásky vchází na úzkou cestu života, kde může okoušeti až k opojení záruk nebeských sladkostí, a když okusila těchto útěch, a zjistila, že přesahují všechny pomíjející radosti, prosí svého Miláčka, by jí je ponechal stále, by ji neviditelně živil a dal jí milost vytrvalosti, by neklesla, znavena množstvím překážek.

Začne-li mladý člověk pěstovati dobro, ať všemožně pečuje o vytrvalost, ať se nenechá strhnouti omrzelostí a neodkládá svých cílů, nýbrž neustále ať se cvičí vniterně, by stále více rostl. Až odhodí temnoty bludu a otrávené sladkosti hříšného života, až vejde na úzkou cestu, může okusiti sladkosti zbožnosti. Potom jako po stupních jej dary Ducha svatého povedou na výšiny božského nazírání, kde nalezne klid a radost vroucnosti věčné lásky, a pokud je smrtelníku možno, bude zahrnut nebeským blahem.

Čím více na duši doléhají bouře a čím více trpí pokušení, tím méně může okoušeti sladkosti lásky. Může však přece něco z ní pocítiti, a přimknouti se ke svému Miláčku, aniž by se nechala od něho odvrátiti. Nemá sice té podivuhodné blaženosti, přece však miluje Krista tak mocnou touhou, že pro tuto lásku vytrvá.

Kolik lidí musí velebiti tuto nedrahocennější milost, dávanou těm, kteří opravdu milují Krista? Rádi doznají, že je těší v jejich trápení, že jejich opuštěnost naplní blahem, že jim dá klid v bouřích a rozptýlí všechna protiventství. Jsouc odloučena od neřestí světa, nepřístupna touhám tělesným a očištěna od svých hříchů, pocítí duše sladkost budoucí radosti, jež se k ní blíží, jež upevní její naději a dá jí jistotu, že vejde do nebeského království. Již v tomto životě obětuje Kristu pohár krásný, plný vřelé lásky, spojené s du-

chovními dary a květy ctností. A Kristus radostně přijímá tento pohár, on, jenž ve svém pozemském životě pil vodu potoka (žalm 109).

Hlava XXX.

KONEC POVZBUZENÍ. ŽE NESMÍME NIKOHO SOUDITI, NÝBRŽ SE OBÁVATI, BYCHOM SAMI NEKLESLI

Mnozí se diví, jak někteří lidé po velmi přísném životě a po zdánlivě dokonalém odřeknutí se radostí tohoto světa se nebojí vrátiti se ke svým vývratům (Přísl. 26, 11), takže se zdá, že musí zahynouti.

Varujme se opovážlivých úsudků, nechceme-li se mýlit, neboť nenáleží nám nyní znáti tajemné úradky Boží, nýbrž až po tomto životě uvidíme vše s náležitou jasností. Všechny cesty Páně jsou spravedlivé a předmět radosti, neboť jsou zároveň správné a spravedlivé. Jestliže někoho zavrhne, je to podivuhodná spravedlnost, jestliže druhého vyvolí pro život, je to veliké milosrdenství a zároveň spravedlnost.

Musíme si vzpomenouti, že propast jej zahaluje jako šat (žalm 103, 6). Dokud jsme tedy na zemi, musíme zachovávat bázeň a neusuzovat nerozvážně, protože člověk neví, je-li hoden nenávisti nebo lásky a jaký konec bude míti jeho život. Dobří se mají obávat, by neupadli do zlého, zlí mohou doufat, že se zbaví svého hříchu.

Setrvávají-li však ve svých touhách a špatných skutcích, marně by se ujišťovali milosrdenstvím, neboť jejich zloba trvá. Hřích nikdy se neodpustí, dokud se ho člověk nezřekl, a musí se napřed zadostučiniti a hříšník se nesmí spokojovati předstíráním, že tak učiní co nejdříve.

Jsou mocní a bohatí lidé tohoto světa, kteří nenasytně shromažďují majetek od druhých a tímto majetkem a tímto bohatstvím nabývají veliké vážnosti. Lacino koupí, co podle oceňování tohoto světa má velikou cenu, nebo vstoupivše mezi královské úředníky a šlechtice, shánějí dary, kterých nezasloužili ani právem nenabyli, aby zároveň se ctí požívali rozkoší a radovánek. Ať slyší hlas ne můj, nýbrž blahoslaveného Joba: Jejich dni plynou v radosti a jednou upadnou do pekla (21, 13). Tito nešťastníci v jedné chvíli pozбудou všeho, co shromažďovali po celý svůj život. Přebývá v nich moudrost tohoto světa, jež je před Bohem bláznovstvím, a nepochopili, že moudrost těla je Bohu nepřátelská. Tak tito mocní budou mocně trestáni, protože poznavše Boha, nectili jej, nýbrž ctili sebe a běhali za svými myšlenkami, prohlašující se moudřími, stali se blázny. Když okusili slávy a rozkoší světa, upadli do špinavé propasti pekelné. Ale mezi těmi, kteří se poutají provazy hříchů, podle mého názoru nejméně důvodu k doufání ve věčnou spásu mají ti, kterým se obecně říká kupci pozemků. (V době Rollově totiž byli pověstní podvodníci, kteří falešnými přísahami a jinými podvody hromadili pozemky do svého držení. P. př.) Když ze všech svých sil a po celý svůj mladý věk všemi prostředky dovolenými i nedovolenými zabírali majetek druhých, ve stáří se klidně oddávají odpočinku, užívajíce toho, čeho nespravedlivě nabyli. Avšak byť i jejich svědomí mlčelo, jejich zloba je dostatečným důkazem, že budou zavrženi, i když ustali ve vymáhání, nebojí-li se užívatí cizího majetku jako svého. Kdyby vrátili vše, co náleží druhým, zbylo by jim snad jen málo. Oni však jsou pyšní, žebrati se stydí, či spíše by nesnesli pádu se svého postavení, proto také praví, že neumějí pracovat. V ďábelském omámení prchají před bídou tohoto světa, ač potom budou věčně trpěti muka pekelná. Pokud mají v tomto světě moc, utlačují slabé násilím svého tyranství.

Tato předpověď zla však nesmí másti těch, kteří netouží po povýšenosti, nýbrž ať se z ní spíše radují.

Což neupozornuje Bůh svých vyvolených, aby nebyli jako tito utlačovatelé, když ústy žalmisty praví: Neboj se, když člověk zbohatne a zmnohonásobí se sláva jeho domu, neboť až zahyne, nic nevezme sebou a nese stoupí s ním sláva jeho (48, 17)? Ani jediná krůpěj vody neobčerství jazyka hořícího v pekle. Smrtí pozbude veškeré své slávy a jen jeho hřích s ním sestoupí do země temnot, aby mu působil věčná muka.

KNIHA DRUHÁ

Hl a v a I.

ŽE DUCHOVNÍ ZPĚV JE VYHRAZEN DOKONALÝM NAZÍRAVÝM

Zpěváci a zpěvačky mají v církvi své místo a jsou ustanoveni chváliti Boha a povzbuzovati lid k zbožnosti. Lidé pak, když mne vídali často při slavných bohoslužbách, přišli se mne tázati, proč nezpívám se všemi ostatními. Myslili, že je mi obtížno mlčeti, a tvrdili, že všichni mají užívatí všech svých schopností ke zpěvu před svým Stvořitelem a že jejich hlas má býti navenek slyšeti.

Ale já jsem jim neodpověděl, protože ničeho nevěděli o zpěvu a sladkých melodiích, jimiž také já uctívám našeho Prostředníka. Nemohouce pochopiti příčinu toho, jak by mohli rozuměti, že písně lze zpívati duchem? A přece, zda to není bláhovost, proto, že sami ničeho takového nepocítují, popíráti, že by někdo měl zvláštní dar od svého Miláčka, vyhrazený malému počtu lidí, zvláště těm, kteří se bez výhrady dali Bohu.

Přece však jsem se rozhodl pokusiti se o odpověď svým protivníkům a nenechávati jim úplně volné pole. Proč by měli souditi život těch, kteří, jak sami dobře vědí, ve mnohém žijí vyšším životem než oni a kteří je předčí v tajích svého vnitřního života? Což Bůh nesmí činiti, co chce? Nebo jsou jejich oči zlé, protože Bůh je dobrý? Chtějí Boží vůli omezovati podle své vlastní malosti? Nepatří všichni lidé Bohu a nevyzdvihuje a nenechává stranou, koho chce? Ne-

dává, co chce, komu chce a kdy chce, aby ukázal velikost své dobroty? Kdo reptají a posuzují, chtěli by snížit ty, kteří nad ně vynikají, a chtěli by, aby sestoupili na jejich úroveň ve všem, protože sami se mají za lepší než druzí, ačkoli podle zásluh jsou mnohem níže.

Zda tedy má duše bude míti odvahu odhaliti, co je tato melodie ve mně způsobená ohněm lásky a v níž já sám před Ježíšem a hlaholím neumami nejkrásnějších souzvuků?

Hlavně se mi vytýkalo, že nechci naslouchati zpěvům, jak je obyčejně slýcháme ve chrámech, a umělým zpěvům, k nimž se schází posluchačstvo. Praví se, že tam nechodím, leč když musím býti na mši a nemohu na ní býti jinak, nebo když musím k vůli slavnosti a abych se vyhnul posuzování mezi lidmi.

Je pravda, že jsem toužil přebývati v samotě a zabývati se jen Kristem, jenž mi dal tento duchovní zpěv, abych mu obětoval obět chvály a svých modliteb. Na to nepamatují, kteří mne pomlouvají, a proto mne chtěli přivésti ke svým zvyklostem. Já však jsem se nemohl zbaviti Kristovy milosti a podrobiti se lidem bez moudrosti, kterým veškerý můj vnitřní život byl neznámý. Proto jsem je nechal mluvíti a jednal jsem, jak jsem musel ve stavu, ve kterém mne Bůh umístil.

Díky vzdávaje slávě Kristově jsem tedy vylíčil, co se mi přihodilo, aby odložili svůj omyl a nesoudili opovážlivě. Neboť co prožívám, není přetvářka, ani dílo obrazotvornosti, jak někteří tvrdí. Uznávám, že mnohé svede přelud, a domnívají se, že mají to, čeho se jim nikdy nedostalo. Do mne však skutečně sestoupila neviditelná radost a vniterně jsem vzplanul ohněm lásky. Tento oheň povznesl mé srdce nade vše nízké, takže já saje v Ježíši, mohl jsem pomíjeti zevnější melodie, bych se oddával úplně oné vnitřní.

Od té chvíle jsem pojal v ošklivost každou skvrnu a prchaje před zbytečným mluvením, usiloval jsem též varovati se jakéhokoli přestupku v jídle a žítí rozvážně. Přece však mi bylo vytýkáno, že jsem usta-

vičně v domech boháčů, abych měl dobré krmě a pohodlný život. Ale milost Boží mi dala zcela opačné smýšlení, abych dobrům nebeským dával přednost i před jídly nejvybranějšími. Nepřestal jsem milovati samoty, vyvolil jsem si příbytek daleko od lidí, pokud mi to dovolovaly tělesné nezbytnosti, a postupně se mi dostalo útěchy toho, jež jsem miloval.

Bylo by však opovázlivostí domnívati se, že hned na počátku obrácení je možno dosíci vrcholů nazírání a okoušeti jeho blaha, neboť je jasno, že se nazírání nedosáhne leč po dlouhé době a za cenu veliké práce a nedostane se ho bez rozdílu každému, ač dá tolik radosti těm, kterým se ho dostane. Není v moci člověka dosáhnouti ho, a žádná, ani sebedelší námaha nemůže ho zasloužiti, nýbrž ve své dobrotě je Bůh dává těm, kteří jej upřímně milují a kteří toužili po lásce ke Kristu nade všechno lidské pomýšlení.

Pro tuto obtíž dosažení přihodilo se mnohým duším, že po kajícnosti opustily cestu nevinnosti, upadly do vlažnosti a do všech egyptských ohavností. Protože nebyly uchváčeny ohněm lásky, jenom slabě a málokdy okusily blaha nazírání, takže neměly dosti síly pro chvíle pokušení, nebo když se jim omrzela mana, vrátily se k hrncům masa a ke světským útěchám.

Kdo chce pohrdnouti světem, toužiti po nebeském království, žízni po lásce k Bohu a nenáviděti hřích, tomu velmi prospěje čtení a rozjímání Svatých knih. Oddá-li se jim a bude-li se jim snažiti rozuměti, nalezne v nich duše pevný štít proti úderům nepřátel a zahanbí ďábla, mohouc proti všem jeho pokušením postaviti slovo Boží. Kdo umějí trpěti a trpělivě snášeti břemena dne a žár, nikdy se nedávajíce svěsti nepravými radostmi, ti po hojných slzách a po vytrvalých modlitbách budou rozníceni ohněm lásky věčné a pocítí v něm nehasnoucí žár, neboť v jejich rozjímání vzplane oheň (žalm 38, 4).

JAK SE DOSÁHNE DUCHOVNÍHO ZPĚVU; CO JEST

Koho Bůh volá k lásce, touží jen po lásce a proměňuje se v milovaného. Nic nemá z bohatství tohoto světa a neusiluje o ně. Následuje Krista v dobrovolné chudobě, spokojuje se žítí z almužny, ale jeho svědomí je čisté a okouší nebeských radostí. Pak celé jeho srdce jest oddáno lásce ke svému Stvořiteli a snaží se denně více hořeti touhou po nebi.

Kdo však, odřeknuv se světa, chce opravdu planouti ohněm Ducha svatého, nesmí ustávat v modlitbě a rozjímání. Těmito úkony a slzami s nimi spojenými a pomocí milosti Kristovy naplní se jeho duch nepochopitelnou láskou a její žár jej naplní radostí, tato radost pak jej pozdvihne k nazíravému životu. Kdo dosáhl této výše, může býti jako ve vytržení a býti nad sebe uchvácen, když jeho vnitřní zrak proniká k tajemstvím Božím.

Napřed se tedy dlouhá léta musí vytrvale oddávat modlitbě a rozjímání. Tělu smí dáti sotva tolik, kolik nutně potřebuje, a chce-li planouti touhou po dosažení těchto duchovních dober, musí velmi daleko odhoditi všechnu přetvářku a ve dne v noci neustávat hledati a okoušeti božské lásky. Když projde těmito pracemi, jeho Miláček svou všemohoucností posílí jej milujícího a pozdvihne jej nade všechny pozemské věci a nad hluk marných nebo špatných myšlenek, tam, kde mrtvé mouchy nemohou porušiti vůně balzámu, protože se již rozplynuly v nic. Potom až k opojení bude okoušeti sladkosti lásky, tak bude nasycen vzácným medem jejím, že ničeho nebude v sobě cítiti nežli tuto vlitou sladkost s nebe pocházející, známku veliké svatosti.

Ale i když bude nasycen těmito útěchami, nesmí přestati bdíti. Jako některé duše pociťují skutečně a citelně žár ohně věčné lásky, jenž bez ustání hoří

v jejich srdcích a tajemným blahem osvěcuje jejich ducha, tak jsou jiné, které zdánlivě dosáhly téhož stupně a u nichž oheň jest jen prelud. Žijí v mátoze a ne ve skutečnosti. A tak, když se považovaly za pozvané na svatbu a nebáli se zaujmouti místo, jehož nebyly hodny, na spravedlivém soudu v největším zahanbení budou nuceny sestoupiti až na poslední místo. O takových bylo řečeno: Padne jich tisíc po tvé levici a deset tisíc po pravici (žalm 90, 7). Kéž by znali sebe a prozpytovali své svědomí! Nebyli by pak tolik opovážliví a neútočili by na ty, kteří jsou lepší než oni, kteří si přikládají tak veliké zásluhy.

Celý oheň plný blaha zachvátí duši opravdu milující Božství, jež jest až na dno raněna láskou k neviditelné kráse a jí dokonale naplněna radostí. Protože pro Boha se oddala neochabující zbožnosti, obdrží vniterně s nebe seslanou melodii, ne pro své zásluhy, ale až se Kristu zalíbí. Její rozjímání se promění ve zpěv a její duch bude všecek odpočívati v zázračné hudbě. Radostí andělů samých je toto blaho, jehož se její duši dostane, a když ne jejich slovy, tedy jejich zpěvem zpívá chválu Boží. Jaký je zpěv andělů, takový jest její, ač méně dokonalý a méně slyšitelný, protože překáží břemeno porušitelného těla. Proto, komu se dostalo tohoto daru, může říci, že ze zkušenosti zná zpěv andělů, neboť tento zpěv jest jediného a téhož druhu na pouti i ve vlasti. Melodie tvoří tento zpěv, nikoli slova. Tato píseň chvály je potravou andělů a je některým lidem na zemi dopřáno jí okusiti, planou-li nejvroucnější láskou. Ti opravdu budou jásati v Ježíši, až budou uznáni hodnými dostati tuto věčnou chválu, kterou pějící Bohu andělé. Proto žalmista neváhá říci: Člověk požíval chleba andělů (77, 25). Tu se obnovuje jeho přirozenost a přechází do věčné slávy a oblažující krásy, takže všechny jeho vnitřní zážitky budou melodické, sladké a božské a neustane v nejvyšší sladkosti zpívati blaho věčné lásky.

Na tomto stupni lásky se stane, čeho jsem nemohl nalézt ve spisech učitelů a nikde jsem nenalezl o tom

zmínky, že totiž tento zpěv vystupuje až na rty a působí, že člověk své modlitby zpívá na způsob duchovního koncertu, v němž je tolik nebeské sladkosti, že jí jazyk oplývá. Když rozvinuje neумы tohoto duchovního zpěvu, nadbytek vnitřní radosti jej zdržuje, takže nyní potřebuje více nežli půldne na to, co by jindy odříkal za hodinu. Tu se usadí v samotě, aniž by se přidružoval k ostatním v modlitbě žalmů a hlavně nezpívá s nimi.

Netvrdím, že by tak jednali všichni. Kdo však obdržel tento dar, toho nechte konati co chce, neboť jej vede Duch svatý a lidská slova jej nemají odvracet od jeho cesty. Jeho srdce zůstane ve světle a v plameni a bude povznášeno touto podivuhodnou melodií. Nebude dbáti lidí i kdyby jej považovali za blázna a neotesance, nýbrž bude chváliti Boha ve zpěvech jáсотu a zpěv, vycházející z nejvnitřnější jeho bytosti, bude pronikatí nebesa a nalezne zalíbení božské Velebnosti.

Musí býti zajisté krásná tvář, po jejíž kráse Král touží (žalm 44). Nestvořená Moudrost přebývá v něm, neboť ji vábí, čeho lidé nevidí, a její radostí je přebývatí s milujícími Věčnost, opouští však žijící v radostech světa. Zůstává v takovém, o jakém píše, neboť takový se úplně strácí v lásce ke Kristu a celá jeho bytost jest jen jediným výkřikem k Bohu. Tento výkřik je ladný a mocný hlas lásky, doléhající až ke sluchu Božímu, je touha po dobru a snaha po ctnosti. Svět nezná tohoto výkřiku, neboť kdo tak volá, netouží leč po Kristu. Jest úplně zachvácen ohněm lásky, takže jeho srdce jest jen žár a světlo a všechny jeho zevnější smutky směřují k dobru. Chválí Boha v jáсотu, ale mlčky, a v nevýslovné blaženosti vydechuje svou píseň chvály v přítomnosti Boha, aniž by lidský sluch něco zaslechl.

NESLUČITELNOST DUCHOVNÍHO ZPĚVU SE ZPĚVEM LIDSKÝM

Kdo byl povznesen na vysoký stupeň svatosti, může zřetelně poznati, že se mu dostalo daru zpěvu, o kterém mluvím, jestliže nemůže poslouchati hlasů modlících se žalmy, aniž by se jeho vnitřní zpěv změnil v prosté myšlení, a když začne zevně zpívati s ostatními, unikne mu.

Když zpívající nebo modlící se žalmy mají roztržitosti, není to u nich výsledek dokonalosti, nýbrž nestálosti ducha a protože slova jinými vyslovovaná přerušují jejich modlitby a rozptylují je, což se dokonalým nestane. Tito jsou tak upevněni, že ani zvuky ani hlasy ani cokoliv jiného nemůže jich rušiti v modlitbě nebo rozjímání. Ale tyto zevnější překážky dostačí na přerušení duchovního zpěvu, o němž mluvím, jenž je zcela zvláštní dar a vyhrazen jen velmi málo vyvoleným. Je neslučitelný se zpěvy, které se konají v kostelích nebo jinde, a nemůže býti spolu se zpěvy lidského hlasu, slyšitelného tělesnému sluchu. Avšak jeho melodie se podivuhodně spojuje se zpěvy andělů, a kdo ho okusil, mluví o něm jen s úžasem.

Vizte a chápejte a nenechte se oklamati, proč, chtěje vzdáti Bohu všemohoucímu čest a vám prospěti, vysvětlil jsem vám, proč jsem se vyhýbal zpívajícím v kostelích a nechtěl jsem se přidružiti k nim a proč jsem netoužil slyšeti hry na varhany. Tato zevnější hudba je překážkou mého vnitřního zpěvu a umlčí ve mně slavnou melodii. Není divu, že jsem se vyhýbal tomu, co mne rušilo, zasluhoval bych pokárání, kdybych se nevyhýbal tomu, o čem jsem věděl, že mne odvrací od zpěvu tak milovaného. Nemohl jsem jinak jednati. Věděl jsem však, od koho jsem to obdržel a proto jsem se vždy přizpůsobil jeho vůli a snažil jsem se ji vyplniti, aby můj nevděk mne nepřipravil o dar, kterého se mi dostalo z pouhé štědrosti.

Radostně jsem tedy se usadil v samotě, abych zůstal daleko od hluku, bych mohl tím čistěji zpívat a až nejhluběji ve své bytosti cítiti tento přesladký jásot, nepochybně darovaný od toho, jež jsem nade vše miloval. Mé srdce pak skutečně nevzplanulo žádostivostí, nepřijímalo útěch od tvorů, když se mi dostalo tohoto zpěvu, jímž jásam v Ježíši.

Rozhodně jsem se nesměl vzdáti zbožnosti tak čisté k vůli pomluvačům, kteří se snažili podezřívati mou nevinost, ale musel jsem bojovati proti jejich bezbožnosti, miluje při tom ty, kteří mne nutili do úkonů pro mne škodlivých. Tato pohrdání jejich marnými slovy a tento vznět mého srdce k tomu, jež jsem neochvějně miloval, staly se mi příležitostmi k největší hojnosti milostí.

Kdo tak jedná, vidí, jak z jeho duše mizí veškera přichylnost k marnostem, jeho srdce nevychladne více, nýbrž zůstává vroucí a nic ho nevyruší z jeho ustavičných myšlenek na Miláčka. Vytrvá-li, obdrží vynikající lásku a povznesen do Nebe ohně (čtvrtý ze sedmi oddílů nebe, jsoucích nad sebou, počínajíc naší oblohou — podle názorů středověku. P. překl.) a stane se sám ohněm, aby miloval nade vše pomyšlení. Dostane se mu pak vyšších a vyšších milostí, moudrosti a pronikavého daru výmluvnosti. Dovede mluvit mezi hodnostáři a bude se vybraně vyjadřovati, ač dosud, a snad právem, platil za nevědomce a nemoudrého. Učení pak, nikoliv moudrostí vlitou, nýbrž moudrostí naučenou, naduti spletitostí svých soustav, pohrdají jím a táží se: Kde studoval? U kterého doktora se učil? Nepomyslí, že, kdo se oddal věčné lásce, má vnitřního učitele, jenž jej učí mluvit s výmluvností, jaké jim nedá jejich naučená věda a jejich ustavičné vyhledávání marné slávy.

Jestliže dříve Duch svatý mohl svým vnuknutím působiti na tolik duší, proč by dnes až k nazírání slávy Boží nemohl pozdvihnouti těch, kteří milují, když spravedliví dneška nestojí pod spravedlivými dřívějška? Nesmí se však hleděti na ty, které lidé uznají, protože se velmi často klamou ve svém oceňování, ctí

ty, které Bůh odsuzuje, a odsuzují ty, které Bůh ctí. Opravdoví spravedliví jsou ti, jež věčná láska pronikla až do kosti a jež milost Ducha svatého vede ke všemu dobrému. Ozdobeni květy všech ctností, oddávají se bez omrzení božské lásce a šlapou po všem, co se týká marných radostí tohoto světa a marné cti pyšného a ohavného života. Vidí, že lidé je odmítají, ale protože jejich srdce snášejí neochvějně všechna protivenství a nenechají se unášeti větrem marnosti, mají největší chválu u Boha a svatých andělů. A na konci jejich života jejich veliká svatost dá jim přístup až ke Kristu, zatím co od lidí ctí zahrnutí budou svrženi do záhuby a s ďábly vydáni věčným mukám.

Hlava IV.

O VZNEŠENOSTI DUCHOVNÍHO ZPĚVU

Není bez důvodu, že milující Všemohoucího jest uchvácen k nazírání duchem na nebeské věci a ke zpěvu písně lásky, jež tryská z jeho duše, prudce a bez odechu planoucí ohněm lásky a rozšířené blahem zbožnosti, překypující hymny, plnými medu našeho Prostředníka. Tak zpívaje jest uveden do blaha, sálajícího z výhně tohoto vnitřního ohně. a dostává se mu objetí jeho Miláčka. Jest opojen zvláštní radostí, spojenou s prudkostí tohoto jedinečného uchvácení a plane blaživým žářem . . . Záře, kterou se stkví, podobá se zároveň kráse sněhu i růže a předčí ji, neboť hoří božským ohněm a zároveň čistota jeho svědomí jej odívá bělostí.

Je tajemně povýšen nad druhé proto, že jeho duch hlaholí melodií jako med sladkou a je naplněn nadbytkem blaživého ohně, takže vniterně obětuje Bohu zápalnou oběť velmi milou a svým duchovním zpěvem chválí Krista. Zároveň povzbuzuje své bratry,

by milovali Krista a dali se mu v úsilí dokonalé zbožnosti. Bůh navzájem již v tomto vyhnanství naplní je radostí, jestliže jej milují tak a celým srdcem k němu lnou.

Štěstí, jež jim dává láska ke Kristu, přesahuje veškerou pomyslení a nedovedu ani částečně povědět o tom ani toho nejmenšího. Kdo by mohl popsati nevýslovnou vroucnost? Kdo by vyličil nesmírné blaho? Kdybych chtěl vyjádřiti tuto nevýslovnou radost, zdá se mi, že bych chtěl vyprázdniti moře čerpaje po kapce a chtěl je zavřítí v malé jamce. Jak bych vám mohl odhaliti nesmírnost věčné sladkosti, když z ní okouším sotva nejmenší krůpěje? A jak by mi mohli rozuměti lidé, mající ducha otupělého vlivem smyslů a rozptýlení tělesnými myšlenkami, i kdyby měli bystrý rozum a byli jinak věrni ve službě Boží?

Snažíte-li se ze všech sil okoušeti nebeských věcí, učiníte-li, co jen dovedete, aby vás zachvátila Boží láska, jistě pocítíte, jak se vám dostane hojnosti této radostné sladkosti, pronikající až na dno vašich duší a působící tam nejmocnější radost. Můžete se míti za tím schopnější jí, čím větší jest vaše láska, neboť ten bude na věčnosti blíže u Boha, jenž jej v čase miloval prudčeji a vřeleji.

Kde však není lásky k Bohu a plno špíny země, láska k marným bajkám, upokojení pozemskými a viditelnými dobry, zapomenutí na vniterná dobra, jichž hloubka uniká tělesnému zraku, tam se hledá štěstí jen v dobrech pomíjejících a při takovém jednání nelze dosáhnouti štěstí slavné věčnosti. Není jisto, že z budoucího věku bude odstraněna veškera žádostivost a bude vládnouti jen láska? Ale v tomto světě všichni nebo skoro všichni se snaží uvésti žádostivost na královský stolec a zdá se, že sama láska souhlasí se svým zničením a jest uvězněna nebo i ve vyhnanství. Přece však nalezne útočiště v srdcích vyvolených, vzdaluje se pyšných a usazuje se u pokorných.

Kolik lidí se klame, domnívajíce se, že milují Boha, ač ho nemilují. Domnívají se, že, ponořeni úplně do zevnějších záležitostí, mohou opravdu míti lásku k Je-

žíši Kristu a její blaho. Považují se za nazíravé, ač úplně běží se světem, což považují za nemožné ti, kteří vroucně milují Boha a vešli do nazíravého života. Oni bláhoví nikdy neokusili ani neobdrželi božské moudrosti a naduti svou naučenou vědou, nesprávně se posuzují a neumějí míti Boha v lásce.

Proto rozrušen volám: Zachraň mne, Bože, protože ubývá svatých (žalm 11, 1). Zmizeli, kteří by zpívali hymny, umlkl hlas zpívajících, neviděti více vroucí lásky svatých. Všichni jdou jen po svých špatných cestách a nezastaví se, dokud neuskuteční zlo, jež počali ve svých srdcích. Všichni tráví své dny v marnosti a spěšně ztravují svá léta. Jinoch i panna, dítě i stařec, vše je pohlceno žádostivostí. Ó dobrý Ježíši, mně je dobře lnouti k tobě, neboť duše má se nebude řídit jejich radou, zůstanu ve své samotě, abych se těšil jen tebou. Chválím těbe dáváš okusiti své sladkosti, takže kdo tě chválí bez ustání, neokusí hořkosti ani bolesti, nýbrž radosti, radosti přesahující veškeru tělesnou a světskou rozkoš. Sladko jest a velmi žádoucí věnovati svůj čas tvé chvále a není divu, že okouší tolik radosti v tom, co jsi ustanovil s takovou láskou.

Tak mluví milující Boha, když se zbavil veškeré poskvrny a všech myšlenek, k jeho jedinému předmětu nesměřujících, prahne po objetích svého Miláčka a nazíráti naň svým vnitřním zrakem. Ke svému Stvořiteli jako do dna propasti volá celou svou vroucností. Užívá onoho vnitřního hlasu, známého jen těm, kteří vroucně milují, jak jen lze v tomto životě. Ale jak mám mluvit dále? Můj duch nemá ani moudrosti ani dostatečné síly k vyličení tohoto hlasu, jeho síly a radosti, kterou působí. Nemám sám o něm přesného pojmu pro své myšlenky. Odvažují-li se přece podle svých slabých sil vám jej chváliti, není a nebude mi nikdy možno dáti vám o něm jasný pojem, protože vím, jak přesahuje mé síly, a nemohu vám o něm říci, nežli že je to zpěv.

Ach, kdo by mi mohl odpověděti melodií mých vlastních zpěvů a radostí mých tužeb, vroucností mé

lásky a ohněm mého mládí? Zvuky této lásky, sestry to mé lásky, by pronikly hlubinami mé bytosti a ukázaly by mi, jakou měrou jsem byl omilostněn těmito melodiemi. Snad by potom pominul veškeren můj smutek a ujištěn o tom, čeho se neodvážuji sám o sobě tvrditi, protože jsem ještě nikde se neshledal s tím, po čem toužím, uklidnil bych se potěšen ve blahé společnosti přítelově.

Kdybych měl jistotu, že, jak tvrdím, toto volání a tento zpěv je zcela skryt lidskému sluchu a že mi dal Bůh nalézti druhého člověka, zpívajícího tutéž melodii a když ne slovem, aspoň písmem mi prozrazujícího takovou radost, jako je má, svými zpěvy a neumami mně zjevujícího zvuky, které jsem se odvážil přednáseti svému Miláčku, zasvěcuje je jeho svatému jménu!

Kdo by mi prokázal tuto službu, byl by mi dražší nad zlato a dával bych mu přednost před vším, co toto vyhnanství může poskytovat drahocenného, neboť by v něm byla krása ctností a on by pronikal až do nejhlubších tajů lásky. Miloval bych jej jako své vlastní srdce a nesnel bych žádného tajemství před ním, protože on mi odhalil duchovní zpěv, který se snažím pochopiti a vysvětlil mi jubilus (jásot) mé radosti. Stále bych plesal, že se mi toho dostalo, a ještě dokonaleji bych zpíval, protože on mi ukázal, co jest oheň lásky, a dal mi pochopiti zpěv jásotu. Hudba mých myšlenek by neplynula bez schválení, a neunavoval bych se nejistotami.

Protože však nemám takového přítele, tísní mne smutek tohoto bolestného vyhnanství, doléhají na mne zkoušky a div mne neusmrtí. Nestvořený oheň mne vniterně spaluje a přece se skrývám v tajnosti, nemaje štěstí ani světla.

Ó můj Bože, jemuž jsem upřímně zasvětil veškeru svou zbožnost, zapomíná na mne tvá dobrota? Já ubohý potřebuji tvého milosrdenství. Neulevíš mdlobě mne ochromující, ponořiv ji do svého světla, abych v určeném čase dosáhl předmětu svých tužeb? Neproměníš zkoušky, očišťující mé hříchy, ve stav nad

med sladší, abych radostně zpíval místo zármutku? Abych mohl v jeho kráse viděti svého Miláčka, po němž jediném toužím? Abych jeho rukou držen mohl jej navždy chváliti, když zmírám touhou po něm?

Hlava V.

O TUŽBÁCH, KTERÉ SE RODÍ Z DUCHOVNÍHO ZPĚVU

Ó Ježíši, planu v jásetu láskou k tobě. Oheň mne stravující nedopřává mi klidu a působí, že toužím mítí tebe úplně. A přece zůstávám vzdálen tebe, ó můj Miláčku, jenž jediný jsi předmětem mých vzdechů. Překážky si jdou v patách a přede mnou je pustina bez konce, staví se mezi mne a ty, kteří milují, bráníc nám postavití si příbytky vedle sebe. Proč jsi mi, ó můj Bože, nedal společníka cesty, aby jeho povzbuzování proměnila mou ochablost v čilost? Pak bychom vzdychali stejnou touhou, věděli bychom, že nekonečně sladké patření na tebe může toto společné pouto rozvázati, a tak by ta pouta byla dosti pevná, aby tebe milující usilovali se jich zbaviti, překypující láskou by se snažili uniknouti z vězení těla a býti vrženi do tvé slávy.

Se společníkem, kterého bys mi dal, žil bych v pokojném očekávání. Zpívající hymny mé radosti, měli bychom společnou radost v rozmluvách bez klamu a sporů, měli bychom svátky blaha lásky a střídavých zpěvů až do dne, kdy, opustivše zevnější kobku, pronikli bychom do příbytků vnitřních. Po takové lásce ke Kristu stejným způsobem a stejnou měrou obdrželi bychom spolu stolce mezi nebešťany.

Běda! Co mohu činiti? Jak dlouho budu snášeti tuto opuštěnost? Kam utéci, abych v pokoji byl s tím, k němuž spěchám? Mám bídu a hlad, tíží mne úzkost a bolest, nepřítomnost mého Miláčka mne zraňuje a

vysiluje, neboť mne stravuje horečka lásky a neukojená naděje mučí mou duši. Proto z mého srdce se dere výkřik a zpěv mých myšlenek se pojí s nebeskými pěvci a snaží se proniknouti s nimi až ke sluchu Nejvyššího.

Když se tam dostane, hle, jak vyjadřuje své prosby :

Ó moje lásko! Mede mé duše! Ó moje harfo! O má citaro a má písni celý den! Kdy uzdravíš mou nemoc? O kořeni mého srdce! Kdy přijdeš ke mně a až k sobě pozdvihneš mého ducha, toužícího po tobě? Nevidíš, že tvoje krása mne hluboce ranila a má rána se nehojí? Jen stále se zvětšuje. Bolesti tohoto života mne drtí a drásají, nutí mne jíti k tobě, od něhož jediného doufám úlevu a lék.

Avšak čekám. Kdo mi svým zpěvem poví, že můj smutek se ukončí a že ustane můj neklid? Kdo mi oznámí, co naplní mou radost a dá dokonalost mé písni, aby se mi dostalo útěchy, bych mohl zpívati radostně, věda, že se blíží dokonání a konec mého neštěstí? Jak mám skvěle zpívati, abych pohnul svého Miláčka? Což místo trestání nemá mi spíše poslati smrt a ustati ve zdlouhavém trestání nevinných, nebo ve výsměchu jejich bolestem? Pak bych mohl býti nazván blaženým, pak zbaven veškeré poskvrny, mohl bych čerpati bez konce z radostí lásky. To by byl konec mých úzkostí. Dosáhnuv dokonalé svatosti a radosti, mohl bych se účastniti nebeské symfonie, protože zde, prostřed těchto běd, vroucnost lásky celou moji bytost rozezvučela svou nebeskou harmonií a sladká Ježíšova památka naplnila mého ducha radostí. Plesaje pak v jubilu (jásotu), kterého se mi dostalo shůry, zůstal bych necitelným k otráveným radostem nedůstojných lásek, tolik vychvalovaných milovníky tělesné krásy, a pozemská hnutí by mne více neznepokojovala.

Ó krásu nejvyšší! Krásu hodná veškeré lásky! Vzpomeň si, že pro tebe jsem se nelekal utrpení tohoto světa, rozpomeň se, jak jsem k tobě lnul a odhodil veškeru příchyllost, která by mne učinila nepozorným k lásce k tobě. Prchal jsem před pomíjející krásou,

která poutá lidi a přivádí je do tolika hříchů. Nechtěl jsem se snižovati kradostem mládí, jež svým nečistým bláznovstvím zotročují bezbranné duše. Neustal jsem ti nabízetí své srdce, proniknuté touhou míti tebe. Ty vzals je pod svou ochranu, aby nezbloudilo v neblahých žádostech. Vtiskl jsi mu památku svého jména a oku mé duše jsi otevřel okno nazírání. Od té doby jsem se ti oddal a spěl jsem k duchovnímu zpěvu, ale mé srdce již hořelo láskou, když jeho melodie ve mně vytryskla.

Neshladíš-li před svou tváří tyto důvody, zda hojnost tvého milosrdenství tě nepohne, bys milujících tebe nenechával déle tak tvrdě strádati mrazem své nepřítomnosti? Zda neumenšíš mé bědy a odvrátíš svou tvář od mého zmírání? Bolesti a nemoci jsou údělem našeho těla. Ale zmírání je v duši až do dne, kdy mi dáš, po čem toužím tak vroucně, ó ty, lásko má, jež vysušila mé tělo a zničila jeho krásu. Vlivem této lásky zmírám já duše, dokud nespátří tebe, ó cíli všech mých tužeb, dokud nedostane místo v nejvyšším nebi a tam spočine mezi těmi, jež si vyvolila za společníky, dokud nebude dokonale a bez konce tebe požívati mezi anděly, zpívajícími tvou chválu.

Tak se roznítla celá má bytost a oheň lásky v ní spálil vše, co bylo v mém srdci dosud tvrdého a co si ošklivím. Zbavila mne nebezpečných radostí světských přátelství a špatných a ošklivých myšlenek. Tak jsem se bez přetvářky povznesl k dobře spořádané lásce a probudiv se ze spánku svých bludů a ze života ve tmě, sytil jsem se blahem zbožnosti, v níž tím více lituji svých hříchů minulosti. Slyšte mne, přátelé moji, prosím vás, a nikdo mne nechtěj sváděti.

Taková nebo podobná slova vnuká duši oheň lásky ve přítomnosti jejího Stvořitele. Kdo jest ještě mimo tuto bezrneznou lásku, ať se neopovažuje vyslovovati jich, dokud jeho duch bez roztržitosti neutkvěl v Kristu, dokud ještě jest rušivě pokoušen marnými a zbytečnými myšlenkami, dokud ještě cítí nějakou náklonnost ke tvoru a dokud pozemská příchyllost brání jeho srdci cele se ztratiti v Bohu.

Ten je povýšen na vysoký stupeň lásky, jehož srdce může zpívati píseň lásky a jenž nedbá více marností, zcela zaujat duchovní hostinou, jíž jest účasten. Jeho radostí jsou věčné touhy, jeho nazírání vystupuje až do nebe, plane nejsladší láskou a opojuje se blahem vytržení. Zahalen a jako přetvořen žářem budoucího štěstí, jenž jej zbavuje pokušení, je postaven na vrchol nazíravého života a pak již neustane zpívati chválu Kristu, v němž našel svou slávu.

Hlava VI.

O STAVU DOKONALOSTI, VE KTERÉM SE DOSTANE DUCHOVNÍ ZPĚV

Přátelé Boží nám zjevili tajemství lásky, překypující v nich a vylučující jakýkoliv jiný předmět. V mimořádném stupni a zcela nadpřirozeně dostali oheň lásky, planou nevýslovnou láskou ke svému Miláčku Ježíši a on jim navzájem rozdělil různé dary, pro činnost, nebo pro poučování, nebo pro milování. Všichni však spějí k těmž cíli, chvátají k těmž životu, byť různými cestami, neboť každý vyvolený se ubírá do Království cestou ctnosti, kterou zvláště pěstuje. A jestliže jeho vynikající ctnost jej pak upevní v blahu božské lásky a hlavně může-li se lásce oddati v naprostém klidu, až se objeví před Bohem, obdrží odměnou onen příbytek věčné slávy, který Kristus připravil navždy těm, kteří jej dokonale milovali.

A přece, hle, co praví pěvci slavných zpěvů lásky: Kdo je zvláště vyvolen k milování, musí pečlivě dbáti, by se nikdy jeho srdce neoddalovalo od jeho Miláčka. Památka jména Ježíšova budiž jeho sluchu jako hudba při hostině a ústům sladší medu a plástve medu. Čím usilovněji se bude oddávati duchovním úkonům, tím více zakusí sladkosti toho jména. Jeho duch se zbaví marných nebo hříšných myšlenek a

soustředí se v touze po svém Stvořiteli, zcela se ponoří do myšlenky na Krista a utkví v samém prameni lásky. Bude se neustále modlit, aby dosáhl lásky k jedinému Kristu a radosti jedině v něm.

Záhy pozná, co je sladkost této lásky, a sám se podiví, jak jeho myšlenky směřují jen k Bohu. Když se nasytil touto myšlenkou a jí proniknul svůj rozum, ona bude v něm působiti nevýslovnou silou a očišťujíc jej dokonale od veškeré touhy po světských útěchách, povede jej do duchovního blaha a štěstí k nazírání na nebeské věci.

Pak nebude ničeho více hledati na tomto světě, leč jen aby žil v samotě a zabýval se jen tím, co se líbí jeho Stvořiteli. Když srdnatě se oddává těmto úkonům, v největším klidu pěstuje modlitbu a rozjímání, překoná jimi v sobě veškeru bezbožnost a nečistotu, a jda, ovšem s rozvahou, touto drsnou cestou, bude pokračovati ve ctnosti božské lásky. Všechny jeho citové mohutnosti se povznesou tak vysoko, že zraku jeho duše se otevře brána nebeských tajemství. Záhy jej začne rozněcovati netušený žár, a když on na svůj největší prospěch se mu oddává, rozmáhá se v něm tento oheň, někdy více, někdy méně, jak to připouští porušitelné tělo, jež zatěžuje duši a tísní ji svými slabostmi. Ta duše, naplněna nebeskou slastí a jí jako dýchajíc, rozněcuje se touhou býti vysvobozena a je smutna, že musí zůstat v tomto smrtelném těle. Ale snáší ochotně všechny nesnáze, protože odpočívá v radosti věčné lásky, a žádná překážka jí nemůže zbaviti jejího já-sotu v Ježíši.

I nástrahy samého ďábla proti ní zůstávají bez účinku. Pohrdá marnostmi světské cti, nehledá ani nemiluje radostí tělesných. To jsou totiž nepřátelé, kteří povstávají proti vyvoleným Božím a kteří náhle se obořují, aby zvrátili ty, jejichž obcování je v nebesích. Nemohou však jich přivésti k pádu. Snadno nad nimi zvítězí, kdo zůstává pevně opřeni o jméno Kristovo.

Mohou říci: Ty, Pane, jsi štítem vůkol mne (žalm

3, 4) a útoky nepřátel na mne dorážejících mne nemohou zmásti. Tys má sláva, neboť se chlubím tebou, nikoliv svou silou. Ona jest jediné z tebe a plným právem se musí přivlastňovati tobě, nikoli mně. Ty pozdvihneš hlavu mou, totiž vyšší částku mé duše, jež z tvé milosti ovládá částku nižší. Ty ji pozdvihuješ k jubilu a k nazírání na nebeské věci a nedopustíš, aby byla tísněna a poutána nízkými a bezcennými radostmi světa. Tuto hlavu jsi pomazal olejem duchovní radosti, aby prospívala v lásce a aby můj kalich, totiž nápoj vniterné sladkosti, opojoval duši mou láskou k mému Stvořiteli. Potom dáš mi též okusiti klidu, abych, zbaven veškeré lásky k časným věcem a neznaje pozemských radostí nebo zármutků, byl veden ke slavné věčnosti.

V tomto velikém blahu lásky svědomí září ničím nekalenou čistotou, srdce plane v blahu a rozum plesá vlivem obdržených darů, nevěnuje pozornosti radostem tohoto vyhnanství a raději obejmě hořkosti nežli sladkosti. Požívá nehynoucího blaha a neustává lnouti k Ježíši tak vřelou touhou, že by bylo snazší a kratší vésti ji kolem celého světa, nežli ji odvrátiti od lásky k jejímu Spasiteli. Nenávidí vše, co se protiví této lásce, neúnavně usiluje plniti vše, o čem ví, že se to musí Bohu líbiti. Takové vůle nemůže zvrátiti ani bolest ani neštěstí, naopak chvátala by to vykonati, kdyby věděla, že při tom bude museti trpěti. Její myšlenky a touhy směřují jen k jedinému, k lásce ke Kristu a ku plnění jeho vůle ve všem a vždycky.

Tato vůle žhavě oddaná dobru je dar Boží. Bůh jej dává duši, kterou obohatil zbožností a kterou vyvolil, aby dokonale milovala Krista. Činí ji nádobou vyvolenou a naplňuje ji vznešeným nebeským obsahem. Dopřává jí bez ustání zachovávati v paměti toho, jenž ji vyvolil mezi tisíci, a jím se neustále zabývati.

Boží pomoc odstraní všechny překážky její lásky, takže se stále může radovati v Bohu. aniž by útoky nepřátel ji mohly zmoci. Vzácná čistota svědomí, kte-

ré se jí dostává od jejího Miláčka současně s vnitřním blahem, dává jí bezpečnost. Každé doby touží dáti Bohu svého ducha, neboť její vnitřní výkřik neustává a vroucnost lásky ji očisťuje denně svou svatostí. Žádný duchovní kal v ní nezůstává, neboť její bez ustání k Bohu upřené myšlenky odstraní vše, co zlého jí vnuká zloba nepřítelova a oheň lásky v ní přebývající ničí všechny zárodky hříchu, vznikající ze žádostivosti.

V tomto velmi vysokém stavu přes svou bezpečnost přece se varuje každé nedbalosti a ji zapuzuje jako zapřisáhlého nepřítele. Dokud žije na zemi, neodkládá bdělosti ani bázně, neboť čím jest člověk ctnostnější a milejší Bohu, tím více plane láskou a sama láska nutká k největší pečlivosti v povinnostech stavu a života. Tím se duše neustále zabývá. Ani na okamžik nespouští s mysli vzpomínku na svého Miláčka, takže nejen často si výslovně vzpomene na toho, o němž ví, že jej miluje celým srdcem a že jest u ní, nýbrž nikdy nepozbývá vědomí této vzpomínky. Velmi se bojí, že by nějakou roztržitostí urazila svého Pána, byť i v nejmenší věci. Nejenom se snaží ze všech sil vyplniti přikázání lásky ke Kristu, a věnuje mu celou svou pozornost, nýbrž je plní s velikou vnitřní láskou, takže nikdy nezapomíná na svého Miláčka a žádná pozemská radost jí nemůže odvrátiti od její lásky, byť by se jí mohla oddati bez hříchu. Ze zkušenosti vědouc, že duchovní radosti jsou vyšší nežli radosti tělesné, není dychtíva nebezpečí takových bláhovostí. Nikdy neodloží duchovních milostí, aby se těšila tímto nepravým a domnělým blahem, nebo se nechala přivábiti krásou těla a toužiti po tom, co má v nenávisti, kdo miluje Boha.

Tělesné touhy přivedly k pádu i lidi moudré a oddané zbožnosti, očím viditelná krása nejednoho svedla k nedovoleným činům, protože nebyli dokonale zakořeněni v lásce a pevní ve věčné lásce. Když se zdálo, že činí veliké pokroky ve svatosti, naráz pokušení je porazilo dříve, nežli dosáhli vrcholu.

Pravý milovník věčných věcí naopak zůstává ne-

ochvějný prostřed pokušení a dosahuje koruny v boji, v němž jiní podléhají. Milovníci Kristovi neustávají odklízeti každou překážku, od něho je odvracející a ustavičně vylévají svá srdce před Stvořitelem. Zcela nepodobní těm, jejichž kroky nejsou upevněny na cestě lásky a kteří ochabují ve svém vzestupu, setrvávají ve svém úkolu a neustávají se připravovati na věčné radosti. Živení a přetvoření blahem věčné sladkosti, září jako příklad svatosti těm, kteří jsou mimo a vniterně hoří sladkým ohněm lásky.

Touha po čistotě umrtvuje v nich chyby smyslých příchylností, ježto nikdo by nemohl úplně potlačití žádostivosti, ani by nebyl tak dokonalý, aby žil v těle a nehřešil. V tomto životě nikdo není dokonale uzdraven, ale bude ve Vlasti, kde světlo slávy posílí rozum, aby viděl Boha a kde věčný pokoj potlačí tíseň a bolesti, kde se netřeba obávati jakéhokoli porušení, kde věčná blaženost dokoná blaženost vítězů.

Do té doby ať je bdělý a vytrvale prosí o oheň lásky a usiluje unikati svodům marností, jež se mu nabízejí. Tak musí jednati až do smrti, jež jediná odstraní žádostivost a slabost přirozenosti. Ať se tedy připravuje na lásku a posílen milostí shůry ať se ozbrojí čistotou proti ostnu hříchu. Ať slavně bojuje a vítězí nade vším útočením nepřátel Boha. Nepodlehne-li v těchto bojích, bude povznesen k nesmírné radosti, jež rozezvučí všechny částky jeho bytosti, neboť se bude cítiti unesen tajemstvím lásky a jeho duše vystupuje v ohni medu sladším. Oddává se nazírání a v jáсотu sálá sladkou chválou toho, jež miluje, a tím se ničí všechna hnutí smyslů.

Mnozí spisovatelé dodávají, že v srdci opravdu milujícího zní jakási sladká melodie, která zvětšuje jeho duchovní žízeň, noříc jej zcela do vytržení a do radosti. Pokud však jsem já mohl poznati, neřekli, že jeho myšlenky se mění ve zpěv, že melodie proniká jeho ducha a že jeho modlitba se zpívá v jáсотu.

DVA DRUHY VYTRŽENÍ

Žár, který krása Boží způsobí v duchu, pronikajíc jej zmíráním, ukazuje čistotu lásky stravující, neboť se nehledá leč ten, jenž jest milován, a všechny ostatní příchylnosti se nechávají umříti. Takový člověk svobodně a snadno se povznáší ke svému Miláčkovi a sjednocení jejich vůlí se stává trvalým, neboť ho nic neodvrací od jeho cíle a nic ho nevede k myšlení na jinou věc. Tak okouší štěstí z držení svého vytouženého a bez překážky a zdržování chvátá do objetí lásky.

Jednou ze slastí této vroucí lásky jest, že má tajemství s nebe přicházející, jehož nechápe nikdo, leč kdo je dostal. Obsahuje nápoj, jenž opojuje ty, které láska k Ježíši učinila šťastnými a jenž se štěstím jim dává nutkání ke spěchu do nebeských příbytků, by navždy požívali slávy svého Stvořitele.

Po této slávě touží, milují jen pohledy do věčnosti a celá jejich bytost, roznícena až do nitra, raduje se v záři ji pronikající, neboť cítí, jak se rozplývají radostí z lásky a z písní, jež pějící. V takové službě Boží jejich myšlenky jsou jako med sladké, neustávají se zabývati svým Miláčkem, studující a rozjímající Písma a sami píšící nebo diktující, a varhany jejich chvály nikdy neumlkají. Zvláštní věc: jejich myšlenky se zároveň mohou zabývati dvojím: svou chválu a lásku Ježíši vzdávající ve zpěvu a jáсотu, zároveň chápou, co čtou v knize a jedno nepřekáží druhému.

Ale tato milost není dána všem bez rozdílu. Je vyhrazena duším vyvoleným, proniknutým svatostí a zářícím dokonalou láskou. Z vnukání Kristova musí hymny lásky v nich samy a lehce tryskati z jejich ducha, takže jsou jako živé hymny, ve přítomnosti svého Stvořitele pějící nevýslovný jubilus. Ti znají tajemství lásky a v mocném volání se nesou ke svému Miláčkovi. Jejich rozum je pronikavý a bystrý, jejich myšlenky hluboké. Nerozptylují se tvory, nýbrž pevně

soustředění v Bohu jediném, ve své čistotě svědomí a v jasném svém duchu uchovávají toho, jehož lásce se zasvětili a jemuž se obětovali. Čím láska je čistší, tím více a tím hlouběji je Bůh u milujícího. Proto také má čistší radost v Bohu a hojněji okouší dobroty a blaživosti Boha, která je v srdcích čistě milujících a plní nesmírnou radostí.

Láska je čistá, není-li jí přimísena přichylnost k jinému předmětu ani náklonnost ke stvořené kráse. Pak se duch stává svou čistotou pronikavým a úplně utkvívá v touze po věčnosti, trvale nazírá na nebeské věci, máje duchovní svobodu, neboť koho uchvátila nějaká krása, tomu nemůže býti zabráněno v myšlení na ni a v lásce k ní.

Musí se však uznati, že se vytržení může rozuměti dvojím způsobem. Prvním způsobem je člověk vytržen až ke ztrátě vědomí tělesného, takže po dobu vytržení necítí ani těla ani tělesných dojmů. Přece však neumírá, zůstává naživu, neboť duše udržuje život těla. Tohoto druhu vytržení se někdy dostává svatým a vyvoleným k jejich prospěchu i ku poučení druhých. Tak byl Pavel vytržen do třetího nebe. Někdy se ho ve vidění dostane i hříšníkům, aby se obrátili oni nebo druzí, vidouce blaženost svatých a muka zavržených. O té skutečnosti knihy často vypravují.

Druhý způsob vytržení záleží v pozdvižení ducha k Bohu nazíráním. Je vlastní milujícím Boha dokonale a jen jim. Právem se nazývá vytržením jako první, neboť je při něm jakási násilnost a je jako proti přirozenosti. Ve skutečnosti je zcela nadpřirozený, neboť z bídného hříšníka činí dítko Boží a duchovní radost kterou se naplní, povznáší až k Bohu. Tento druhý způsob musí býti předmětem našich tužeb a naší úcty. Neboť Kristus stále měl nazírání na Boha, ale nikdy nepozbyl vlády nad tělem. Jiné jest býti vytržen láskou při tělesném vědomí, jiné býti vytržen a zbaven smyslů nějakým radostným nebo hrozným viděním. Vytržení láskou se mi zdá lepší, protože je velmi záslužné, kdežto vidění nebeských věcí je částečně odměnou, ale nedává zásluh.

Můžeme tedy říci, že bývají u vytržení ti, kdo jsou zcela a dokonale ovládnáni touhou po svém Spasiteli a jsou dosti silni, by se povznesli až k nejvyšším vrcholům nazírání. Nestvořená Moudrost je osvěcuje a mohou pocítiti oheň tohoto nekonečného světla, jehož krása je přivádí do vytržení. Dosáhnou však tohoto stupně, až když všechny jejich myšlenky jsou spořádány božskou láskou a na místo rozptýlenosti ducha nastoupila stálost, když jejich duch nekolísá ani neváhá, nýbrž láskou uveden k jednotě s neochvějností celou svou vroucností touží po sjednocení se svým Pánem, když touží po Kristu a v něm se soustředí, jako by na celém světě nebylo nic kromě Krista a milující duše. Ti jsou v něm upevněni nerozlučným pou-tem lásky a ve vytržení unikajíce z vězení těla, pijí kalich blaha, podaný jim s nebe. Nikdy nedosáhnou tohoto stupně, nevytrhne-li jich milost Boží ze všech nízkých příchylností a nevyzdvihne-li jejich ducha k této výši, kde se jim dostane vzácných darů milosti.

Když jejich srdce tak se stalo svobodným a zbaveným všech překážek, když jejich myšlenky se celou vroucností nesou jediné k Bohu a k nebi, vidí svého ducha pozdviženého nade vše tělesné a viditelné, uchváceného nad ně samé. Pak nepochybně hned obdrží a pocítí oheň lásky a konečně budou jihnouti v nebeském zpěvu a s ním spojené sladkosti.

To jsou účinky tohoto vytržení, když někomu byla tato milost dána. Je tedy vznešené a podivuhodné a vyšší než všechny činy tohoto života, jak se mi zdá, neboť právem je považováno za předchut věčného blaha. Nemýlím-li se, přesahuje všechny ostatní dary Boží dané svatým v tomto vyhnanství, aby získávali zásluh. Jím si zaslouží vyšší hodnosti ve Vlasti, neboť jím milovali Boha na tomto světě vroucněji a pokojněji. Tohoto vytržení nelze dosáhnouti a udržeti leč v pokoji nejdokonalejším, neboť mu stejně překáží tělesný nepokoj i těkavost ducha.

O milostněný smrvelník, k tomuto stavu povznesený, žije v radosti a pěstování ctnosti, umírá v jistotě a radosti a dostane se mu mezi anděly místa vyššího

a Bohu bližšího. Zatím okouší sladkosti, ohně lásky a zpěvu, o němž bylo tolik pověděno. Jich okoušeje slouží Bohu a v lásce je s ním nerozlučně spojen.

Ale porušitelné tělo tíží duši a tento pozemský příbytek tísní duši a její myšlenky. Proto ne vždycky stejně snadno se oddává jubilu ani stejně silným zpěvem nevysílá volání své modlitby. Někdy cítí prudčeji oheň a sladkost a zpívá jen těžko. Jindy je vytržen a zpívá líbezně a snadno, když je oheň mnohem méně cítiti. Někdy oheň i sladkost zároveň přecházejí a povznášejí se do zpěvu v největší a trvalé radosti. Oheň se nikdy nedostavuje bez sladkosti, ale velmi často bez zpěvu a zpěvu také může zabrániti zevnější zpěv nebo hluk hovorů, jenž od zpěvu přivede duši k prostým myšlenkám.

V samotě však vystupuje zpěv čistě, neboť Miláček mluví k srdci jako nesmělý milovník, jenž se neodvážívá políbiti svou snoubenku přede všemi a před lidmi s ní jedná jako s cizí. Kdo odložil všechno jiné zaměstnání, kdo tělem i duchem touží jen po projevech Kristovy lásky a plane touhou po něm, dojde brzo jáсотu a ozývá se melodie, naplňující jej blahem. Známkou toho jest nemožnost poslouchati zevnější hudbu.

To je duchovní zpěv. Zůstává neznámý těm, kteří se zajímají o světské záležitosti, byť i dovolené, a pozná jej, jen kdo se nezabývá ničím leč Bohem.

Hlava VIII.

O PORANĚNÍ LÁSKOU. ROZDÍL MEZI LÁSKOU K BOHU A KE SVĚTU

Ó sladký Ježíši, nerozlučným poutem chci v sobě upevniti lásku k tobě. Hledám poklad, po němž jediném toužím a neustále zmírám, protože ustavičně po tobě žízním. Pak se má bolest rozplyne jako dech

a odměnou je mi melodie, které nikdo nemůže poznati a jež celou mou bytost proměňuje v líbezný zpěv. Tu již toužím, jen abych zemřel láskou.

Plní mne radostí velikost a jas obržených darů a láska mne mučí a zároveň činí šťastným, když se mne zmocní a zároveň mne občerství. Zmírajícímu však chybí pohled na jeho Miláčka. Láska mne zraňuje, působí, že zmírám, a nemůže úplně pomoci mému zmírání, spíše je zvětšuje, neboť roste s ním. Tak plyne můj život v bolesti a má léta ve vzdychání, neboť zůstávám oddělen od toho, jež miluji. Má touha po smrti se nesplňuje a nemohu okusiti léku ubohých a volám: Běda mi, neboť mé vyhnanství je prodlouženo (žalm 119, 5). Láska mne mučí, láska je mi blahem. Mučí mne, protože nemohu hned dosáhnouti toho, co tolik miluji. Přivádí mne do vytržení, protože mne sílí nadějí a její žár mi poskytuje drahocenné útěchy.

Stravující zmírání roste, když radost lásky rozezvučí v mé duši melodii písní a převeliký žár, který pociťuji, činí mou lásku ještě sladší. Jak bych v tomto stavu smrt nepovažoval za život? Tento blaživý květ duše nemůže uvadnouti, bez ustání roste sláva v tom, jež miluji a, divná věc, smrt a melodie jsou sloučeny vjedno. Až zemru, začne moje úplné štěstí, jež mi dá milovaného Všemohoucího. Je mi připraveno místo tam, kde láska nezná omrzení ani ochabnutí. Není pochybnosti, že láska Boží objímá mé srdce, neboť cítím její oheň. Síla mé duše neochabuje a útěcha lásky mne posiluje.

Přece však hynu láskou a trávím svůj čas svatými vzdechy. Ale za to mne nebudou kárati andělé Boží, k nimž se tak vroucně toužím připojiti a v dokonání své u nich pevně doufám. Naopak, oblažující chvála oživí zmírajícího a blažené patření mu ve svaté harmonii ukáže předmět jeho lásky.

Běda, navždy běda těm, jejichž dni uplynuly v marnosti a jejichž léta uletěla bez ovoce lásky; těm, kteří zmírají láskou nečistou a kteří se nechávají vésti ke smrti bezradostné krásou těla, zasvěceného hnilobě a stěží zakrývajícího své porušení. Běda planou-

cím ohněm žádostí a hněvu a nevidoucích věčného slunce. Jdou do záhuby a jdouce po marnostech stali se marnými, jako to, co milovali. Až budou souzeni, uvidí Krista přísného a nebudou moci snést pohledu naň, protože za svého života nikdy necítili v srdci jeho sladkosti. Kdo však okusili jeho sladkosti, obdrží od něho příznivý rozsudek. Jak jsme nyní k němu, takový bude on potom k nám. Proto kdo jej miloval, bude jej viděti laskavého a zatouží po něm. Kdo však ho nemilovali, těm se bude zdáti tvrdým a hodným nenávisti. Ale tato různost má příčinu v nás, nikoli v něm. On je vždy týž a nezměnitelný, avšak tvor jej vidí tak, jak jej zasloužil viděti. Ukáže se každému takovým, jakým jej chtěli. V témže okamžiku bude ukazovati spravedlivým jasnou tvář a hříšníkům tvář rozhněvanou.

Dobrá i špatná láska tak působí na rozumnou duši, že podle ní bude souzena. Nic nám tak účinně nezaslouží věčné radosti, jako láska ke Kristu. Nic nevede rychleji do záhuby nežli láska k světu. Ať tedy první láska rozníti naše srdce a daleko odhodme zlořečenou a protivnou lásku tělesnou. Opájejme se nebeskou sladkostí, bychom nezatoužili po hořké sladkosti tohoto života, neboť víno bezbožných je dračí žluč, totiž nejhorší nemoc a hořkost lži a oni se jí tak silně opájejí, že nevidí, co na ně čeká. Toto víno je dračí jed, totiž vražedná zloba, je pro ně smrtícím nápojem a nemohou se vyléčiti, neboť jejich zloba je nenapravitelná.

Tento lživý svět dává osudné radosti, marné bohatství, lichotky ranící, morové radovánky, nepravé štěstí, nezdravou rozkoš, jeho blaho je bláznovství. Jeho temné světlo se napřed zdá jasné jako poledne, ale končí ve věčné noci, jeho sůl je zvětralá, jeho chuť nechutná, jeho krása je netvorná, jeho přátelství obsahuje nenávist, ráno lichotí a večer bije, je to trpký med, jedovaté ovoce. Co nám ještě dává? Jeho růže páchnou, jeho radost je nářek, jeho melodie jest jen smutná, jeho chvály přinášejí hanbu. Je skutečný smrtící nápoj, hanobící ozdoba, jeho páni

jsou svůdci, jeho knížata snižují. Nabízí perly slzí, jeho chvály jsou jen posměch, jeho lilie jsou zsinále, jeho zpěvy jsou křik, jeho krása je hniloba, jeho svornost je nesvár, jeho sníh saze, jeho útěchy skličují, jeho království je hladové, jeho slavíci bučí jako brav, nebo hvízdají jako drozdi a neumějí zpívat, jeho ovce mají liščí srst a jeho holubice jsou surové.

Utecme tedy před tělesnou a světskou láskou, lichotí-li s počátku, skrývá se v ní osten. Její květy jsou nasáklé žlučí, její mléko skrývá hadí jed a její chut odlučuje od Boha, její lázně jsou vyhřáté pekelným ohněm, její zlato se mění v popel a její kadidlo v sirný dým. Je to láska bez milosrdenství, plná rozkošnického šílenství duše, která se jí nechá zmásti, nebude se moci připojiti ke sborům svatých ani nalézt radost v božské lásce.

Skutečně pak všem, kteří se svými city snížili k lásce k tvorům, je obtížno a nesnesitelně mysliti na Boha, ač vzpomínka naň je plná sladkosti a zaplavuje blahem každého, kdo ji pěstuje. I když tito nešťastníci začnou mysliti na Boha, jejich duch nemůže této myšlenky udržeti a hned se vracejí ke svým dřívějším myšlenkám, v nichž si tak dlouho libovali. Jsou spoutáni svými špatnými návyky a jejich slabá a nečistá mysl je neschopna okoušeti pokrmu andělů, nedovede se dlouho a snadno zdržovati v duchovních myšlenkách a odmítati tělesné obrazy. Palác jejich srdce je provanut horečkou nečisté lásky, takže nemohou pocítiti sladkosti nebeské slávy. Přijdou-li jim na mysl dobré myšlenky, nevytrvají a značky Božího vnuknutí jsou zakryty zakořeněnými špatnými myšlenkami. Tak jdou ze zlého do horšího a jejich pád je tím hříšnější, že odmítají dobro, které by jim prospělo.

Naopak svatí, rozníceni božskou láskou a nerozlučně lnoucí ke Kristu, sotva cítí, že by nečisté nebo špatné myšlenky útočily na jejich ducha a snažily se tam proniknouti, již je odmítají, obracejí se k nebi, ničím je žářem své lásky. Mocí svých zakořeněných dobrých návyků usilují nic pozemského nepřipustiti a neľibo-

vati si v jedovatých sladkostech. Kdo hoří dokonalou láskou, nemá smyslu ani pro hřích ani pro špatné radosti, nýbrž plesá v Bohu a hněv nebo nečistota nemohou ho svými doteky zarmoutiti.

Hl a v a IX.

O PRAVÉM PŘÁTELSTVÍ A JAK MŮŽE BÝTI OPOROU LÁSKY K BOHU

Přátelství jest jednota vůlí, shodných ve chtění a odmítání stejných věcí. Může býti mezi dobrými i mezi zlými, ač s různými city. Mělo by především býti mezi Bohem a duší, jež jest povinna ve všem svou vůli přizpůsobiti vůli Boží. Měla by chtíti, co chce Bůh, a čeho Bůh nechce, měla by odmítati a tak by bylo dokonalé přátelství mezi nimi.

V lidském cítění při pravém přátelství vzdálenost dělicí těla nedělí duší, spíše nerozlučné pouto pevného přátelství mírní opuštěnost způsobenou nepřítomností a přítel může si mysliti, že je s přítelem, vidá, jak jejich vůle zůstávají nerozlučny. Ve pravém přátelství přítel se chová ku příteli jako k sobě, považuje jej za druhého sebe a miluje jej pro něho, nikoli pro výhody, kterých z něho doufá nabýti.

Mohla by se naskytnouti otázka, zda se musí přátelství přerušiti, když jeden z přátel upadne do bludu, a někteří myslí, že není dokonalého přátelství leč mezi lidmi stejné ctnosti. Ale jak by toto přátelství mohlo býti dokonalé, kdyby mohlo býti zrušeno hříchem jen jednoho? Je-li takto přerušeno, jistě není dokonalé a proto se může znenáhla rozplynouti. To však je proti pojmu pravého přátelství, neboť v něm přítel je milován pro sebe a ne pro užitek nebo zábavu.

Není třeba, by se druhý přítel měnil, když se změnil jeden. Ale protože přátelství je ctnost, nemůže ustati v žádném, aniž by se změnil. Proto se nemusí

ztratiti k vůli bludu jednoho z přátel. Naopak, je-li pravé, bude se snažiti přivesti zpět k dobru upadnuvšího do bludu. Takové přátelství by se mělo nazývati láskou, protože chce dobro přítelovo jako své vlastní a snaží se mu je zjednati, a žádný blud ho v tomto životě nemůže přetrhnouti. Přátelství, která se snadno přeruší, jsou ona, kde se již nenalézá nového důvodu k lásce, totiž ani užitek ani záliba, neboť pro to se dnes uzavírají přátelství. Jsou to však přátelství domnělá a nemohou trvati déle, nežli pohnutky, ze kterých byla uzavřena. Avšak pravý důvod přátelství nemizí až do smrti přátel a tak jejich přátelství je pevné. Blud jednoho jim nebrání žíti ve shodě a tak nebrání trvání pravého přátelství. Dva přátelé se milují tak, jak jsou, totiž jako dobré, přirozeně nebo mravy. Přirozenost sama pudí člověka hledati si věrného přítele a jako ona sama směřuje k zachování věrnosti a vděčnosti a ničeho nečiní nadarmo, tak přirozenosti odpovídající přátelství zachovává se, dokud žije přirozenost, aspoň když jeden z přátel nezaviní značného porušení přirozenosti, což se nemůže státi bez mravního poklesku.

Dostane-li se tedy do přátelství něco odporného jednomu z přátel, přátelství hyne a umírá, protože zmizel důvod lásky. Bylo-li na příklad důvodem přátelství chování nebo bohatství nebo krása, když tyto pominou, mizí i přátelství a lze říci, že při takovém přátelství není většího neštěstí nežli takové štěstí. Ale podle přírodních zákonů uzavřeného přátelství se nedotkne ani chudoba ani blud ani ztráta krásy a ono zůstává tak dlouho, jak přirozenost sama.

Takové přátelství je číře přirozené, nezasluhuje tedy u Boha ani odměny ani trestu, nekoná-li ničeho proti Božím zákonům. Přátelům poskytuje veliké útěchy, která též nemá vztahu k zásluhám. Nemůže býti pravého přátelství bez vzájemné lásky přátel, bez úzkého styku. Je-li při něm milost Boží, je celé v Bohu, má vztah k Bohu a směřuje k němu a tak se stává svatým a záslužným. Jestliže naopak takové přátelství vede přátele, by konali něco proti Boží vůli, je pře-

vrácené, hanebné a nečisté a zasluhuje trestů Božích.

Nevím však, jaký je to osud, že se tak zřídka nalezne věrný přítel, nebo že se vůbec nenalezne. Každý hledá jen svého prospěchu a nikdo nemá přítele, o němž by mohl říci: Mám jej jako druhého sebe. Každý hledá jen svůj prospěch a svou radost a nestydí se ani oklamati svého přítele. Tím jasně ukazují, že nejsou praví, nýbrž nepraví přátelé, že nemilují osobnosti svého přítele, nýbrž jeho majetek, nebo že hledají lichocení a zisku.

Přátelství mezi mužem a ženou není bez nebezpečí, neboť krása často zaujme křehkou duši a očima vcházející pokušení vzbudí žádostivost, takže se často stane poskvrněním těla i duše. Tak obyčejně přátelství mezi muži a ženami se stane zkázou pro ctnost. Ale přece není takové přátelství nedovolené, může býti i pramenem zásluh, je-li dobré smýšlení a miluje-li se pro Boha a ne pro tělesné potěšení. Kdyby ženy pozorovaly, že muži jimi pohrdají, zdaž by si nestěžovaly na Boha, jenž je stvořil tak hodnými pohrdání, a zdaž by nezoufaly nad svou spásou? Měly by se za opuštěné, kdyby se jim od mužů nedostávalo rady ani pomoci. Rozum jejich je slabší, a tak snadno bývají svedeny a přemoženy a proto velmi potřebují rady ctnostných mužů. Špatné však si velmi škodívají, protože jsou náchylnější ke smyslným radostem nežli ke svatosti a čistotě.

Jest jistá přirozená náklonnost mezi mužem a ženou, bez níž není nikdo, ani svatí, neboť Bůh tak zařídil přirozenost. Umožňuje se tím svorné soužití a přirozené nutkání ke vzájemnému společenství. Tyto city mají své vlastní radosti ze vzájemného styku, ze slušných vztahů a ušlechtilého soužití. Není pro člověka pramenem zásluh, aspoň není-li spojena s milostí, ani nezaslouží odsouzení, je-li bez hříchu.

Je-li však takové přátelství příležitostí ke špatným hnutím, jež probouzejí vášně, nebo působí takové nebezpečí, stává se ovšem těžce hříšným, neboť působí hříchy proti Bohu.

Proto je veliký omyl, že každý náš skutek, vnější

i vnitřní, je záslužný nebo hříšný, neboť toto úplně nebo částečně popírá přirozené skutky a uspokojení a neváhá popíratí ušlechtilost naší přirozenosti.

Avšak přátelství nebo důvěrné styky se ženami a muži jsou nedovolené a hříšné, je-li jejich účelem hovění rozkoši a žádostivosti, protože časným radostem dává přednost před věčnými a chce rozvíjet jedině lásku smyslnou. Je těžkým hříchem a hlavně u posvěcených, navštěvovati ženy, aby se jim dvořili, aby jim říkali, že zmírají láskou k nim, že hynou touhou a vnitřním nepokojem, jemuž jsou vydáni. Je to zneužívání jejich lehkomyšlnosti a nestálosti a uváděti je do neštěstí v tomto i v budoucím životě. Kdo tak jedná, nezůstane také bez trestu. Nosí v sobě své odsouzení a žalmista jim praví: Jejich hrdlo je otevřený hrob, jejich jazyk je lstivý, sud' je, můj Bože (5, 11). Bůh nechce, by muži naprosto pohrdali ženami ani by je sváděli svým lichocením, nýbrž aby je vedli ke svatosti ve víře a lásce, ku blahu jejich duší i jejich těl. Tuto ctnost však dnes zřídka nalézáme, a žel, velmi často se usiluje o vliv nad nimi, aby se od nich dostávaly dary, nebo aby se svedly. Tak se stane, že se poučují v jedné věci a ve druhé se klamou a rozrušují, neodvažují se zakázati ženám, co se jim líbí i když je to hřích, ze strachu, že se ztratí jejich přízeň.

Pravé přátelství dává přátelům sílu, těší jejich ducha, zmírňuje jejich trampoty, zapuzuje smutek ze života. Napravuje hříšné, rozmnožuje svatost, umenšuje počet hříchů, rozmnožuje zásluhy, protože dobrý pokyn přítelův zabrání hříchu, povzbuzuje k dobrému, když se u přítele vidí milost, které chceme dosáhnouti.

Varujme se pohrdání svatým přátelstvím, jež je lékem proti všem našim bédám. Prostřed trápení tohoto vyhnanství sám Bůh nás těší radou a pomocí našich přátel, dokud nepřijdeme k Němu a na místo, kde On nás bude učiti. Pak, zaujavše šťastně věčné stolce, budeme bez konce oslaveni Jím, jež jsme milovali a v němž a pro něhož jsme měli přátele.

Myslím, že takového přátelství nemůže se odříkati nikdo, ani sebe větší světec, není-li z těch, kterým

slouží andělé a ne lidé. Jest ovšem dosti takových, které božská láska naplnila jáсотem a svou sladkostí je opojuje, takže mohou říci: Duše má nechce útěchy (žalm 76, 3), aspoň útěchy pozemské milovníků světa. Ale i ti, podle přirozenosti a milosti musí hledati pomoc lidí ve svých tělesných potřebách. Kdo může jísti nebo spáti nebo se zahřívati, aniž by cítil při tom zalíbení? Kdo může míti přítele, aniž by jej těšila jeho přítomnost, jeho rozhovor, přebývání s ním a účast na jeho dobrech? To by byl šílenec nebo člověk bez rozumu, neboť takové a podobné opory tvoří útěchu lidského života i když je to život sebe světější, jenž oplývá radostmi v Bohu.

Tedy slovo: Má duše nechce útěchy — nerozumí se o těchto a takových útěchách, nýbrž o potěšeních špatných, nečistých a nedovolených, v jakých si libují světáci. Neboť žalmista též praví: Potěšil jsi mne, Pane, svými díly, nad díly tvých rukou plesám (91, 5). Kdo by chtěl tvrditi, že kdo plesá nad díly Páně, že nemá při tom potěšení? Ale nesmyslný toho nezná a blázen nechápe (tamtéž 7). Mají snad horlivost pro Boha, ale ne podle vědění, kdož, chtějíce odvrhnouti zbytečnosti, nepozorně odvrhli i nutnosti a domnívají se, že se Bohu nemohou líbiti bez výstředních postů a odříkání. Bledá tvář ovšem kráší poustevníka, ale přece jejich služba Bohu je nezřízená, neboť by měli trestati své tělo a podrobovati je duchu, nikoli však je hubiti, nýbrž zachovávati ke cti Boží, dokud on neoddělí duše od těla, se kterým ji spojil. Takoví lidé jsou bližním odporní a sami sobě protivní, nedovedou zachovávati přátelství ani jíti jeho cestou.

Jestliže láska k bližnímu přesahuje meze, je hnutím tělesným a musí se přetrhnouti. Je-li však umírněná, je podle přirozenosti a neodvrací od služby Boží, neboť přirozenost sama o sobě se nemůže protiviti svému Tvůrci.

Konečně je třeba pokárati ženy naší doby, tak mimořádně marnivě vynalézavé v užívání nových ozdób hlavy nebo těla, až nad tím žasnou pozorující je a hnuší si to.

Nejenom že jednají proti slovu apoštolovu (1. Tim. 2, 9) a pokrývají se zlatem a nakrucují si vlasy a vykračují si okázale a málo skromně; jednají proti počestnosti lidské a proti přirozenosti Bohem ustanovené, měníce svou hlavu v obrovské a nestvůrné rohy, složené z vlasů, které nejsou jejich. Nebo se snaží zakrývati svou ošklivost a zvětšiti svou krásu, malující si obličej falešnými barvami, aby se zdály červené nebo bledé. Svě šaty, a muži s nimi, stříhají podle zcela nového způsobu, bez ohledu, zdali je to přirozené; oddávají se tomu, co bylo nazváno výmyslem ďábelským, vnuknutým lidské marnivosti.

Odvází-li se výjimečně někdo je kárati, vysmějí se mu a více si váží marných bajek než jeho upozornění. Tak chodí a tak padají, jsou zajaty a svázány nitkou. Tyto dámy a tyto tak zvané vznešené ženy chtěly by se zdáti krásné v čase a znešvařují se pro věčnost, a až jednou pomine marnost tohoto světa, budou trpěti pekelná muka, protože nemilovaly Krista, nýbrž nejnižší marnosti, chtějíce se věnčiti růžemi, dokud nezvadnou.

Než, mluvíme o jiném.

Hl a v a X.

VZNEŠENOST LÁSKY

Když láska k Božství pronikla až na dno duše a skutečně ji zachvátila ohněm Ducha svatého, uchvátí ji až k sobě v nesmírné radosti a ani na okamžik jí nedá zapomenouti na lásku. Drží ducha jako spoutaného, aby se nesnižoval k marnostem a bez roztržitosti šel k Milovanému.

Milujeme-li opravdu našeho Pána Ježíše Krista, můžeme naň mysliti i při chůzi, zpívati píseň jeho lásky i ve společnosti. Můžeme naň pamatovati i u stolu, i když jíme a pijeme. Každým soustem pokrmu a

každou kapkou nápoje měli bychom chváliti Boha, při posluhování a mezi sousty by měla zníti naše chvála jako med sladce a za hostiny bychom měli po něm vzdychati touhou a voláním svého srdce. Konáme-li tělesnou práci, nemůžeme svých srdcí obracet k nebi a neustále udržovati myšlenky na věčnou lásku? Tak by v každé chvíli byla v nás vroucnost, nikdy bychom neupadli do ochablosti a mimo spánek nic by našeho srdce nedělilo od Krista.

Jakou radost a veselost má milující! Jaké nesmírné blaho plní jeho duši! Neboť láska je život bez konce, podle slova osvícených jeho city jsou pevně zakořeněny v nebi, od něhož jich nemůže oddělit ani prospěch ani protivenství. Pak se opravdu noc promění v den, temnoty ve světlo, smutek v radostnou melodii, bolest v radost, námaha ve sladký odpočinek.

Takové milování není ani klamné ani předstírané, nýbrž pravé a dokonalé. Bez oddechu směřuje ke Kristu a jemu zpívá harmonii svých zpěvů. Umíš-li tak milovati, budeš slavným, neboť budeš mítí účast na blaživém vidění mezi nejvznešenějšími v nebeském království. Zatím vroucností lásky a mocí modlitby překonáš útoky ďábelské, vzpouru těla a vášní. Zvítězíš také nad vlivem tělesné krásy, neboť ani k nejmenší skvrně bys nepřivolil za nic, co má cenu v očích světa. Zároveň budeš hojně okoušeti vnitřní hostiny a zakusíš blaha lásky věčné a z toho poznáš bezpečně a skoro s jistotou, že miluješ krále nebes.

Ale toho stavu nikdo nedospěje bez milosti Boží nebo aniž by pocítil, že již v tomto životě má značnou část budoucí odměny.

Avšak, nač o tomto vybraném nápoji mluvíti těm, kteří jsou sice předurčeni, ale dosud ho neokusili? Zasnu sám, že jsem se odvážil mluvíti o výsadách přátel Božích, jako by jich mohl dosáhnouti každý, kdo chce. Nepatří však ani tomu, kdo chce, ani tomu, kdo běží, nýbrž tomu, koho Kristus miluje, pozdvihne a dá jemu účast na nich. Vyznávám, že můj slabý rozum nedovede vysvětliti toho, co se mé žvatlání pokoušelo pověděti. Nemohl jsem však nenapově-

děti nevýslovného, by, kdo to slyší nebo čte, usiloval o to. Kéž by vždy si byli vědomi, že láska k nejkrásnějším a nejlíbeznějším tvorům není leč ubohost a bolest v porovnání s božskou láskou.

Uvažujte tedy, byste pochopili, jak Bůh vyvyšuje toho, jenž jej miluje, a jak jej pozdvihuje do tak vysokého stavu a nedopustí, aby upadl příchylností k nedůstojné lásce a marným nadějím, nýbrž jej udržuje mile u sebe ve stálé lásce.

Láska záleží ve stálém myšlení a veliké touze po kráse a ceně milovaného, neboť jest jasno, že se marně miluje věc, která není ani dobrá ani krásná, miluje se však právem, je-li dobrá.

Ale každá láska ke tvorů, i dobrému a krásnému, jest mi nedovolená, neboť musím zachovati svou lásku nerozdělenou a dávati ji Prameni veškeré dobroty a krásy, aby mou celou láskou byl ten, jenž jest mým Bohem a Ježíšem. Jen on je svou podstatou dobrý a krásný, on je dobrota a krása sama. Veškero tvorstvo je dobré a krásné jen skrze něho a podle své blízkosti k němu. Plným právem jest milován, protože má v sobě všechno, co lásky zasluhuje a nic mu nechybí do předmětu nejvroucnější lásky. Dám-li svou lásku jinému, mé svědomí mi ji vytýká jako neodůvodněnou a musím se obávati, bych nedoplácel, a kdyby ani této bázně nebylo, musel bych se trásti při myšlence na smrt, jež odděluje špatně se milující a ničí všechno jejich marné štěstí. A kolik nepřijemností kalí pokoj milujících a překáží jejich radosti?

Ale kdo z celého srdce upřímně miluje Boha, cítí tím vroucnější lásku k Bohu, čím čistší má svědomí. Poznává, jak jest milován od Milovaného, a ví, že sladkosti jeho lásky ani smrt nezruší. Naopak opustiv svět, nalezne dokonale svého Miláčka a skutečně se s ním spojí, nikdy od něho nebude odloučen, nýbrž vždy bude požívati jeho objetí, patře naň tváří v tvář, na věky bude oslaven jím, ježž miloval a po němž toužil.

Tuto lásku přirovnávám k neuhasitelnému ohni,

jehož žádná protivná moc nemůže potlačit a žádné jiné radosti ho nemohou uhasit. Tato láska nás očisťuje od našich hříchů. Mocný požár jí zanícený spálí vše, co by mohlo býti překážkou, a činí nás nad zlato ryzejšími, nad slunce zářivějšími. Je to náš duchovní lék a myslím, že žádný mudrc nemůže nic lepšího nám poradit, nežli vroucí lásku k Božství a nepřerušené myšlení na našeho Stvořitele, bychom se posilnili a uklidnili, nebo bychom se očistili od veškeré poskvrny svých nepravostí. Hřích se ovšem obyčejně smývají slzami a bolest srdce ruší naše zavržení, ale žár lásky je nad pomyšlení mocnější a dodává duši neporovnatelného lesku. Tak více nežli vše ostatní nám získává srdce věčného krále a dá nám naň nazírat v radosti nebeského zpěvu.

Netvrdím ovšem, že by bylo neúčinné lkáti, ani že by zkroušenost srdce nebyla vhodná pro toto místo vyhnanství a že by se nemělo o ni usilovati, ale musím obdivovati toho, jenž je uchvácen jásotem lásky, takže mu není možno lkáti ve zbožných úkonech, v modlitbě nebo rozjímání. Když jeho modlitba a rozjímání se takto proměnily ve zpěvy a plynou jako melodiemi nebeské sladkosti, když zpívá píseň spíše andělskou než lidskou a jest naplněn medusladkou vroucností, zdá se mi, přesněji řečeno, že není určen ke lkání, nýbrž k jásoťu a že jeho slzy vyschly, by se mohl radovati, čerpaje bez ustání z pramene věčné a pravé radosti.

Vím, že naši učitelé tvrdí, že dokonalí mají lkáti a že jsou tím dokonalejší, čím hojněji tekou jejich slzy, především nad bédami tohoto života a nad oddálením jejich vstupu do nebeské vlasti. Ale o sobě mohu ujistiti, že mne láska uvrhla do nevýslovného zmírání a přemíra vnitřní sladkosti zastavila zkroušenost projevovanou slzami tělesnými. Kdo není rozlícen věčnou láskou, musí se ovšem očisťovati slzami, ale kdo zmírání touto láskou, vynakládá všechnu svou lásku, by snesl toto zmírání. Může býti hlubší a sladší rány nad ránu lásky? Nemůže lkáti i kdyby chtěl, hlavně když se modlí soukromě, neboť tu se

ho zmocní Duch svatý. S andělskými city zpívá Boží chválu a melodií projevuje Bohu své myšlenky lásky.

Láska sídlí ve výšinách, neboť se povznáší až k nebi, ale na zemi jest její činnost pronikavá, zbavuje barvy jako lučavka a činí zsinálými ty, kteří dříve byli plni krásy, vysušuje je, aby jim pak vrátila sílu, zeslabuje, by učinila silnými. Když se to stalo, blíží se mnohem snáze ke klidu věčné slávy a směle se připojují sborům chválícím Stvořitele. Čím vroucnější jest jejich láska, tím sladším se stává jejich zpěv, čím více toužili, tím více sladkosti okoušejí, a byť by se cesta mohla zdáti dlouhá a těžká nemilujícímu, láska sjednocuje člověka s Bohem a sytí ty, kteří snášeli krátkou zkoušku.

Hlava XI.

O ÚČINCÍCH DOKONALÉ LÁSKY

Dílo, o němž je řeč v této knize, bude dokonalé, zbavíme-li svého ducha až do jeho nejhlubších končin veškeré lásky ke tvorům a bude-li opravdově a nepřetržitě lnouti k jedinému Bohu. Čím to bude dokonalejší, tím budeme lepší. To dílo je největší ze všech, protože všechna ostatní musí směřovati k tomuto jedinému cíli, k dokonalému sjednocení s Bohem. Ale, kolik překážek se staví proti tomuto sjednocení! Půvaby stvořené krásy, marnivost mužů i žen, bohatství a cti, chvály a přízeň davu! Podle svých nejlepších sil se cvičme v tomto díle, šlapajíce po všem a zapomínajíce na vše, co by nás mohlo od něho odvrátiti.

Láska, k níž nás přivede, pálí více nežli žhavé uhlí a stejnou silou bude působiti; neboť rozžhaví naši duši a učiní ji zářivou. Nemůže se nechati svésti tvorem ani nemůže býti zbavena v nebi věčné odměny. Nikdo by nemohl dlouho snést jejího žáru, kdyby

stále setrvala ve stejné prudkosti; proto často se umenšuje, aby přirozenost nepodlehla pro slabost našeho těla, jež je porušitelné a tíží duši a nedopustí, aby se nepřerušeně vznášela k Bohu.

Vroucnost zbožnosti je přerušována spánkem, přílišnou námahou duchovní nebo tělesnou. Ale nezanimá, toliko jí není cítiti tak silně. Vrací se, když se vrátíme k Bohu, a hned vyléčí slabost našeho ducha a vrátí nám blaho. Chrání naše tělo před četnými nemocemi, udržujíc nás ve střídmosti a mírnosti. Konečně povznáší naši duši k touhám po nebi, zabraňuje zalíbení v pozemských věcech.

Taková láska strhuje Krista do našeho srdce a činí je oplývající medem. Tu vnitřní melodie se nás zmocní a propuká v hymny chvály a náš jásot vyjadřuje neumami. Zdá se mi, že žádné rozkoše nelze přirovnati k té, kterou dá tato láska a jež nás opojuje blahem tak skutečným, a tak svatou sladkostí. Koho se zmocnila, ten je očištěn tímto požehnaným objetím, nezůstane na něm ani skvrny ani vrásky, nýbrž je touto svatou harmonií tak uchvácen, že se jeho přirozenost zdá vniterně proměněna v božskou slávu a ve zpěv lásky. Tak věčná láska jej naplní radostí a překypujícím blahem. Tato láska dovede sama zabrániti náklonnosti ke tvorům, neboť působí, že se člověk jako ztrácí ve chvále Ježíše Krista a v lásce k němu.

Uč se tedy milovati svého Stvořitele, kdo chceš míti život, až opustíš tento svět. Zasněží tě dílu lásky k Bohu v tomto životě, abys žil po smrti. Vzdej celého svého ducha tomu, jenž tě může zachrániti před mukami časnými i věčnými. Dbej, aby se tvé srdce od něho neodloučilo ani v protivěnství ani v neštěstí, neboť tak budeš moci míti Boha v radosti a milovati jej bez konce. Chceš-li skutkem dokázati svou lásku, nedej svým vzpomínkám se od něho oddáliti ani v prospěchu ani ve zkouškách.

Ó dobrý Ježíši, jenž jsi mi dal život, ved' mne k lásce k tobě. Což není předmětem mých tužeb? Soustřed' v sobě veškeru pozornost mé duše, buď' mým veške-

rým toužením a nic jiného ať na mne nepůsobí. Bolesti a nesnáze přede mnou zmizí a dosáhnu toho, po čem toužím, bude-li má duše moci poslouchati a míti píseň tvé chvály. Ať láska k tobě zůstává nepřerušně v nás, bychom jí mohli okoušeti. Uveď proto mé myšlenky pod svou vládu, by se nikdy nerozptylovaly marnými a neúčinnými obrazy, aby nebyly hříčkou bludů, aby se nesnižovaly láskou nebo vážností k pozemskému štěstí. Tak tebou očištěn, ať duch můj plane láskou k tobě, aniž by ho mohla zchladiti náhlá nebo nepředvídaná příhoda.

Kdybych miloval tvora, jenž by splnil mé touhy, kdybych v něm nalézal svou radost a od něho očekával všechnu svou útěchu, až by ke mně přišel, mohl bych se obávati palčivé hořkosti loučení, neboť veškerá jím poskytnutá radost by se skončila v slzách a zármutku, a tato bolest by svou tíhou duši krutě trýznila. Všechna radost, ve kterou lidé doufají v tomto místě vyhnanství, může se přirovnati ku bylině, která roste, kvete okamžik a záhy vadne, jako by jí nikdy nebylo. Tak se jeví radost tohoto světa těm, kdo jí umějí moudře pozorovati. Radosti, jichž se dostane oddaným hříchu, nejsou stálé, nýbrž neustále prchají, až se rozplynou v nic. Všichni žijí v námaze a bolesti, aniž by se jim mohli vyhnouti.

Pravá a nelíčená láska naopak je svou povahou věčně stálá a žádný nový předmět jí nemůže změnit. Kdo tedy mohl tuto lásku nalézt a zjistiti ji ve svém srdci, vidí, jak se jeho bolest mění v nevýslovnou radost a utkvívá v tajemství nebeské melodie. Roznítí se tímto zpěvem a jásaje v Ježíši, bude podoběn onomu ptáku, jenž se uzpívá do smrti. Ani v samé smrti nebude zbaven útěchy tohoto zpěvu lásky, protože to není tak smrt, jako radostné stěhování do spojení s Miláčkem. Po tomto kroku pak bude povznesen k velmi vysokému stupni chvály svého Stvořitele, zaplaven nevýslovným blahem této melodie, bude uveden do sboru Serafů, takže vzdávaje svou chválu, bude zářiti a Bohu věčně sloužiti. Tam se mu dostane objetí lásky a sladkosti její vrouc-

nosti a jeho sjednocení s Miláčkem nebude mít konce. Dostane od něho medu sladší políbení a jejich vzájemná láska bude věčná.

Mne přítomnost Milovaného noří do nesmírné sladkosti a dává mi bezpečnost, zapomenutí na veškeren zármutek. Mizí vše, co mne činilo nešťastným, nevhodné myšlenky a žádosti se ani neukáží, jsou umlčeny nebo mizejí a mne obklopuje a občerstvuje ten, po němž jediném toužila má duše celou svou vroucností.

Miluješ-li Krista z celé své vůle, budeš nenáviděti veškeru hříšnou poskvrnu a celé své srdce dáš tomu, jenž tě vykoupil, aby on svou milostí byl tvým pánem, místo co bys následkem svých hříchů zůstával v ďábelském otroctví. Hledala-li tvá duše Krista upřímně a neohroženě a neustávala hledati, dokud nenalezla, bude uvedena do věčné slávy a v blaženém odpočinku bude umístěna blízko u Boha. Radím ti tedy, bys miloval, jak jsem ti naznačil, a obdržíš místo mezi anděly. Měj se na pozoru, bys této slávy a této cti nedával za marnost bezcenných radostí tělesných, dbej, aby láska ke tvorům tě nezbavila lásky tvého Stvořitele. Neboj se utrpení na tomto světě, leda těch, která by mohla zničit nebo ohrozit čistotu tvé lásky. Nevíš, že dokonalá láska je silná jako smrt a pravá horlivost že je tvrdší než peklo?

Láska je břímě lehké, netíží toho, jenž ji nese, nýbrž činí jej čilejším, rozradostní mladé i staré, skrze ni jásají vítězi nad ďábly, zmocnivše se své kořisti, skrze ni bojující proti tělu a světu jsou chráněni ode všeho zla. Je duchovní víno, opojující vyvolené, činí je odvážnými a statečnými, dává jim zapomenouti na otrávené radosti světa, zabraňuje myšlenkám na ně a vede ke hlubokému pohrdání jimi.

Tak kdo má tuto svatou lásku, neztrácí ničeho, ale mnoho získává. Zachovává-li ji ve svém srdci věrně, vypudí z něho všechnu bolest, jak tvrdí praví milovníci Boha, neboť láska činí dokonalým a ničí bolest, neboť činiti dokonalým znamená zahubiti vše protivné. Tak srdce dokonale milující nezakouší ani

bolesti ani zármutku, není smutné ani rozbouřené. Dokonalá láska a tísnivý smutek jsou neslučitelné.

Mohlo by se také říci, že nepůsobí bolesti, co konáme s radostí. Ale kdo miluje, koná své dílo dobrovolně a rád, nezakouší tedy při něm bolesti, nýbrž je šťasten, bez stísněnosti, bez důvodu ke stesku, vždy spokojen a vesel.

Láska je tedy to nejblaženější a nejprospěšnější, čeho se kdy rozumnému tvorů dostalo. Nic není Bohu příjemnějšího a milejšího. Nejenom poutá duši svazky moudrosti a sladkosti a jednotí ji s Bohem, nýbrž krotí tělo a krev a zabraňuje, by se člověk nechal svést neprávnými sladkostmi a upadl ve klamy žádostí. Touto láskou se srdce stává silným a náš život se posiluje a upevňuje. Nenalezl jsem lepšího a blaženějšího přibytku nad ten, v němž láska mne pojí s mým Miláčkem a z obou činí jen jedno.

Láska světská naopak poroste a zahyne jako květ na louce prostřed léta. Její radost sotva přetrvá den a po několika okamžicích se skončí v bolu. Tak se stane příčinou hořkosti těm, kteří se jí oddali. Jejich pýcha a jejich záliba v nepravé kráse se obrátí v hanbu a porušení, neboť jsou uvrženi do muk, aby jimi byli trýzněni navždy. Jejich muka nepominou jako jejich lživé štěstí a radost, jejichž zdánlivý lesk se rozplynul v nic a nic pohltilo vše, co je okouzlovalo.

Bůh ovšem dává krásu lidským tvorům, ale ne proto, aby jedni planuli láskou ke druhým a pohrdali svým Tvůrcem, jak to dnes činí skoro všichni. Dal jim ten dar, aby uznávali jeho dobrodiní, aby jej celým srdcem chválili a bez konce milovali. Aby bez oddechu toužili po věčné kráse, proti níž všechna stvořená krása a sláva není nic. Zdají-li se otroci světa krásní, jaká bude krása dítek Božích, až obdrží místa v nebi?

Milujme tedy Krista celou svou vroucností, neboť až jej budeme milovati v radosti nebeského zpěvu, tato melodie nám dá chváliti toho, jehož láska vítězí nade vším. Žijme tedy v lásce, a kéž bychom v ní mohli zemřít!

O SLADKOSTI DOKONALÉ LÁSKY
A DUCHOVNÍHO ZPĚVU

Ó Ježíši, nemohu si mysliti větší radosti, nežli tobě, jež miluji, ve svém srdci zpívati píseň tobě ke chvále. Neznám lepšího a úplnějšího štěstí, nežli vniterně okoušet líbeznou vroucností lásky. Nade vše je ve svém srdci upevniti Ježíše a netoužiti po ničem jiném; aby se pak dosáhlo lásky, nelze lépe začíti nežli slzami lásky, spojenými se sladkým zmíráním a touhou po věčných dobrech. Můžeme říci, že sám Kristus zmíral láskou k nám, když chváta na kříž s takovou vroucností, aby nás vykoupil, a můžeme si vzpomenouti na přísloví, že o slavnostech láska zahajuje a řídí sbor. Jen láska uvedla Krista do toho stavu, v němž jsme my.

Přijď, můj Spasiteli, a potěš mou duši, učiň mne pevným v lásce, bych nikdy neustal tebe milovati. Nenech mne upadnouti do smutku, až budu museti opustiti tento život, neboť není hříšníka, jenž by se nemohl radovati, jestliže se úplně obrátil a vrátil k tobě. Rozpomeň se na své milosrdenství, ó nejsladší Ježíši, by se můj život stal jasným a ozdobeným ctnostmi, pomoz mi, bych překonal moc svého nepřítele. Nezavrhuji mne, prosím, se syny zatracení. Od té chvíle, co můj duch vzplanul svatou láskou k tobě, hynu touhou viděti tvou svatou velebnost. Pro tebe jsem snášel chudobu, pohrdl jsem hodnostmi tohoto světa, nedbal jsem ctí. Přátelství s mým Bohem bylo mou jedinou slávou.

Když jsem tě počal milovati, tvá láska se zmocnila mého srdce a nedopustila, bych po něčem jiném zatoužil nežli po lásce. Pak jsi objal mou duši, ó můj Bože, pronikaje ji svým sladkým světlem, takže jsem beze smutku mohl v tobě a pro tebe umříti. Tato vroucnost jest největším blahem milujícího srdce a žhavý oheň lásky v něm spálí všecken zármutek. Vy-

vrcholí ve sladkosti, zvláště když duchovní zpěv přijde laskati duši, v níž jsi si, můj Bože a těšiteli, připravil svůj chrám. Po této blažené slávě toužím a nic není prudšího nad touhu jí vzbuzenou. Tak má duše milující a připravená jako nevěsta, takto mluví k nebeskému Králi: Láska poutá mé srdce nerozlučným zauzlením. Činí ji tak podrobenou a takovou mocí ji poutá, že bych raději zemřel nežli žil. A tento květ lásky nemůže vadnouti, neboť ten, jehož přátelství mám, plane láskou, takže můj zpěv zpívá svou píseň i smrt zároveň.

Na počátku svého obrácení a rozhodnutí ku poustevnickému životu jsem si řekl, že se chci podobati onomu ptáku, jenž zmírání láskou ke své družce, ale i ve zmírání se těší na její příchod a radostně zpívá, takže zmírání a zpívání sladkostí a vroucností lásky. Právě se, že slavík zpívá celou noc a své melodie vyluzuje k vůli své družce. Čím víc a čím líbezněji budu zpívati já Kristu, Ženichu své duše, po celý tento svůj život, jenž jest nocí proti budoucímu světlu, a budu zmírati a tímto zmíráním nýti láskou. A když mé síly budou ochabovati, budu se posilovati a živiti ohněm lásky, vejdu v jásoť a jásaťe budu radostně zpívati slasti lásky. Vroucí a melodická zbožnost mi dá zvučeti Nejvyššímu jako hudební nástroj, a vyluzovati písně vnukané vniterným ohněm mé duše, ale zároveň i oběť rtů klásti na oltář Boží chvály. Tak má duše vždy bude dychtíva lásky a nikdy jí smutek nebo ochablost nebudou překážeti v jejím úkolu.

Svaté duše, jejichž myšlenky jsou upevněny nepřerušeně v Bohu, nemohou více smrtelně zhřešiti, pro své čisté úmysly, pro ochotu své vůle, pro vždy vroucí touhu, pro své obrácení k Bohu. A kdyby z křehkosti nebo nevědomosti zhřešily, jejich stav duše ihned je přivede k upřímné lítosti a nenechává jich dlouho v jejich hříchu, i když na okamžik přilnuly ke smysluplným radostem. Jejich všední hříchy, jichž se dopustí, dokonale spálí oheň lásky. Vyjmouti musíme ty, kteří upadli do takové nedbalosti, že nepovažují svých chyb za hříchy. Tu jejich láska nedostačí na zapla-

cení všeho, co jsou dlužni, jestliže nejsou podrobeni zkouškám, které by mohly nahraditi tresty. Ale když přijde láska, srdce vzplane a žhavější než oheň je tato podivuhodná vroucnost, která tak sladce blaží duši, ji chrání a vysvobozuje ze žáru nepravostí.

Ó dobrý Ježíši, vrať mi tuto nebeskou hudbu, zpěv andělský, bych jím byl uchvácen a bez ustání zpíval tvou chválu. Co jsi dal netušícímu a nevědoucímu, vrať to nyní tomu, jenž toho okusil a tě o to prosí. Neodpírej mi projevu nebeské lásky, abych na sklonku svého života byl shledán v jejím objetí, sestup do mé duše se svou melodickou radostí. Dej mi svou přízeň podle svého zalíbení, abych se kál a očistil již v tomto životě od svých přestupků. Jednej se mnou tak, jak jednáš ve svém milosrdenství s těmi, kteří k tobě lnou, a nepohrdej mnou jako těmi, kterým se na tomto světě vede dobře, neboť jen proto jim dáváš časné štěstí, že upadnou do věčných muk. Tito milovníci světa sice mohli poznati slova našich písní, ale neznají jejich nápěvu, čtou jejich slova, ale nemohou poznati jejich not a tónu a harmonie.

Ó dobrý Ježíši, spoutal jsi mé srdce vzpomínkou na své svaté jméno a dnes se mi stalo nemožným nezpívat! Smiluj se nade mnou a přiveď ke konci, co jsi ve mně započal.

Koho láska k tobě skutečně stravuje, je uchvácen v jásotu, jenž jeho myšlenky přeměňuje v duchovní melodii. Sladkost, které okouší, nemůže pocházeti od ďábla, vroucnost, kterou cítí, nemůže býti od jiných tvorů, tím méně takový zpěv může pocházeti od lidského rozumu. Kdybych mohl v těchto milostech zůstat až do konce, byl bych spasen.

Kdo se chce varovati těžkých hříchů, musí nezbytně se chrániti i nejlehčích hříchů. Neboť kdo vědomě a bez odporu se vzdává nejmenším hříchům, upadne často do velikých. Naopak je znamením pravé lásky, když velikému zlu dá přednost před jediným hříchem. Nikterak není třeba zde na zemi vyhledávati rozkoše, bohatství, moci a krásy, toto vyhledávání jest naopak směšné u toho, jenž má býti na věky rytířem Věčného

Krále, až tento přijde konati svůj soud. V tom okamžiku nabude pravé krásy ve všech svých údech a ve tváři, bez upřílišení a bez nedostatku a bude sloužiti nejvyššímu Vladaři na nebeském dvoře po všechny věky věkův. Amen.

OBSAH

O autoru	5
Předmluva	9

Knih I.

I. Dokonalé obrácení podmínkou ohně lásky	13
II. Obrácení vyžaduje dlouhé doby a jaký užitek přinese	16
III. Obrácení je vyhrazeno nazíravým	18
IV. Odřící se světa a jeho radostí	20
V. Odřící se pyšné vědy	22
VI. Odřící se duchovní pýchy	25
VII. Snášeti chudobu	27
VIII. Snášeti zkoušky a chrániti čistotu	29
IX. Býti pokorný	32
X. Varovati se všeho, co odvrací od Boha	36
XI. Varovati se upřílišeného mrtvení	38
XII. Varovati se opovážlivosti	41
XIII. Nejprospěšnější život; námitky proti poustevnictví	43
XIV. Chvála poustevnického života	45
XV. Osobní zkušenosti	50
XVI. Láska až k touze po smrti	53
XVII. Chvála a popsání lásky	55
XVIII. Láska jediná je potřebná	59
XIX. Jak se pěstuje láska	61
XX. Modlitba a rozjímání	64
XXI. Nazíravý život	65
XXII. Dokonalá láska očisťuje duši	68
XXIII. Dokonalá láska se vztahuje jen na Boha	70
XXIV. Předpokládá dokonalou čistotu	72
XXV. Činí šťastným	75

XXVI. Sjednocuje s Pánem	76
XXVII. Snadno překonává zkoušky	80
XXVIII. Povzbuzení ku pokoře	82
XXIX. Povzbuzení k čistotě srdce	86
XXX. Nikoho nesouditi	90

Kniha II.

I. Duchovní zpěv je vyhrazen dokonale nazíravým	93
II. Jak se dosáhne duchovního zpěvu a co jest	96
III. Duchovní zpěv neslučitelný s lidským	99
IV. Vznešenost duchovního zpěvu	101
V. Tužby z duchovního zpěvu	105
VI. Stav, ve kterém přichází duchovní zpěv	108
VII. Dva druhy vytržení	113
VIII. Poranění láskou	116
IX. Pravé přátelství a láska k Bohu	120
X. Vznešenost lásky	125
XI. Účinky dokonalé lásky	129
XII. Sladkost dokonalé lásky a duchovního zpěvu	134

Richard Rolle
OHEŇ LÁSKY

Přeložil

P. Em. Soukup, O. P.

Vyšlo jako 5. svazek Edice

KRYSTAL

knihovny revue

Na hlubinu

Vytiskly

Lidové závody tiskařské
a nakladatelské, spol. s r. o.

v Olomouci

l. P. 1930